

Keila kakaoärimehed Hiinasse
kaupa viivad, Kalevisse mitte

Kaitsetööstus sirutab tiibu

Seitse kontrolli korraga on liiga
palju, kritiseerivad **ettevõtjad**

TOP 100

Tornide mäng

Veel veidi ja sünnib
tõeline pangakvartal

hind 13,95 eurot

ISSN 1406-2585

9 771406 258005

Julgeolekumaks peidab endas **kurikavalaid** lõkse

Küsitlus: **ettevõtjad** näevad palgaralli jätku ja pelgavad maksutõusu

Arvamus: jätame Skandinaavia vahele ja **lähme otse** Saksamaale

Seda on näha, kui tunned end tööl hästi

Töölaud SOLID

On sul vaja stabiilset töölauda, kus kõik vajalik on mugavalt käeulatuses? Või on puudu laokäru ja tõsteseade, mis hõlbustaks kauba käitlemist? Äkki hoopis nutikas laoriulisüsteem, millega optimeerida hoiustamismahtu? Mis iganes sinu tööpäeva lihtsustaks - muudaks seda mugavamaks, turvalisemaks ja tõhusamaks - meiega leiad lahenduse. Saavuta HAPPINESS AT WORK.

Leia endale sobiv lahendus tööstusesse, kooli või kontorisse ajtooted.ee e-poest

Happiness at work™

SISUKORD

4

Pangad kolivad kõrgustesse

- 14 TOP 100:** Eesti kõige edukamad ettevõtted
- 19 Käibe TOP**
- 21 Käibe kasvu TOP**
- 32 Skinest Grupp:** tuleb korralik kasum
- 36 Maksueelse kasumi TOP**
- 37 Maksueelse kasumi kasvu TOP**
- 45 Rentaabluse TOP**

24

Keila kakao-paradiisi mõrumagus edulugu

38

Suur küsitlus: veel viis kuud novembrit, siis läheb paremaks

- 47 Lisandväärtuse TOP**
- 50 Jõusaalid** kasvatavad käibe- ja kasumimuskleid
- 56 Kaitsetööstus** astub varjust välja

- 60 Kaubanduse** edukaimad lisavad uusi poode ketti
- 64 Kinnisvarahaldus** lahendas kaks probleemi korraga
- 69 Valdkondade TOP**

86

Ettevõtjad: vähem kontrollijaid, siis saame hakkama

- 91 Maakondade edukaimad TOP10**
- 104 Väiketootjal** on piinlik mitte uuendada
- 108 Julgeolekumaks** peidab endas kulukaid lõkse
- 113 Arvamus:** võõrutagem end Skandinaaviast, lähme otse Saksamaale

TOIMETUSELT

VIIMANE KOMMENTAAR. PABERIL

Lugupeetud Äripäeva ajakirja lugeja. Tegemist on minu viimase kommentaariga, mis ilmub ainult paberil. Uuest, 2025. aastast Äripäeva ajakirja enam olemas ei ole ja aastast 1989 erineva regulaarsusega paberil ilmunud Äripäev kolib totaalselt ja üleni internetti aadressile www.aripaev.ee.

Miks? Kuigi paberväljaandel on oma austajad, jääb neid üha vähemaks. Ehk et tegemist on selgelt majandusliku otsusega. Toimetus saab nüüd paberi tegemiseks vajaliku jõu suunata veebi. Lisaks veel looduskaitseline nüanss, sest sellest paberipuust, mis meie ajakirja jaoks kulus, saab nüüd teha loodetavasti kõrgema lisandväärtusega toodet.

Kutsungi teid meid veebis lugema. Äripäeva lugedes tugedate oma konkurentsivõimet ja olete samas foruumis

ka kõige vägevamatega. Panete käibe ja kasumi kasvama ning saavutate rahalise sõltumatuse veel enne pensioniiga.

Meid lugedes olete kursis sellega, mida päriselt on vaja teada. Saate infokülluses keskenduda olulisemale ja üles leida teie elu ja otsuseid mõjutavaid sündmusi. Ning üldsegi mitte vähetähtis – olete alati põnev ja võrdne vestluspartner igas seltskonnas, kuna olete tänu Äripäeva lugemisele kursis ettevõtluse ja ühiskonna tõeliste niiditõmbajatega, teate suurte investeeringute tagamaid ning korrupsioonijuhtumite üksikasju. Pluss muidugi, et väldite väikeseid ja suuri vigu, kuna saate igal ajal kontrollida Eesti ettevõtjate ja firmade tausta.

Kohtumiseni veebis!

MEELIS MANDEL
peatoimetaja

”
Aastast 1989 erineva regulaarsusega paberil ilmunud Äripäev kolib totaalselt ja üleni internetti.

Äripäev

Toimetajad: Anu Jõgi, Jane Suu
tel: 667 0111,
e-post: anu.jogi@aripaev.ee
Peatoimetaja: Meelis Mandel

Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0195, (372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis: kampaania.aripaev.ee/telli-aripaev
Äripäev veebis: aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused: pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: aripaev.ee/raadio
Trükk AS Printall

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastõid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastõid ei ta-

gasta. Kõik ajakirjas Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakalajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ja edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajakirja sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

Tallinna Maakri kvartal koos Arteri arendusega on sama suur kui Ülemiste ning T1 keskus koos parklatega.

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Väikesest Tallinna südalinna kvartalist on kujunemas Eesti finantskeskus – siit on üksnes tänavu kohalikku majandusse pumbatud üle 5,1 miljardi euro. Uued kerkivad kõrghooned töotavad Maakri tänava sisu ja iseloomu kõvasti ümber kujundada.

MILJARDID KOLIVAD KÕRGUSTESSE

STIINE REINTAM
stiine.reintam@aripaev.ee

Maakri kvartalis asuvatesse kõrghoonetesse on koondunud siinsed suuremad pangad: LHV, SEB, Luminor ja Coop. Kohe liigub lähemale ka Swedbank ning LHV laseb endale uue klaastorni ehitada. Nendest pangahoonetest juhitakse ligi 5200 inimest ja liigutatakse raha üle kogu maa.

Esimised kõrghooned kerkisid Maakrisse üheksakümendate lõpus. Enne sajandivahetust võttis 24korruselises kõrghoones koha sisse toonane Ühispank, praegune SEB.

Kakskümmend viis aastat tagasi oli oluline, et pangal oleks oma maamärk keset linna, mille järgi teda tuntakse, ütles SEB juht Allan Parik ning lisas, et praegu pole see enam nii oluline. “Paljudel uue majanduse ettevõtetel on teenused ju vaid digitaalsed ja ettevõtted ise on ka justkui digitaalsed,” selgitas ta. “Aga kusagil on iga ettevõtte kodu.”

SEB praegune rendileping kehtib 2027. aastani. Parik ütles, et iga kord, kui üürilepingu uuendamine päevakorda tuleb, arutab panga meeskond alternatiive. Mis plaanid paistavad, on tema sõnul vara rääkida. Ent praegu muutub Maakri kvartal SEB ümber aina tihedamaks.

LHV saab uue hoone

Nii jäi LHV Groupile kitsaks City Plaza hoone, kus nende kasutuses on 23 korrust – juba 1000 ruutmeetrit asub majast väljaspool. “Kuna võimalus oli samade omanike all arendada kõrvale uus hoone, siis kasutame selle võimaluse ära,” ütles LHV Grupi juht Madis Toomsalu.

Uue 27korruselise torni City Plaza 2 teeb LHV-le arendaja Estconde. Uus hoone tuleb L-kujuline, nagu L-tähega pangale sobilik, ja sinna teisi rentnikke ei tule. Toomsalu tõdes, et arvatavasti jääb neil esialgu ruumi üle, kuid nad võtsid ikkagi terve hoone, kuna ei taha tekitada olukorda, et kolme aasta pärast, kui kolimiseks läheb, on ruumi puudu. ▶

Mul on linnaarhitektina tegelikult kurb, et Maakri kvartal on kujunenud peamiselt ärikvartaliks.

Andro Mänd

Räägitakse, et kui pangal hakkab uus hoone valmis saama, siis saabub majanduse tipp. “Loodetavasti on seekord natuke vastupidi,” ütles Toomsalu.

Swedbank kolib Arterisse

Maakri kvartali serva sai värskest valmis suur Arteri arendus, mille 28korruselisse poolde kolib uuel aastal Swedbank. Nende legendaarne Liivalaia peakontor on leidnud uue omaniku.

Swedbank saab võtmed kätte kevadel ning vast vähem kui aasta pärast on nad ühest Liivalaia otsast teise kolinud – 700 meetrit, kui täpselt olla.

Panga juhi Olavi Lepa hinnangul teenis Liivalaia maja neid hästi. “Ta on osa meie DNast Hansapanga aegadest kuni tänaseni,” sõnas pangajuht. “Siin majas on endiselt natuke Hansapanga vaimu ja ta on hea maja meile olnud.”

Ent Swedbanki uus Arteri hoone ja selle asukoht ongi nagu tuiksoon, kesklinna südame arter. “Sa näed igast suunast kihamas elu, liiklust, inimesi,” ütles Lepp. See, et pank on suure logoga südalinna, on tema jaoks oluline osa brändist ja silmapaistmisest.

Kui suurettevõtte soovib kesklinnas tegutseda, siis ongi valida peamiselt kõrghoonete vahel, tõdes Lepp. Kesklinnas on asi hästi pragmaatiline – maa on väga kallis ja loomulikult proovib kinnisvaraarendaja korruseid teha võima-

likult palju. Kõrghoonetest saab Lepa sõnade järgi mõelda ka kujundlikumalt: inimesed on ju alati kõrgusse pürginud.

Kõrgel klaastornis

Praeguse seisuga võrreldes mahuks Maakri kvartalis veel ligi kümme kord torni, leiab Tallinna linnaarhitekt Andro Mänd. Iseasi, kas peaks, arutles ta: praegu on veel kvartali siluett merelt vaadates ilus ning maju on võimalik silmaga eristada. Kui aga torne liiga palju ehitada, siis on kaugelt vaadeldes tegemist ühe suure massiga ning ilus siluett kaob.

Ka Parik arvas, et merelt tulles jätab Tallinn praegu oma kõrghoonetega võimsa mulje ning see pole vähetähtis.

Arteri arendaja, Kapiteli projektidirektori Allan Remmelkoore sõnul muudavad tornid linna suuremaks ja ägedamaks. “Südalinna passivad kõrghooned hästi ja tekitavad minu meelest põnevama silueti,” arvas Remmelkoor. Tema meelest võiks pealinnas kõrghooneid juurdegi tulla, isegi simus, kui palju täpselt.

See, et kesklinna on kogunenud kõik Eesti suuremad pangad, on Madis Toomsalu meelest loomulik – restoranid kolivad ikka teiste restoranide kõrval.

“Kõik mõtlevad suhteliselt sarnaselt,” leidis ta. “Aga kas me oleme siin, sest teised on siin? – Seda ei ole. Kui teised ära koliksid, siis meie otsust ei mõjutaks ja ma arvan, et teistel on samamoodi meie kohta.”

Kesklinnas toimetamine on lihtsalt taibukas, leidis ta. “Keskel on loogiline olla, sest keskohta kõik tunnevad,” sõnas ta.

Selgelt välja kujunenud ärikvartal on tema meelest küll asjalik, ent sellist piirkonda, mis pärast tööpäeva tühjaks jookseb, pole tema meelest Tallinna vaja. “Hea on, kui see on segu elanikest, poodidest ja restoranidest ning mõni kõrghoone ka, mis seda siluetti isegi kaunis-

tab,” rääkis ta.

Kolme aasta vanuses Skyoni hoones Maakri tänaval (26 korrust) tegutseb Coop Pank. Selle kõrghoone kõrval asub üks Vene impeeriumi aegne maja. See, et nad kõrvuti on, näitab kihistusi erinevatest aegadest ning linnaarhitekt Andro Männile see meeldib. “Need vanemad kihistused annavad linnale mõnusa mitmekesisuse,” selgitas Mänd. Kõiki vanu hooneid kvartalist lammutada ei saa, kuna need on muinsuskaitse all ning sinna need jäävad.

Siiski on kvartalil oht muutuda selliseks, kus pärast tööpäeva lõppu pole näha ühtegi hingelist. Praegugi on Maakri kvartalis liikluskorrumus suur ja rohelust kuigi palju ei paista. “Mul on linnaarhitektina tegelikult kurb, et Maakri kvartal on kujunenud peamiselt ärikvartaliks,” lausus Andro Mänd. “See ongi büroode linnaosa.”

Piirkonnas on ka mitu tühermaad, kus pargivad autod. Tulevikus on needki tõenäoliselt uute hoonetega täitunud. “Kõik need, kes hakkavad siia uusi kõrghooneid rajama, peavad arvestama, et enamik siin töötavaid inimesi peab hakama tööl käima ühistranspordiga,” ütles Mänd.

Mänd tõi näiteks, et Helsingi kesklinnas kõrghooneid pole. “Eks see on natuke selline meie ühiskonna alaväärsuskompleks,” arvas Mänd. Kui muu maailm alustas kõrghoonete ehitamisega pärast teist maailmasõda, siis Eesti sai nende ehitusega pihta hakata alles üheksakümnendatel.

TAMREX

VALI ÕIGED kindad!

Veekindel membraan hoiab käed kuivana ja fliisvooder soojendab.

Kerged ja soojad kindad saadaval suurustes 4 - 12!

44-374W

- Põidla loomulik liikumisvabadus
- 3D löige
- Touch Screen sõrmeotsad
- A+ klassi sünteetiline nahk
- Kergelt eelpainutatud sõrmed
- Sisse õmmeldud kumm randmel
- Elastsed siilud sõrmede vahel
- Soe fliisvooder
- Veekindel membraan
- Kerge ja elastne kangas käeseljal
- Käekuju järgiv disain

Mugavus

Ülimalt mugavad, lühema löikega töökindad võivadki kätte ununeda! Käekuju järgiv disain, elastne käeselg, kergelt eelpainutatud sõrmed ja külge õmmeldud põidlaosa tagavad loomuliku liikumisvabaduse.

Veekindlus

Talvekinnaste veekindlus on oluline lisaboonus. Kvaliteetne vettupidav membraan hoiab niiskuse kätest eemal, kuid tagab hingavuse.

Soojapidavus

Väga sooja ja pehme fliisvoodriga (220 g/m²) kindad on kerged ja õhulised. Sobivad nii tööle kui suusarajale.

Preemiumklassi sünteetiline nahk

Võrreldes tavalise sünteetilise nahaga on seda täiendatud libisemist takistava mustri, mis tundub käega katsudes sametiselt pehme. Nendes kinnastes püsivad tööriistad kindlalt käes!

Touch Screen sõrmeotsad

Touch Screen kinnastega saab muretult kasutada erinevaid puutetundlikke ekraane.

VEEKINDLAD

TouchGrip Thermo A+ sünteetilisest nahast veekindlad talvekindad

12,90 €

EN ISO 21420:2020
EN 388:2016+A1:2008 (2.2.2.1.X)
EN 511:2006 (1.2.1); Kat 2.

WinterGrip soojad Hi-Vis talvekindad

4.60 €

DuraSoft Thermo sünteetilisest nahast talvekindad

5.90 €

AquaGrip Winter veekindlad löikekindlad talvekindad (klass C)

9.10 €

HexaGrip Thermo Hi-Vis talvekindad

9.80 €

Püüvlinahast talvekindad Hi-Vis käeseljaga

13.30 €

A+ LeatherPRO Thermo kitsenahast talvekindad

13.90 €

WinterPRO9000 Veekindlad Touch Screen talvekindad

25.50 €

WinterPRO Veekindlad Touch Screen talvekindad

33 €

ArcticPro Thermo Ultra talvekindad

36 €

Hinnad sisaldavad käibemaksu ja kehtivad, kuni kaupa jätkub!

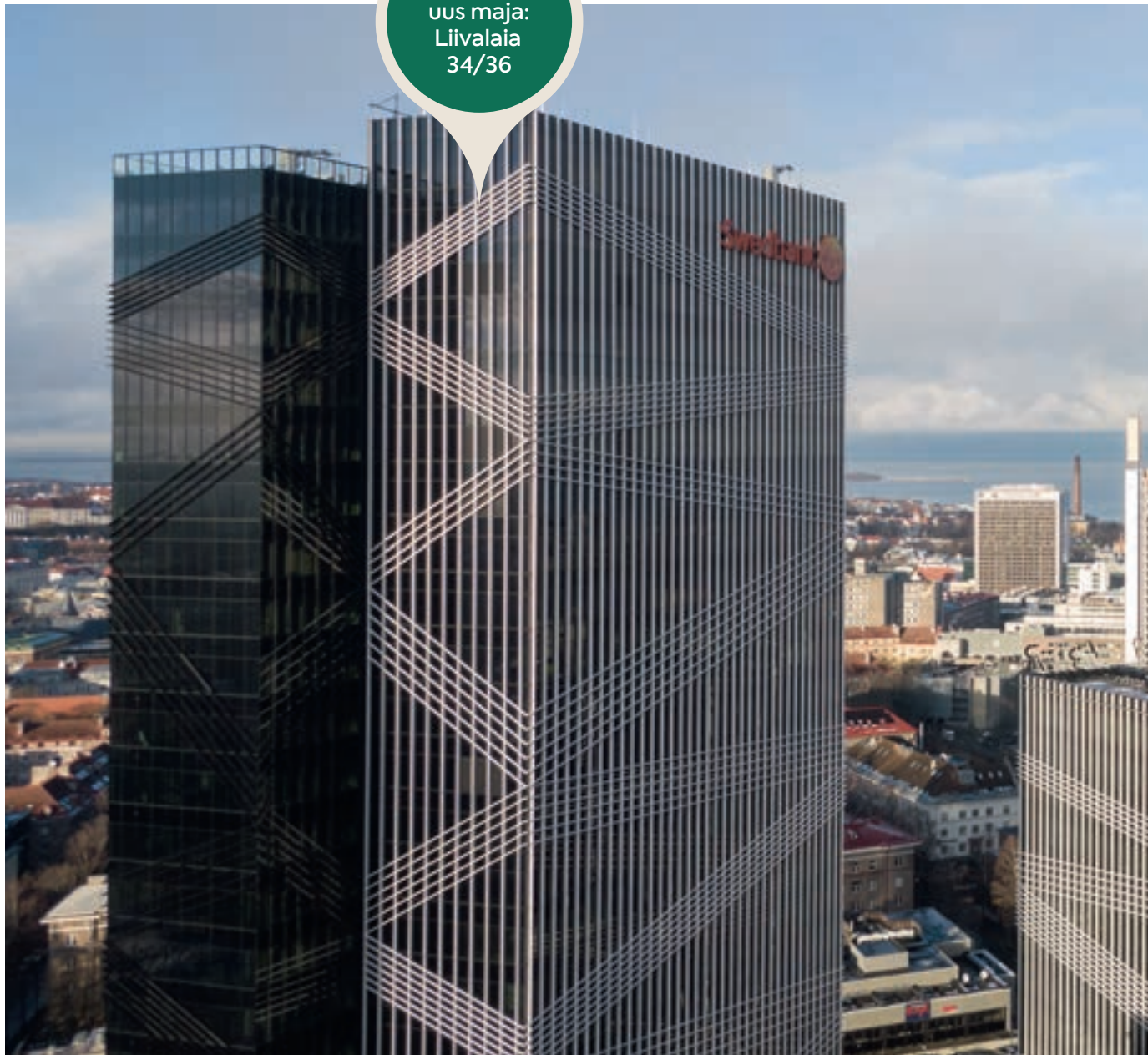
TAMREX OHUTUSE OÜ

TARTU
UUS KAUPLES

Tel 654 9900 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 139c, Katusesapi 35 • TARTU Teemandi 2, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a • RAKVERE Laada 22 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Ak. Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Rakvere tee 23 • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURUSSAARE Tallinna 80a

Swedbanki
uus maja:
Liivalaia
34/36

UNESCO MÕJUTAB PEALINNA KÕRGHOONETE RAJAMIST

Tallinnas on tornid koondunud ühte piirkonda, sest UNESCO kaitse all oleva vanalinna tõttu ei tohi kõrghooneid igale poole rajadagi. Nimelt on merelt vaadeldav vanalinna siluett UNESCO kaitse all, selgitas linnaarhitekt Andro Mänd. Tallinna Kaubamaja on üsna viimane piir, kust edasi vanalinna poole enam kõrghooneid ehitada ei tohi. Seega tulevane City Plaza 2 on täpselt piiri peal.

ÜKS KÜSIMUS MIS OOTAB JÄRGMISEL AASTAL EES?

• **Allan Parik, SEB juht:** “Lähtun SEB prognoosist, mis näeb 2025. aastaks Eestis 2,5 protsenti SKT kasvu. Juba on näha positiivseid signaale ja märke investeerimisjulguse kasvust. Kas või Kristiine keskuse ost Eesti investorite poolt, positiivseid näiteid on ka tööstus- ja energeetikasektorist.

Riskide poolel sõltub palju geopoliitilisest keskkonnast: kui kaua jätkub Venemaa sõda Ukrainas, mis

saab konfliktikolletest Lähis-Idas ja mujal, millise suuna võtab Trumpi ajastu Ameerika? Küsimärke ja muutujaid on palju.

Eesti eksporditurge arvestades, kus esikohal on Soome ja kolmas Rootsi, on oluline nende riikide majanduse tervis. Põhjamaade kaudu sõltub meie areng samuti palju Saksa-aast, mille tööstusel ei ole praegu parim aeg.”

• **Olavi Lepp, Swedbanki juht:** “Ma usun, et kõige madalam seis kinnisvaras ja eluasemes jääb 2024. aastasse ning inimestel on uuesti eneseusku edasi minna. Erasisikute tulumaksumäära tõus jätab natuke vähem raha kätte ja käibemaksutõus teeb kau-

bad kallimaks. Aga palgatõus mingil kujul seda kompenseerib. Ettevõtjad pigem planeerivad järgmiseks aastaks palgatõusu.

Ettevõtete seas on mõõdukat optimismi ja usume, et suudame klientidega koos mingeid otsused ellu viia – nende investimisotsus ja meie krediit. Alati on küsimus ka, kas kuskil on mingi pimenurk – kuskilt tuleb külg ees mingi suur uus probleem meie suunas –, aga praegu ette ei ole me osanud seda näha. Need samad raskused, mis meid on saatnud, ilmselt jätkuvad. Geopoliitiline olukord on, nagu ta on, aga me oleme kohanevad sellega ühiskonnana päris hästi. Kui teha järgmise aasta prognoosi,

siis ma olen mõõdukalt optimistlik, et vähemalt need projektid, mida me näeme, et kliendid plaanivad, hakkavad nüüd Excelis tööle.”

• **Madis Toomsalu, LHV Grupi juht:** “Kuna majandus on tsükliline, siis keskpikk vaade on ikkagi oluliselt positiivsem kui lühike. Selge on see, et järgmisel aastal on maksumõõdud, mis annavad hinnatõusule juurde ja ostujõudu vähendavad. Aga tunnetan, et ühiskondlik lepe julgeoleku osas on suurem väärtus kui iga majanduslik mõõde eraldi.

Sellises poolpikas, paariaastases perspektiivis ikkagi usun, et tööturg püsib sama tugev, intressimäär langevad. Paari aasta pärast on

maksumõõdude mõju jäänud seljataha, energeetika hinnad loodetavasti on stabiliseerunud ja Skandinaavia majandus on ka põhjast tõusma hakanud. Ma näen 2-3aastast väljavaadet turul positiivsena, kui ma näen poolt või ühte aastat. Siin kehtib küll lause, et meil poolvandumist veel on, aga majandus on tsükliline ja ühel hetkel me tuleme sellest välja.

Tänane pilt on nii negatiivne ja ainus võimalus on selle peale sportlikult vihastada ja sealt jõuga välja ronida. Selles suhtes ma olen sisemiselt ikkagi optimist ja aasta prognoosid võivad väga vabalt vastu töötada. Aga musta negatiivse perioodi lõppfaas jõuab järjest lähemale.”

RÕHUTAKSIN KOLM KORDA, ET TULEMUS LOEB

160 miljonit maksmata läinud Arter tuli turule täiskomplektiga: majas on jõusaal, spaa, tervisekliinikud, ilusalong, lillepood ja söögikohad.

Kodus või kontoris, töö peab tooma eelkõige tulemuse, ütlevad pangajuhid. Ise on kohal kontoris ja paljud kolleegid töö iseloomu tõttu samuti.

LHV Groupis pole üle terve ettevõtte kehtivat kodukontori poliitikat paika pandud, ütles Madis Toomsalu. “Täiskasvanud inimestel on oma otsustamisvabadus ja -loogika,” ütles ta. Kui töö saab tulemuslikult tehtud, siis lõppude lõpuks pole vahet, kas tööd teha kontoris või kodus. “Seda paberi kaudu ülitäpselt juhtida, sellesse me ei usu.”

Samas kasvuettevõtte juhtuvad asjad ikkagi kontoris ja kollektiivne aju viib ettevõtte tulemusteni rutem, arvas ta.

Üldiselt leiab Toomsalu, et töötaja võib olla, kus tahab, kuniks ta sellest ka teada annab. “Vahet pole, mis on tööstiil, ma lihtsalt rõhutaksin kolm korda, et tulemus loeb,” ütles ta.

Las Bali jääda puhkamiseks

“Klassikalise tegevjuhi mure on pigem see, et kas ikka piisav arv inimesi otsustab kontoris tulla,” ütles Lepp.

Swedbankis on kodukontori poliitika ettevõtte eri osakondades väga erinev, ütles Olavi Lepp. On osakondi ja inimesi, kes peavad iga päev kohapeal käima, sest nad töötavad väga delikaatsete andmetega, mida ei saa koju usaldada, või suhtlevad silmast silma klientidega. On ka üksusi, mis on rahvusvahelised ning ei vajagi üldse kontoris tu-

KORVETTS
suur valik ▶ esita tellimus ▶ kiire transport

ÜKS KÜSIMUS

MIS ON MAJANDUSE SUURIM MUREKOHT?

• **Allan Parik, SEB juht:** “Ettevõtted vajavad investeerimisjulgust ning riigi poolt selgeid signaale, et ettevõtluse areng on prioriteet ning maksukeskkond stabiilne ja läbipaistev. Uue valitsuskabineti sõnumid selles osas on mõõdukalt lootustandvad, aga tahaks näha nüüd ka konkreetseid tegusid. Riigikaitse, sisejulgeolekusse, sotsiaalsfääri ja mujale kuluvad summad tulevad vaid ettevõtlusest.

Ettevõtete jaoks on konkurentsivõime kasv läbi parema tootlikkuse ja innovatsiooni suur väljakutse, sest tootmiskulude poolest ei ole Eesti enam odav maa. Meie väljakutseks on jätkuvalt nii kõrge palgainflatsioon kui suhteliselt kõrged energiahinnad võrreldes lähinaabritega.

Kindlasti tuleb mõelda, kuidas tegutseda jätkusuutlikult. Ettevõtjatel tuleb näha jätkusuutlikkust konkurentsieelisena, mis avab uusi võimalusi, mitte kohustusena, mida tuleb lihtsalt täita. Ühel hetkel sõltub sellest sinu ligipääs uutele turgudele, klientidele ja kapitalile.”

• **Olavi Lepp, Swedbanki juht:** “Ma tooks positiivset isegi rohkem esile. Nominaalis majandus kasvab. Jah, inflatsiooniga läbi arvatades saame languse või paigalseisu, aga tuleb ka

meeles pidada, et nominaalis majandus kasvab, mis tähendab seda, et laenukohustusi on lihtsam täita ja rahavoog on läinud suuremaks. Investeeringuid tehakse, sest baasintressimäärad on langema hakanud. Kõrge intressi periood on selleks korraks seljataga.

Tööturg on püsinud tugev, aga tööturul on ka murekoht. Meil on ikkagi töökäte puudus ja see tekitab surve palgale. Igaüks, kes soovib värvata endale uut töötajat, peab sisuliselt selle ostma kellegi teise käest või lootma kellelegi, kes tööturule alles siseneb, kes veel nii hästi kogemusi ei oma. Öeldakse, et asjad lähevad halvaks aeglaselt ja siis hästi kiiresti. Ma loodan, et äkki ühel hetkel nad lähevad heaks aeglaselt ja siis hästi kiiresti. Kui klientidega rääkida, siis vähemalt osal neist on optimismi kindlasti rohkem kui aasta aega tagasi.”

• **Madis Toomsalu, LHV Groupi juht:** “Majanduskeskkonna osas soovitakse muudatusi ja neid tehakse. Ettevõtjad saavad stabiilsema keskkonna, mis sest, et alguses valusama, aga ikkagi loodetavasti stabiilsema. Ettevaatlikuks teeb see, et riik ei ole veel lõpuni sellist eesmärki või visiooni sõnastanud, mille raames saaks tegutseda.

Minu suur soov on otsida Eestile selliseid unikaalseid tegevusi, mis on ainult Eestile iseloomulikud. Olgu see merepiir, energeetika, piimakarjaskasvatus. Meditsiinisektor on ühe euro kohta väga efektiivne ja Eesti unikaalseid kohti, nagu digilugu, on rohkem ja neid võiks soodustada. Mingit maksudebatti ei ole uuesti vaja avada, aga Euroopa rikkamad riigid kasutavad maksukrediiti või maksusoodustusi väga paljudes kohtades. Eesti peaks mõtlema natuke kastist välja, kas parem on teenimata jäänud tulu või see, et madalama maksumääraga teenid tulu.”

• **Margus Rink, Coop Panga juht (“Kuumal toolil”):** “Eesti majandusel on väga vaja, et uued äriprojektid läheks käima, mis hakkaksid väärtust looma – esiteks looks töökohti, maksaks töötajatele palka, tekitaks kasumit, riik saaks käibemaksud ja aktsiisid ära korjata. Me ei saa minna Toompeale paluma, et pange see majandus meil kasvama. Valitsus saab teha seda, et reeglid oleksid paigas, ja tundub, et need on saanud paika. Nende töö on tehtud, nemad peavad edasi seda riiki müüma väljaspool ja investeeringuid siia kutsuma, aga nüüd on pall ikkagi ettevõtjate käes.” **A**

TOP 100 TIPUS AINULT PANGAD

Eesti edukate ettevõtete edetabeli tippu sel aastal keegi peale pankade ei pääsenud. Vasakul pildil võtab autasu vastu Swedbanki juht Olavi Lepp, parempoolsetel Ainar Leppänen SEBst ja Meelis Paakspuu LHVst. FOTOD: RAUL MEE

ÄRIKLIENT

Kas oled juba Euronicsi äriklient?

Euronicsi ärikliendina saad nautida just
Sinu ettevõttele loodud eripakkumisi ja eeliseid

euronics.ee/ariklient

 euronics

EESTI ETTEVÕTETE TOP 100 AASTAL 2024

koht	firma nimi	tegevusala	maakond	käive eurodes	kasum eurodes	punkte	koht 2023
1.	Swedbank AS	finants	Tallinn	685 528 000	498 405 000	88	26.
2.	SEB Pank AS	finants	Tallinn	354 748 000	272 440 000	110	6.
3.	LHV Group AS	finants	Tallinn	250 463 000	161 054 000	166	13.
4.	Luminor Bank AS	finants	Tallinn	643 539 000	266 459 000	182	14.
5.	Coop Pank AS	finants	Tallinn	66 891 000	32 643 000	395	16.
6.	Bigbank AS	finants	Tartumaa	115 406 000	48 491 000	399	145.
7.	If P&C Insurance AS	kindlustus	Tallinn	223 024 000	46 586 000	465	199.
8.	Rabatti OÜ	masina- ja metallitööstus	Tallinn	24 914 417	50 289 078	545	481.
9.	Skinest Grupp AS	ehitus, logistika	Tallinn	148 422 810	72 239 853	555	-
10.	Toyota Baltic AS	kaubandus	Tallinn	515 651 020	30 237 702	574	90.
11.	Stiltsoft Europe OÜ	info ja side	Tallinn	19 718 306	17 298 530	704	-
12.	Breakwater Technology OÜ	info ja side	Tallinn	26 201 074	13 564 971	711	67.
13.	Panamir OÜ	toiduainetööstus	Tallinn	73 704 270	7 803 148	721	92.
14.	Adole Invest AS	teenus	Tallinn	345 405 581	17 677 077	728	93.
15.	Al Mare Auto OÜ	kaubandus	Tallinn	103 993 307	6 201 264	748	73.
16.	Nordmet AS	kaubandus	Tallinn	176 594 000	24 311 000	755	-
17.	Copymax OÜ	kaubandus	Tallinn	78 410 260	6 203 878	759	448.
18.	Merko Ehitus AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Harjumaa	466 304 000	51 982 000	765	30.
19.	Telia Eesti AS	info ja side	Tallinn	384 006 000	72 267 000	802	70.
20.	Kia Auto AS	kaubandus	Tallinn	121 000 484	9 687 667	805	71.
21.	Ehitustrust OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	90 830 719	7 015 378	820	186.
22.	AS Citadele Banka Eesti filiaal	finants	Tallinn	16 762 000	12 388 000	839	-
23.	Siemens OY Eesti filiaal	kaubandus	Tallinn	238 790 073	19 415 972	842	129.
24.	UPM-Kymmene Otepää OÜ	puidutööstus	Valgamaa	87 001 137	11 898 703	855	281.
25.	Gren Eesti AS	kommunaalmajandus	Pärnumaa	40 736 000	11 253 000	857	134.
26.	Connecto Eesti AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Tallinn	104 940 000	11 906 000	861	86.
27.	Pipedrive OÜ	info ja side	Tallinn	187 506 270	11 128 643	928	615.
28.	Mapri Ehitus OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Valgamaa	161 345 991	10 299 851	965	168.
29.	Hepsor AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Harjumaa	41 134 869	3 480 000	968	591.
30.	Riigi Kinnisvara AS	kinnisvara	Tallinn	158 532 000	39 568 000	978	196.
31.	Nabuminds OÜ	info ja side	Tallinn	18 444 618	8 759 001	979	62.
32.	Mootor Grupp AS	veondus ja laondus	Tallinn	84 391 215	16 014 039	992	83.
33.	Scania Eesti AS	kaubandus	Tallinn	96 340 151	6 980 177	1006	165.
34.	Moonrider OÜ	masina- ja metallitööstus	Tallinn	17 708 494	12 892 411	1007	592.
35.	Räni KV OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	19 559 966	4 534 792	1012	383.
36.	Tartu Mill AS	toiduainetööstus	Tartumaa	72 160 075	7 586 947	1020	81.
37.	Saint-Gobain Glass Estonia SE	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	61 037 000	11 635 000	1021	98.
38.	Tartu Ehitus AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	35 675 492	4 133 123	1031	162.
39.	OP Corporate Bank plc Eesti filiaal	finants	Tallinn	17 101 000	9 590 000	1042	-
40.	Runikon Retail OÜ	kaubandus	Harjumaa	95 197 875	9 341 657	1043	792.
41.	My Fitness AS	meelelahutus ja vaba aeg	Tallinn	48 908 397	6 607 657	1063	396.
42.	Lisako OÜ	masina- ja metallitööstus	Lääne-Virumaa	30 751 564	6 127 620	1065	401.
43.	Enera OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Viljandimaa	15 548 636	4 634 196	1080	-
44.	Ambient Sound Investments OÜ	investeeringud	Tallinn	18 227 000	7 627 000	1081	-
45.	Ülemiste Center OÜ	kinnisvara	Tallinn	17 856 000	19 911 000	1092	267.
46.	Coca-Cola HBC Eesti AS	kaubandus	Tallinn	34 608 000	7 385 000	1092	96.
47.	KE Infra AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	37 600 223	3 747 161	1093	683.
48.	Pro Farm OÜ	kaubandus	Tallinn	12 303 656	5 538 932	1126	-
49.	Mars Eesti OÜ	kaubandus	Tallinn	20 675 166	5 433 146	1129	244.
50.	Go Group AS	veondus ja laondus	Tallinn	142 405 590	11 957 617	1143	260.
51.	Info-Auto AS	kaubandus	Tallinn	67 576 197	7 238 986	1153	125.

koht	firma nimi	tegevusala	maakond	käive eurodes	kasum eurodes	punkte	koht 2023
52.	Ramirent Baltic AS	teenus	Tallinn	91 069 293	15 411 386	1154	48.
53.	A. Le Coq AS	toiduainetööstus	Tartumaa	105 076 000	14 976 000	1163	126.
54.	Esto AS	finants	Tallinn	15 622 000	5 851 000	1164	173.
55.	Arco Vara AS	kinnisvara	Harjumaa	17 581 000	3 550 000	1167	661.
56.	Elisa Eesti AS	info ja side	Tallinn	225 607 000	12 489 000	1170	139.
57.	Hesburger AS	hotellid, restoranid	Harjumaa	41 516 176	4 171 276	1176	551.
58.	Elke Grupi AS	kaubandus	Tallinn	230 453 926	11 239 629	1177	137.
59.	Pepsico Eesti AS	kaubandus	Tartumaa	40 264 260	3 972 663	1185	116.
60.	Kohila Vineer OÜ	puidutööstus	Raplamaa	52 500 927	6 226 372	1186	174.
61.	Eesti Gaas AS	tööstus	Harjumaa	1 022 554 000	265 342 000	1214	1.
62.	LTH-Baas AS	masina- ja metallitööstus	Tallinn	50 342 326	5 457 091	1226	-
63.	Karlskroona OÜ	kaubandus	Harjumaa	32 929 848	6 487 652	1230	982.
64.	PKC Eesti AS	masina- ja metallitööstus	Tallinn	180 365 893	9 628 872	1230	803.
65.	Metsä Wood Eesti AS	puidutööstus	Pärnumaa	59 982 139	6 928 000	1253	118.
66.	Prysmian Group Baltics AS	elektroonika	Harjumaa	163 060 638	12 448 494	1255	80.
67.	Saint-Gobain Eesti AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Tallinn	41 632 000	9 138 000	1278	241.
68.	Maag Grupp AS	kaubandus	Tartumaa	382 359 000	34 265 000	1280	839.
69.	Utilitas Tallinn AS	energeetika	Tallinn	176 942 000	14 996 000	1280	-
70.	Microsoft Development Center Estonia OÜ (end Skype Technologies)	info ja side	Tallinn	63 400 865	5 166 255	1281	667.
71.	Elering AS	tööstus	Tallinn	244 748 000	30 377 000	1292	19.
72.	Stora Enso Eesti AS	puidutööstus	Tallinn	213 225 105	36 444 347	1314	160.
73.	Essity Estonia OÜ	kaubandus	Harjumaa	21 105 952	3 718 538	1319	469.
74.	Reterra Estate OÜ	haridus ja teadus	Tallinn	18 741 445	2 573 916	1342	616.
75.	Bauest OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Harjumaa	25 902 274	2 683 924	1342	708.
76.	Bondora Group AS	finants	Tallinn	44 352 780	3 353 765	1355	-
77.	Stoneridge Electronics AS	masina- ja metallitööstus	Harjumaa	101 559 751	6 682 204	1355	347.
78.	Santa Maria AS	toiduainetööstus	Harjumaa	42 457 817	4 408 902	1359	523.
79.	Tallink Grupp AS	veondus ja laondus	Harjumaa	835 325 000	77 697 000	1366	133.
80.	Compensa Life Vienna Insurance Group SE	kindlustus	Harjumaa	182 868 733	11 104 991	1366	103.
81.	Sparknet Company OÜ	reklaamindus	Tallinn	94 981 162	5 928 915	1367	-
82.	Tallinna Vesi AS	kommunaalmajandus	Tallinn	61 141 000	14 206 000	1369	-
83.	Premia Tallinna Külkhoone AS	toiduainetööstus	Harjumaa	42 442 059	7 469 703	1402	417.
84.	Tarmeko KV OÜ	ehitus, ehitusmaterjalid	Tartumaa	22 235 215	10 744 715	1413	254.
85.	Hüpoteeklaen AS	finants	Tallinn	15 049 713	4 433 993	1427	176.
86.	Lääne-Tallinna Keskaigla AS	tervishoid	Tallinn	108 126 949	9 071 513	1456	518.
87.	Reyktal AS	põllu- ja metsamajandus	Tallinn	27 395 248	7 844 841	1460	69.
88.	Arrow Electronics Estonia OÜ	kaubandus	Tallinn	103 551 000	5 283 000	1460	68.
89.	Paulig Estonia AS	kaubandus	Tallinn	37 980 757	3 043 314	1481	894.
90.	Tradeunion OÜ	trükitööstus	Viljandimaa	25 370 124	4 905 093	1488	406.
91.	Aktiva Finance Group OÜ	finants	Tallinn	33 599 894	13 100 732	1491	115.
92.	Meridein OÜ	kaubandus	Tallinn	20 094 969	2 229 829	1492	138.
93.	Konesko AS	tootmine	Harjumaa	95 086 958	7 938 702	1496	363.
94.	Eskerton OÜ	kaubandus	Harjumaa	20 246 340	4 739 639	1497	-
95.	Net Systems Group OÜ	kommunaalmajandus	Harjumaa	29 552 097	18 799 198	1501	164.
96.	OG Elektra AS	kaubandus	Lääne-Virumaa	229 490 752	17 756 780	1501	222.
97.	Kajax Fishexport AS	toiduainetööstus	Tallinn	16 377 953	2 873 475	1502	831.
98.	Megaron-E AS	ehitus, ehitusmaterjalid	Tallinn	15 173 493	2 064 802	1523	-
99.	Vestman Energia AS	tööstus	Viljandimaa	14 544 692	35 587 510	1527	161.
100.	Amserv Grupi AS	kaubandus	Tallinn	222 937 000	7 771 000	1527	141.

METOODIKA

LÄHTEANDMED

Müügitulu(käive), kasum enne makse, lisandväärtus töötaja kohta aastatel 2022 ja 2023. Töötajate arv kolm või enam aastal 2023, kaks või enam töötajat aastal 2022.

VALDKONNA JA MAAKONNA TOPI

pääsemiseks pidi ettevõtte vastava valdkonna tegevuse osakaal käibest olema vähemalt 51%. Samuti peab ettevõtte olema tegutsenud kahel järjestikusel täismajandusaastal. 2023. aasta TOPi koostamiseks võttis Äripäev äriregistrist eelmise aasta majandustulemuste põhjal valdkonna käibelt suurimate ettevõtete andmed. Edetabelis osalesid ettevõtted, kelle majandustulemused olid olemas äriregistris andmete kogumise hetkel. Ettevõtted seati pingeritta kuue näitaja põhjal. Arvutamise aluseks võtsime 2023. aasta müügitulu, müügitulu kasvu võrreldes 2022. aastaga, 2023. aasta kasumi enne makse, kasumi kasvu võrreldes 2022. aastaga, rentaabluuse aastal 2023 ja ettevõtte lisandväärtuse töötaja kohta 2023. aastal. Iga näitaja põhjal reastati ettevõtted edetabelitesse, iga koht järjestuses andis kohale vastava arvu punkte. Kuue tabeli punktid liideti. Võitis kõige vähem punkte kogunud ettevõtte.

TURUNDUSE VALDKONNA edetabelis osalesid 2023. aasta käibelt suurimad ettevõtted: reklaamiagentuurid – 500 000 eurot aastane müügitulu, meediaagentuurid – 2 mln eurot aastane müügitulu, PR-agentuurid – 200 000 eurot aastane müügitulu, sündmusturundusagentuurid – 150 000 eurot aastane

müügitulu, digiturundusagentuurid – 200 000 eurot aastane müügitulu.

Samuti peab ettevõtte olema tegutsenud kahel järjestikusel täismajandusaastal.

Reklaamimüügi edetabelis osalesid ettevõtted 2023. aasta (reklaami)müügitulu alusel, käibepiir oli 100 000 eurot.

Agentuuritulu* edetabelis osalesid ülaloodud viie valdkonna ettevõtted, agentuuritulu käibepiir oli 100 000 eurot.

*agentuuritulu = müügitulu – ostetud kaubad, teenused.

PÕHJUSED, KUI ETTEVÕTE TOPIS PUUDUB

Ettevõttel pole olnud aktiivset majandustegevust kahel täielikul majandusaastal (2022–2023).

Kui ettevõtte viimase aasta või kahe viimase aasta keskmine omakapital on negatiivne.

Kui ettevõttel puuduvad töötajad või nende arv on alla arvutustes lubatud piiri.

Kui ettevõtte aruanne ei olnud edetabeli koostamise hetkel äriregistri elektroonilisest süsteemist kättesaadav.

Kui ettevõtte oli kustutatud, likvideerimisel või pankrotis TOPi koostamise hetkel.

Emaettevõtte andmete konsolideerides tütarfirmad samas edetabelis osaleda ei saa.

Ettevõttel on suured maksuvõlad MTA andmetel (edetabeli koostaja võib seda reeglit pehmemdada ajatatud võlgade puhul).

Kui ettevõtte majandusaasta aruanne sisaldas audiitori märkust, mis viitas majandusnäitajate vigasele esitamisele või puudustele. **A**

JLG - KORVTÖSTUKITE TIPPTASE

OMME - TÖÖKINDLAD JÄRELVEETAVAD KORVTÖSTUKID

SOCAGE - AUTO-KORVTÖSTUKID IGAKS VAJADUSEKS

PARIMA KVALITEEDIGA TÖSTETEHNIKA

Suur valik tõstetehnikat – müük, hooldus

Maleva 2g, Tallinn, Harjumaa
info@lifttest.ee

+372 5303 5389
www.lifttest.ee

SOODSAD LAOPAKKUMISED

TUTVU VALIKUGA:
www.forklift.ee/allahindlus

ANNA OMA PANUS DROONIDE OSTMISEKS!

Lahingkeskkonnas kasutatakse tsiviilmaailmas tuntud droone erinevatel eesmärkidel. Ukraina rahvuskaart on Riigikaitse Edendamise Sihtasutuselt soovinud DJI droone, et tagada võitlevate üksuste parem vaatlusvõimekus. Oleme seni Ukrainasse toimetanud 138 eri drooni, kuid neid on jätkuvalt vaja ja iga lisanduv seade parandab oluliselt Ukraina üksuste võitlusvõimekust. Lisaks kogume vahendeid kaugusemõõtjaga vaatlusvahendite ja akujaamade ostmiseks ning saatmiseks lahingupiirkonda.

Riigikaitse Edendamise SA kaudu annetades on juriidiliste isikute annetused sõltumata summast tulumaksust vabastatud. Füüsiliste isikute annetustelt tagastab riik järgmise aasta tuludeklaratsiooni alusel tulumaksu, kui ülekande selgitusse on märgitud isikukood.

ANNETADA SAAD:

Pangaülekandega

Makse saaja:
RIIGIKAITSE EDENDAMISE SA
Swedbank:
EE162200221078603616
Selgitus: Toetus Ukrainale

Helistades annetustelefonidele

900 1380 – 10 €
900 2380 – 25 €
900 3380 – 50 €

Annetustest kantakse saadetiste transpordi ja kampaania reklaamikulud, mis teisel tegevusaastal on olnud 3,9% annetuste kogumahust

www.riigikaitse.ee

EESTI
RESERVOHVITSERIDE
KOJU

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

RIIGIKAITSE
EDENDAMISE SA

KAITSEMINISTEERIUM

KÄIBE TOP 100

koht firma nimi käive eurodes koht TOPis

1.	Eesti Energia AS	1 905 500 000	-
2.	Bolt Technology OÜ	1 704 433 000	-
3.	Eesti Gaas AS	1 022 554 000	61.
4.	TKM Grupp AS	947 257 000	143.
5.	MM Grupp OÜ	938 490 000	-
6.	Tallink Grupp AS	835 325 000	79.
7.	Swedbank AS	685 528 000	1.
8.	Kasperwiki Laevaomanikud OÜ	682 562 890	-
9.	AVH Grupp AS	646 759 000	247.
10.	Luminor Bank AS	643 539 000	4.
11.	Alexela AS	617 909 000	432.
12.	Orlen Eesti OÜ	602 687 000	377.
13.	Aqua Marina AS	597 203 548	-
14.	Maxima Eesti OÜ	593 329 000	238.
15.	Olerex AS	559 261 725	414.
16.	Tavid AS	541 238 000	454.
17.	Coop Eesti Keskühistu TÜH	528 083 939	138.
18.	Toyota Baltic AS	515 651 020	10.
19.	BLRT Grupp AS	484 150 000	129.
20.	Graanul Invest AS	479 870 000	447.
21.	Rimi Eesti Food AS	471 070 000	248.
22.	Riverito AS	466 320 000	102.
23.	Merko Ehitus AS	466 304 000	18.
24.	Arte Bunkering OÜ	460 172 449	448.
25.	MBR Metals OÜ	424 186 973	145.
26.	Ericsson Eesti AS	420 670 000	-
27.	Circle K Eesti AS	400 660 000	292.
28.	Multimodalhd Eesti OÜ	386 232 167	387.
29.	Telia Eesti AS	384 006 000	19.
30.	Maag Grupp AS	382 359 000	68.
31.	SEB Pank AS	354 748 000	2.
32.	Baltic Agro AS	347 858 000	469.
33.	Adole Invest AS	345 405 581	14.
34.	VKG Oil AS	326 850 085	-
35.	Nordecon AS	278 382 000	319.
36.	ERGO Insurance SE	256 853 052	444.
37.	LHV Group AS	250 463 000	3.
38.	Elering AS	244 748 000	71.
39.	Cross Office OÜ	244 293 740	381.
40.	Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal	238 790 073	23.
41.	Elke Grupi AS	230 453 926	58.
42.	OG Elektra AS	229 490 752	96.
43.	Keystone Shipping OÜ	226 483 857	119.
44.	Elisa Eesti AS	225 607 000	56.
45.	If P&C Insurance AS	223 024 000	7.
46.	Amserve Grupi AS	222 937 000	100.
47.	Prisma Peremarket AS	219 604 000	-
48.	Utilitas OÜ	219 345 000	328.
49.	GPV Estonia AS	213 588 144	195.
50.	Stora Enso Eesti AS	213 225 105	72.
51.	Neste Eesti AS	212 509 159	427.

koht firma nimi käive eurodes koht TOPis

52.	Nortal AS	211 873 000	125.
53.	Foxway OÜ	211 826 529	399.
54.	Harju Elekter Group AS	209 014 000	117.
55.	Cronimet Nordic OÜ	207 556 058	-
56.	Maag Eesti AS	204 916 000	-
57.	Stokker AS	204 090 486	449.
58.	Lemeks AS	187 708 000	306.
59.	Pipedrive OÜ	187 506 270	27.
60.	Sandmani Grupi AS	186 381 227	349.
61.	Magnetic Mro AS	184 112 000	314.
62.	Compensa Life Vienna Insurance Group SE	182 868 733	80.
63.	PKC Eesti AS	180 365 893	64.
64.	Utilitas Tallinn AS	176 942 000	69.
65.	Nordmet AS	176 594 000	16.
66.	AB Bunkering OÜ	174 774 451	-
67.	Valio Eesti AS	168 034 000	-
68.	Sportland International Group AS	164 801 000	284.
69.	Ida-Tallinna Keskhaigla AS	163 759 165	105.
70.	Prysmian Group Baltics AS	163 060 638	66.
71.	Mapri Ehitus OÜ	161 345 991	28.
72.	Liviko AS	159 732 641	240.
73.	Nordic Milk OÜ	159 332 967	-
74.	Riigi Kinnisvara AS	158 532 000	30.
75.	Scandagra Eesti AS	157 477 000	-
76.	Lidl Eesti OÜ	156 677 815	-
77.	Harju Tarbijate Ühistu TÜH	155 074 266	170.
78.	Aldar Eesti OÜ	151 306 218	372.
79.	Skinest Grupp AS	148 422 810	9.
80.	Go Group AS	142 405 590	50.
81.	Wolf Group OÜ	140 488 997	300.
82.	Järva Tarbijate Ühistu TÜH	140 323 731	356.
83.	Jetoil AS	135 412 142	353.
84.	Eesti Post AS	131 718 000	-
85.	Exmet OÜ	131 701 781	-
86.	Prike AS	129 362 273	196.
87.	Inchcape Motors Estonia OÜ	129 153 000	-
88.	ABB AS	128 422 000	214.
89.	Thermory AS	122 303 638	-
90.	Kesko Senukai Estonia AS	121 034 249	436.
91.	Kia Auto AS	121 000 484	20.
92.	Tallinna Sadam AS	116 646 000	259.
93.	Bauhof Group AS	116 626 000	-
94.	Bigbank AS	115 406 000	6.
95.	Tartu Tarbijate Kooperatiiv TUÜ	114 463 177	235.
96.	Cf&S Estonia AS	112 984 475	-
97.	Tallink Duty Free AS	112 925 901	-
98.	Estravel Group AS	112 282 878	201.
99.	Auto-Bon Baltic OÜ	112 271 408	179.
100.	Scanfil OÜ	110 421 043	218.

**PROJECT
CARGO
SOLUTIONS**

TÄISPAKETT VASTAVALT VAJADUSELE

Kombineerides meie globaalse sadamate võrgustiku, erinevat tüüpi konteinerite saadavuse ning kogenud spetsialistide abi, tagame sujuva protsessi ja õnnestunud kaubatranspordi. Usalda oma ülegabariidiline või tükikaupa last meie kätte.

msc.com/project

MOVING THE WORLD, TOGETHER.

**m
sc**

KÄIBE KASVU TOP 100

koht firma nimi käibe kasv protsentides koht TOPis

1.	Restate OÜ	343,86	287.
2.	Hepsor AS	219,62	29.
3.	Enera OÜ	203,61	43.
4.	Petrohim International Carriers OÜ	169,53	226.
5.	United Loggers OÜ	157,09	234.
6.	Pro Farm OÜ	149,25	48.
7.	Petkam OÜ	147,60	-
8.	Rush Street Interactive Development Estonia OÜ	129,93	-
9.	Elisa Eesti AS	125,51	56.
10.	EFTEN Real Estate Fund AS	122,51	141.
11.	AS Citadele Banka Eesti filiaal	114,73	22.
12.	Kawe AS	113,95	-
13.	Runikon Retail OÜ	113,88	40.
14.	Milrem AS	106,32	-
15.	Rabatti OÜ	101,82	8.
16.	Reterra Estate OÜ	98,01	74.
17.	Tallinna Masinatehas OÜ	96,98	352.
18.	KE Infra AS	95,56	47.
19.	Pawatech OÜ	95,17	134.
20.	Optimus Systems AS	90,44	-
21.	Al Mare Auto OÜ	81,30	15.
22.	Megaron-E AS	76,65	98.
23.	Stiltsoft Europe OÜ	76,41	11.
24.	Magnetic MRO AS	74,25	314.
25.	Adole Invest AS	73,78	14.
26.	Fruit Xpress OÜ	73,60	153.
27.	Baltic Oil Service OÜ	72,78	109.
28.	SEB Pank AS	72,65	2.
29.	Grand Ehitus OÜ	68,23	-
30.	Südamekodud AS	67,88	415.
31.	Coop Pank AS	67,41	5.
32.	Swedbank AS	66,87	1.
33.	Reval Auto Esindused OÜ	66,45	166.
34.	Nordista OÜ	65,44	177.
35.	Rand & Tuulberg Grupp AS	64,88	152.
36.	Piletilevi Group AS	64,75	-
37.	Luminor Bank AS	64,28	4.
38.	Silen OÜ	64,09	359.
39.	Hinkus AS	63,14	-
40.	Astronaut OÜ	61,77	150.
41.	Telegrupp AS	61,77	168.
42.	IPTE Automation OÜ	61,37	-
43.	Kindle OÜ	61,05	462.
44.	LHV Group AS	60,94	3.
45.	Magma AS	60,30	-
46.	Tandem Kaubandus OÜ	60,24	151.
47.	HMP Hotellid OÜ	60,22	-
48.	VG Estonia OÜ	59,77	423.
49.	Go Group AS	57,95	50.
50.	Squarewave OÜ	57,13	433.

koht firma nimi käibe kasv protsentides koht TOPis

51.	GT Tarkvara OÜ	56,92	261.
52.	Enersense AS	55,13	165.
53.	Balti Vara Ehitus OÜ	54,19	108.
54.	Germalo Reisid OÜ	53,41	130.
55.	Tornator Eesti OÜ	53,19	127.
56.	SmartLynx Airlines Estonia OÜ	53,09	285.
57.	Compensa Life Vienna Insurance Group SE	51,36	80.
58.	Reme Grupp OÜ	50,58	422.
59.	Citybee Eesti OÜ	48,27	-
60.	VKG Logistika OÜ	47,65	364.
61.	Favorte OÜ	47,02	107.
62.	Boku Network Services Estonia OÜ	46,74	441.
63.	Kajax Fishexport AS	46,71	97.
64.	Leonhard Weiss OÜ	46,44	113.
65.	Breakwater Technology OÜ	45,99	12.
66.	Bauest OÜ	45,21	75.
67.	Baltic Restaurants Estonia AS	44,93	123.
68.	Nabuminds OÜ	44,53	31.
69.	Sparknet Company OÜ	44,33	81.
70.	Atemo OÜ	44,27	135.
71.	Oribalt Tallinn AS	44,16	-
72.	Holm Bank AS	43,60	197.
73.	Läätša Kalatööstus AS	42,92	-
74.	Eesti Killustik OÜ	42,36	136.
75.	Räni KV OÜ	41,67	35.
76.	Arco Vara AS	41,49	55.
77.	Viastron Infra OÜ	41,07	-
78.	Koch OÜ	40,69	318.
79.	Pandivere L.T. OÜ	40,59	-
80.	Dreibau OÜ	39,52	388.
81.	Esto AS	39,35	54.
82.	Yolla Calls International OÜ	38,86	-
83.	Hitachi Energy Estonia AS	38,80	297.
84.	Maag Grupp AS	38,66	68.
85.	Granarolo Baltics OÜ	38,62	249.
86.	LTH-Baas AS	38,58	62.
87.	Atea AS	38,32	299.
88.	Aasta Auto AS	37,59	172.
89.	Raam Transport OÜ	36,86	-
90.	Tänavapuhastuse AS	36,82	421.
91.	Tamrex Ohutuse OÜ	36,25	183.
92.	TP Arendus OÜ	36,25	184.
93.	Aero Motors OÜ	36,09	322.
94.	Gunvor Services AS	35,56	131.
95.	Tiksoja Puidugrupp AS	35,14	229.
96.	Gustaf Tallinn OÜ	34,92	212.
97.	Bolt Technology OÜ	34,86	-
98.	Inspired Universal McCann OÜ	34,38	236.
99.	Aclima OÜ	34,06	452.
100.	Krone Scanbalt OÜ	33,96	-

Credeo tegevjuht Audrius Rosinas

Balti turgudele jõudnud ettemaksete kindlustus pakub ettevõtetele turvatunnet ja stabiilsust

Ettemaksed on tehingute tegemisel tavalised, kuid samas kaasnevad nendega alati ka riskid. Pole just harvad olukorrad, kus tarnija ei suuda finantsraskuste või tarneahela häirete tõttu tellimust täita, misjärel võivad ettevõtted oma rahast ilma jääda. Balti riikides tegutsev krediidikindlustusmaakler Credeo pakub koostöös Allianz Trade'iga, üleilmse juhtivettevõttega krediidikindlustuse valdkonnas, ettemaksete kindlustamise teenust, mis pakub lisakaitset just selliste olukordade puhul.

Allianz Trade tõi ettemaksete kindlustamise teenuse turule poolteist aastat tagasi ning see on muutumas üha populaarsemaks. Teenus on eriti vajalik nendele Balti riikide ettevõtetele, kes tegutsevad rahvusvahelisel turul ning teevad koostööd tarnijatega üle kogu maailma. Ehkki ülemaailmsed püüdlused turul laieneda pakuvad häid äri võimalusi, toovad need endaga sageli kaasa ka uusi väljakutseid.

Annab kindluse rahvusvahelisel turul tegutsemiseks

„Allianz Trade'iga koostöös pakutav teenus aitab ettevõtetel väljakutsetega toime tulla. Ettemaksete kindlustus kaitseb ostjat ja hüvitab talle kahju, kui müü-

TASUB TEADA

Tagab turvatunde: kindlustus aitab maandada riskantse tehinguga kaasnevaid äririske

Oletame, et Eesti IT-ettevõtte on spetsialiseerunud uudse tarkvaralahenduse arendamisele. Ettevõtte saab Rootsi kontsernilt suure tellimuse, mille jaoks tuleb osta serveriseadmeid Taiwani tootjalt. Tellimuse väärtus on miljon eurot, millest 500 000 eurot tuleb ette maksta.

Ilma ettemakse kindlustuseta oleks sellise tehingu tegemine väga riskantne. Kui Taiwani tootja peaks mingil põhjusel jätma seadmed tarnimata, jääks Eesti ettevõtte ilma 500 000 eurost ning poleks suuteline täita oma kohustusi Rootsi kliendi ees. See võib vallandada ahelreaktsiooni: rahaline kaotus, mainekahju ja võimalikud õigusvaidlused.

Ettemakse kindlustusega oleks olukord aga teine. Teades, et ettemakse on kindlustatud, saaks ettevõtte muretlult lepingu sõlmida. Isegi kui Taiwani tootja ei täida oma kohustusi, hüvitab kindlustus kuni 90% tekitatud kahjust. Nii saaks ettevõtte kiiresti teise tarnija leida ja oma kohustused Rootsi kliendi ees täita. Ühtlasi võimaldaks selline kindlustus Eesti ettevõttele tarnijaga paremate tingimuste üle läbi rääkida, sest pakkuda on võimalik suuremat ettemakset. See võib omakorda tähendada paremat hinda või tellimuse eelisjärjekorras täitmist, mis parandaks ettevõtte konkurentsivõimet rahvusvahelisel turul veelgi.

ja jätab tellitud tooted tarnimata või teenused osutamata ning ei tagasta tehtud ettemakset. Ettemaksekindlustus parandab ettevõtte mainet, sest teenust kasutavad ettevõtted on finantsiliselt vastutustundlikud," märgib Credeo tegevjuht Audrius Rosinas ning lisab, et Baltikumis tegutsevatele ettevõtetele pakutakse ka nende äri vajadustele vastavat nõustamist ja tuge. See omakorda annab ettevõtetele konkurentsieelse ning aitab neil rahvusvahelisel turul kindlamalt tegutseda.

Credeo on ainus juhtiv krediidikindlustusele spetsialiseerunud maakler Balti riikides. Credeo pakub laia teenusevalikut: krediidikindlustust, võlgade sissenõudmist, krediidi haldust, ettevõtete rahastamise lahendusi ja krediidi võime hindamist. Allianz Trade on rahvusvaheline krediidikindlustusselts, kes pakub mitmesuguseid finantsriski haldamise lahendusi: krediidikindlustust, garantiisid, võlgade sissenõudmist ja ettemaksete kindlustamist.

» Allianz Trade'i tugevuseks on lahendused, mida iseloomustavad lai riskide spekter ja kindlustuse pakkumine erinevate äririskide vastu nagu klientide ja tarnijate maksejõuetus, poliitiline risk jm.

Allianz Trade'i Balti riikide äriarendusjuht Andrejus Jakovlevas rõhutab, et ettemaksete tähtsus Balti regioonis on geopoliitiliste pingete tõttu suurenenud. Ukrainas jätkuv sõda, Lähis-Ida konflikt, Hiina ja Taiwani pingelised suhted, USA proteksionismi laienemine seoses Donald Trumpi presidendivalimiste võiduga, poliitiline ebastabiilsus ELi suurriikides – kõike on seda võrd palju, et tahes-tahtmata mõjutavad need ka tarneahela osalisi, eksportijaid ning importijaid. "Rahvusvahelised ahelad muutuvad üha keerulisemaks ja geopoliitiline olukord on ettearvamatu. Kindlustus on eriti tähtis ettevõtetele, kes teevad koostööd veel tundmatute tarnijatega, impordivad tooteid kaugetest riikidest või tegutsevad poliitiliselt ebastabiilsetel turgudel. Rahvusvahelise liidrina on Allianz Trade'il suur kogemus erinevatel turgudel, sealhulgas keerulistest riikides ja piirkondades. Teadmised aitavad ettevõtetel ohutumalt laieneda, uusi ärisuhteid sõlmida ja globaalse turuga kaasnevaid finantsriske tõhusamalt hallata," selgitab Jakovlevas.

Credeo kohalikud teadmised ning Allianz Trade'i rahvusvahelised kogemused loovad tugeva duo

Credeo ja Allianz Trade'i strateegiline

partnerlus ettemaksete kindlustamise vallas pakub Balti riikidele tugevat eelist. Credeo kogemus kohalikul turul, individuaalne lähenemine klientide teenindamisele ning Allianz Trade'i rahvusvaheline kogemus ja uudsed kindlustustooted pakuvad klientidele eeliseid nii kohalikul kui ka üleilmasel turul.

Lisaks on Allianz Trade'i tooted kohandatud Balti turu vajadustele, Credeo aga tagab sujuva koostöö kliendi ja Allianz Trade'i vahel.

Credeo paistab turul silma iga ettevõtte erisuse põhjaliku analüüsiga, pakkudes sel moel kõige sobivamaid kindlustuslahendusi. Ta ei aita mitte üksnes kindlustust valida, vaid ka kindlustuslepinguid hallata, dokumente käsitleda ja probleeme lahendada. Credeol on esindused Eestis, Lätis ja Leedus.

Allianz Trade'i tugevuseks on lahendused, mida iseloomustavad lai riskide spekter ja kindlustuse pakkumine erinevate äririskide vastu nagu klientide ja tarnijate maksejõuetus, poliitiline risk jm. Allianz Trade'i teenused on paindlikud ning kohandatavad eri suurusega ettevõtetele ja valdkondadele, alates väikeetevõtetest kuni kontsernideni.

13. KOHT

KEILA KAKAO- PARADIISI MÕRU- MAGUS EDULUGU

Keilas asuva tehase juures
on kange kakaolõhn.
Novembrikuine šokolaadikarva
pori teeb ideaalse temaatilise
sissejuhatuse. Asjatundmatu
silm võib mahalaadimisest
pudenenud kakaoube pidada
tühisteks kivikesteks.

LINDA EENSAAR
linda.eensaar@aripaev.ee

13. KOHT

Panamiri toodang on kõige mõrum mõru – 100% kakaomass pole just eriline maius, kuid lisandite abil valmib neist eri sorti komme, šokolaade, kondiitritooteid. Vasakul Aleksandr Viiner, paremal Kirill Gorlatš.

Panamiri juhid ja omanikud Kirill Gorlatš ja Aleksandr Viiner hoiavad õlal 60kilost kakaoubade kotti. See last on pärit otse Aafrika mandrilt.

See “tühine klibu” on täna meelevaldselt öeldes pruun kuld. Šokolaadi hind on kõrgele kerinud ning siin tehases kakaomassi tootva ettevõtte Panamiri juhtide arvates ei tule ta veel nelja-viie aasta jooksul kindlasti alla.

Keilas tegutsev firma toodab kakaomassi sellise hooga, et iga aasta kerkib müügitulu 20 miljoni eurose sammuga. Kasumgi oli eelmisel aastal neil üle 9 mil-

joni euro. “Äri on kokkuvõttes maitsev,” ütlevad Panamiri juhid.

Keerulistest aegadest hoolimata on Eestist välja eksportival Panamiril küll väljakutseterohke, ent tulemuslik aeg. Nad on jõudnud Eesti edukaimate ettevõtete edetabelis esimese 20 sekka. Toidutootjate TOPis on nad sel aastal absoluutne tipp. Tõsi, nende peamised ekspordipartnerid on riigid, mida praegusel ajal iga

teine Eesti ettevõtte väljaks.

Kas šokolaadilõhna sees pidevalt käies endal veel kommiisu püsib? “Ei taha vist tõesti nii palju,” ütleb Panamiri tegevjuht Kirill Gorlatš. “No mina ikka

söön ... küll,” tunnistab juhatuse liige Aleksandr Viiner ja naerab.

Meeste sõnul sööb eestlane aastas keskmiselt 4–5 kilogrammi šokolaadi. “Beneluxi maadest jääme maha. Seal süüakse kuskil 12 kilo aastas. Šveitsis on lausa hull number: 17 kilo inimese kohta aastas. Aga seda pöörast hulka kasvatab turist, kes kohapealt šokolaadi kaasa ostab,” ütleb Gorlatš.

Küsitav on, kui palju lähiajal inimesed kakaost valmistatud maiuseid endale lubada saavad, kuna nende hinnakasv ei paista mitme asjaolu tõttu tulevikus sugugi raugevat, vaid pigem hoogustub.

Kui Aafrikas vihma ei saja vihma, on šokolaaditahvel 8 eurot

Gorlatši ja Viineri sõnul ja statistika kinnitusele on kakaoubade jääk maailmas kokku kuivamas. “Kakao on kolmandat aastat defitsiidis. Esimesed kaks aastat oli ehk 1-2 protsenti defitsiiti, 2023. aastal oli juba 26 protsenti puudujääki maailmas. Ja nüüd sel ja järgmisel aastal on defitsiit jätkumas,” selgitab Gorlatš.

Kakao hinna tõus on suuresti tingitud ülemaailmsest kakaopuudusest. Kliimamuutustest põhjustatud põud on laastanud Lääne-Aafrika põllukultuure, mis annavad umbes 80 protsenti maailma kakaotoodangust. Panamir toob oma kakaoad samuti Aafrikast, aga osalt ka Lõuna-Ameerikast.

Ääremärkusena võib öelda, et Aafrika ja Lõuna-Ameerika asjaajamine on erinev. “Aafrikas tegutsevad globaalsed firmad. Lõuna-Ameerikas on rohkem kohalikud kooperatiivi moodi *trader*’id,” kirjeldab Gorlatš. See teeb tema sõnul lõunaameeriklastega koostöö keerukamaks ja Aafrikas operatiivsemaks.

Kujuta ette, et
igal aastal sünnib
üks Saksamaa
juurde.

Kirill Gorlatš

Baltikumi juhtiv varahaldusgrupp

Loome. Väärtust. Koos.

Investeeringisnõustamine

Terviklik finantsplaneerimine

Põlvkonnavahetuse planeerimine

Teie
finantsedu
kindel
partner!

13. KOHT

PANAMIRI LUGU LÜHIDALT

Panamir asutati 2008. aastal. Tehase asukoht Keilas annab Panamirile logistilisi eeliseid tänu selle paiknemisele Läänemere peamiste sadamate vahel. Tooted tarnitakse mereteid pidi üle kogu maailma. Keila tehases puhastatakse ja sorteeritakse kakaoaad. Seejärel oad röstitakse ning siis jahvatatakse neid kakaomassiks, kakaovõiks ja kakaopulbriks. Peamine Panamiri toodang on sajaprotsendiline kakaomass, mida tarnitakse edasi järgmistele tootjateni, kes sellest omakorda lõpp-produkte, näiteks šokolaadikomme, teevad.

Panamir on kasvanud küllaltki kiiresti. Kui veel 2016. aastal oli ettevõtte müük 250 tonni, siis 2023. aastaks on see number jõudnud üle 20 000 tonni (kakaotooteid ja -ubasid kokku).

Panamiri juhid ja omanikud on Aleksandr Viiner ja Kirill Gorlatš.

Kakao tööstuses on üldtuntud vastuolulisi nüansse, näiteks seoses lapstööjõuga. “Meie kaup on kontrollitud ja vastab nõuetele. Aga ütleme nii, et olles ise näiteks Aafrikas käinud ja näinud istandusi, kasvandusi, siis on päris raske vahet teha, kas laps tuli pärast kooli lihtsalt oma vanaisa aitama või mitte,” meenutab Viiner.

Kakao puudujääk ulatub tulevikku

Kakao uba ei ole kiiresti riknev kaup ning seni on toorainet korjatud ja toodetud varusse. Praegune puudujääk võib seega mõjutada äri edasiulatuvalt veel neli-viis aastat, ütles Gorlatš. Lisaks kliimamuutustele võivad puudujäägile ja hinnatõusule lisa tuua uued Euroopa Liidu määrad. “2026. aastal jõustuv metsade raadamise määrus vähendab kakao toodete ümbertöötlemist Euroopa Liidus umbes 20 protsenti,” selgitab Viiner.

Kakao toodete nõudlus maailmas kasvab aga aina kiiremini. Panamiri meeste sõnul tuleb see idamaadest. “Nad said aru, mis asi on šokolaad ja hakkasid seda sööma. Kujuta ette, et igal aastal sünnib üks Saksamaa juurde. Kõigil neil on ligipääs internetile, kus nad näevad Snickersi ja Kit Kati reklaame. Seal tehakse

Varem asus Panamiri tehasehoones jahuveski. Jahvatatakse seal tänaselgi päeval, ent palju eksootilisemat toorainet kui teravili.

100protsendiline kakao-mass on Panamiri peamiste müügiartikkel.

neile toodetele muidugi oma koopiad,” ütleb Gorlatš. Tema sõnul kasvab kakaoпродукtide kasutamine ja söömine Aasias 50–60 protsenti aastas.

Aasia on hea turg laiutamiseks

Nii oli Panamiril perspektiivikas sinna turule siseneda. “Sel aastal läksime Hiinasse ja see moodustab 2024. aastal ligikaudu 5 protsenti meie müügist,” ütleb Viiner. Lisaks Hiinale on Panamir saanud klientideks mitmed Saksamaa, Itaalia, Türgi ja Poola kondiitritööstused. Siiani on suurim sihtturg Venemaa ja Valgevene.

Venemaaga kauplemine on Ukraina sõja tõttu üldiselt avalikkuse silmis hukka mõistetav, kuid Panamiri toodang ei kuulu sanktsioneeritud kaupade alla. Majandusaasta aruannetest nähtub, et Panamiri eksport Venemaale ja Valgevenesse on sõja ajal kasvanud. “Kui numbritesse detailselt süveneda, siis on näha, et meie kogused tonnides Venemaal

le on vähenenud, kuigi rahaliselt on kasvanud, aga see tuleb kakao tooraine 300% kasvust börsil 2024. aastal,” selgitab Viiner.

2022. aasta lõpus sulges Panamir oma Kaliningradis asunud tehase, kus nad 2017. aastast tootsid kakaopulbrit. “Mitte ükski maailma mastaabis suurtegi, näiteks Cargil, OFI, Ecom, ei ole Venemaa turult lahkunud. Barry Callebaut, kes on šokolaadi ja kakaotoodete liider, avas Venemaal oma kolmanda tehase,” teab Viiner.

“Ajalooliselt on kujunenud nii, et alates eelmise sajandi 1960ndatest on kogu Nõukogude Liitu varustatud kakaobadega läbi Tallinna sadama. Kellegi jaoks ei ole saladus, et Tallinna sadam on minevikus olnud üks maailma liidritest, mis tegeles kakaobade ja kakaotoodete transiidiga. Kaup, millega kaupleme, ei ole sanktsioneeritud ja sellepärast ei näe me vajadust seda varjata. Peita ja varjata ajaloolisi fakte oleks ju rumal,” vastab Viiner.

Panamiri toodang meie oma poodlejateni pole veel jõudnud

Gorlatš ütles, et kogu Euroopa kakaomassitoodangust moodustab Panamiri kaup 2 protsenti. Arvestades Eesti väiksust on see märkimisväärne hulk. Kalevi kommivabrik asub Panamiri Keila tehase all pooltunnise autosõidu kaugusel, kuid iroonilisel kombel saab Panamir oma kauba saata Hiinasse, aga mitte Rae valda. Peamiselt on selle taga Kalevi omaniku suurkontserni Orkla kõrged nõudmised.

“Kõik need neile vastavad sertifitseerimised on meil nüüd tehtud. Aga on jäänud mingid kolmandad pisiasjalised küsimused,” ütles Viiner. Gorlatš lisas, et selle koostöö algus ei paista aga enam kaugel olevat.

Üldiselt on Panamir meelitanud omale partnereid soodsamate hindade abil. Palgad, ladustamine, lisaks muude teenuste hinnad on meil natuke odavamad kui võrrelda näiteks Saksamaaga. “Kui mõne maailma liidri käest kakao-massi tellima hakata, võidakse sealt meilile vastata alles kahe nädala pärast. Isegi kui nad selle peale midagi müüvad, tuleb ka arve alles nädala jagu hiljem. Kui minule keegi hommikul helistab, võin juba õhtul kauba välja saata,” ühkeldeb Gorlatš.

Samas tunnistavad Panamiri mehed, et tarnetingimused hakkavad siin maanurgas võrdsustama. “Peab natuke rohkem tööd tegema jälle,” ütleb Viiner. Seejuures ütleb Gorlatš, et praeguste võimsuste juures saaksid nad oma Keila tehases toodangumahtu kasvatada veel 50 protsenti jagu. Oleks vaid kakaod.

Kakaotööstuses on üsna tüüpiline, et lõunamaalt pärit kauba vahelt võib leida soovimatuid (juba surnud) tegelasi. Fotol olevad putukad, sisalikud, kiilid on 5–10 sentimeetri pikkused.

13. KOHT

Panamiri juhid ütlevad, et kõiksugu Euroopa Liidu määrused võiksid olla ettevõtjatega rohkem koostööna tehtud. Metsade kaitse on vajalik, aga inimeste elutööd samuti. FOTOD: LIIS TREIMANN

RAADAMISVABADE TOODETE MÄÄRUS KERIB ŠOKOLAADI HINNA KÕRGELE

2026. aastal peab jõustuma EUDR ehk raadamisvabade toodete määrus. “Arvatavasti see määrus vähendab kakao-toodete töötlemist Euroopa Liidus ligikaudu 20 protsenti,” ütlevad Panamiri tegevjuht Kirill Gorlatš ja juhatuse liige Aleksandr Viiner.

“Õige sertifikaadiga kakaod on seega turul vähem ja paljud, kes kauplevad kolmandate riikidega, viivad enda tootmisvõimsused või nende osad kolmandatesse riikidesse, Euroopast välja” arwab Gorlatš.

“Omakorda tähendab see, et siin hakatakse vähem tootma, vähem makstakse siin makse, lõpp-produktid muutuvad poeletil kallimaks,” lisab Viiner ja rõhutab, et seni on Euroopas olnud kakaol, šokolaadil võimalik tootmisüksused.

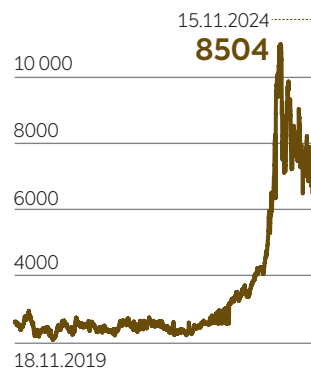
Raadamise ja metsade degradeerumise peamiseks põhjuseks on põllumajandusmaa laiendamine, mis on seotud selliste kaupade tootmisega nagu soja, veiseliha, palmiõli, puit, kakao, kohv ja looduslik kaut-

šuk ning nendest saadud tooted. Määruse kohaselt peab iga ettevõtja, kes viib kauba Euroopa Liidu turule või ekspordib sealt, suutma tõendada, et kaup, näiteks kakao, ei pärine metsamaalt, mille maakasutus on hiljuti muudetud põllumajandusmaaks või on raie aidanud kaasa metsa degradeerumisele. Raadamise ja metsade degradeerumisega seotud kaupade olulise majanduse ja tarbijana on Euroopa Liit osaliselt vastutav selle probleemi eest ning soovib olla teenäitajaks selle probleemi lahendamisel.

“Loodust ja metsa tuleb loomulikult kaitsta, aga iseenesest selle määruse täide viimiseks kulub kindlasti palju energiat ja raha. Kas see raha jõuab sihipäraselt sinna, kuhu ta on mõeldud või planeeritud, seda me ei tea,” kahtleb Viiner. “See on globaalne küsimus. Suured maailma kakaotööstused ei ole sellega rahul. Ma tean, et on juba suured mängijad, nagu Mars, Ferrero, Nestle, kes soovivad seda võimalikku määrust tühistada,” lisab Gorlatš. **A**

KAKAO HIND JÕUDIS KÕIGI AEGADE KÕRGPUNKTI 2024. AASTA APRILLIS

Kakao hinna muutus viimase 5 aasta jooksul, dollarides

Kakao hinna tõus on suuresti tingitud ülemaailmsest kakaopuudusest. Kliimamuutustest põhjustatud põud on laastanud Lääne-Aafrika põllukultuure, mis annavad umbes 80% maailma kakao-toodangust.

Laen Sinu sihtideks

OMEGALAEN

Ärilaen kinnisvara tagatisel. Finantsteenust pakub Omega Laen AS.
Tutvu tingimustega www.omegalaen.ee ja vajaduse korral pea nõu asjatundjaga.

A person is standing with their back to the camera, looking out of a large window. The view outside shows a body of water, a distant shoreline with industrial structures, and a clear blue sky. The person is silhouetted against the bright light from the window. In the foreground, there is a dark surface with some glass bottles.

SKINEST POLE TEINUD VIGA, MIS PLANET42-LE SAATUSLIKUKS SAI

“See aasta on väga hea – kurta pole millegi üle,” ütles eelmise aasta tulemustega Eesti edukate ettevõtete tabelis esikümnesse kerkinud Skinest Grupi omanik Oleg Ossinovski tänavuse aasta kohta. Tema sõnul on Skinestil õnnestunud vältida viga, mille tegi Planet42.

**Oleg Ossinovskile kuuluv Skinest Grupp
sai eelmisel aastal kätte raha aasta varem
müüdud 7000 Vene vaguni eest.**

FOTO: ANDRAS KRALLA

JAROSLAV TAVGEN
jaroslav.tavgen@aripaev.ee

Ossinovski ei saa veel rääkida, kui suur selle aasta kasum on. “Aga kasum tuleb, ja korralik,” ütles ta. Eelmise aasta suure kasumi teenis Skinest Grupp tema sõnul varade müügist suurema väärtusega, kui need bilansis olid.

Üks suuremaid Skinesti ärisuundi on vedurite rendile andmine. “Vaguneid on meil vähe alles – enamiku oleme ära müünud,” ütles Ossinovski. Aga vedurite rendiäri läheb tema sõnul hästi, kasum selles valdkonnas suurenes. “Müüme ja rendime neid ainult Lääne-Euroopas,” lisas ta.

Ossinovski sõnul ajab Skinest asju konservatiivselt: teeb edaspidi sama mis eelmisel aastal ja kaks aastat tagasi. Samas ostab ettevõtte kogu aeg midagi juurde. “Alles hiljuti ostsime vaguneid, vedureid ostame kogu aeg – see on pidev protsess,” ütles ta.

Ossinovski sõnul õnnestus Skinest Grupil vältida viga, mis oli tema arvates Aafrikas autorendiäriga kõrbenud Planet42 suurim möödalask: “Sa ei saa välja rentida vana tehnikat, kui sul pole olemas enda remonditehast.” Tema sõnul peab kõigepealt olema selline tehas, nagu neil on, mis vedureid remondib, ja selle baasil saab neid rentida. “Kui sul seda ei ole, siis rendiäri ei toimi, kõik kukub kokku – sa pead kellegi juurde mine-

ma: kas ta võtab ette või ei võta, võtab õigel ajal või ei võta ... Tema võtab kogu raha, mitte sina,” rääkis Ossinovski. Kui nad oleksid tegutsenud uute autodega, poleks seda vaja, aga kui juba asi läheb esimese remondini ja sul pole oma tootmist, oled sa kadunud, leidis ta. “See on peamine viga, mis nad tegid.”

Ossinovski ütles, et nemad tegelevad selle äriga 30 aastat ja kõik on üles ehitatud tehase ümber. “Tehas oskab vedureid ehitada, remontida ja moderniseerida, ja me anname need vedurid rendile ja hool-dame neid ise.”

Ossinovski sõnul tema operatiivsesse ettevõtete juhtimisse ei sekku, kogu äri-ga tegeleb meeskond iseseisvalt. “Minu

roll on strateegilises juhtimises,” ütles ta.

Skinest Grupil läheb tema sõnul hästi enamikus ärisuundades. “See oli näiteks esimene aasta, kui Dzintars (kosmeetikaettevõtte – toim) kasumisse jõudis, see oli ka loogiline ja plaanipärane. Tbilisi Hills, meie projekt Gruusias, on meil tõeline täht, areneb väga kiiresti. Järgmisel aastal plaanime ehitada kõige suurema spaa Taga-Kaukaasias (üle 5000 m²), uue golfklubi, kaupluse, Eesti kooli. Ehitame ka uue hüdroelektrijaama Gruusias, võitsime konkursi,” loetles Ossinovski plaane. **A**

Sa ei saa välja rentida vana tehnikat, kui sul pole olemas enda remonditehast.

**Oleg Ossinovski Planet42
ebaõnnestumisest**

Juhtimine tasakaalus: Tiina Käsi teekond ja õppetunnid Nordea tipus

Tiina Käsi on nimi, mis kõlab ärimaailmas paljudele tuttavalt. Tal on juhtimises üle 25 aasta kogemust, kuid tema karjäär pole olnud lihtne ega lineaarne, vaid täis ootamatuid võimalusi ja väljakutseid, millest on sündinud väärtuslikud õppetunnid. Nordea Eesti tegevjuht, kes alustas oma karjääri rootsi keele õpetajana, on tänaseks saavutanud palju ja juhib mitmekesisest ning rahvusvahelist organisatsiooni. Käsi kogemus ja oskus tasakaalustada töötulemusi ja inimlikku hoolivust teevad temast juhi, kelle teadmised ja arusaamad on väärt jagamist.

"Töökus ja suhtlemisoskus olid need, mis aitasid mind edasi," jagab Tiina, viidates oma esimesele karjäärisammule Estline'i laevandusettevõttes, kus ta tõusis infoadministraatorist hotelli-juhatajaks. Just selles keskkonnas õppis ta tundma ja väärtustama rangelt struktureeritud, kuid samas inimlikult juhitud organisatsiooni toimimist. "Laevandus, nagu panganduski, on väga reguleeritud, aga ka ülimalt inimlik. See kombinatsioon sobis mulle siis ja sobib ka praegu," meenutab Tiina oma esimesi juhtimiskogemusi.

Juhtimine: nõudlik ja hooliv

Tiina käekiri juhina on aastate jooksul arenenud. Varasemalt enda sõnul "lõbus ja karm", on ta õppinud juhina leidma tasakaalu erinevate juhtimisstiilide

» Hooliv juhtimine (Compassionate Leadership) tähendab võimekust teha ja kommunikeerida raskeid otsuseid, kuid teha seda hoolivalt ja inimlikult.

vahel. "Hooliv juhtimine (Compassionate Leadership) tähendab võimekust teha ja kommunikeerida raskeid otsuseid, kuid teha seda hoolivalt ja inimlikult," ütleb ta ja lisab, et eriti raske tel aegadel on oluline, et juht suudaks pakkuda selgust ja turvatunnet. Just kriisiaegadel on tema enda sõnul selgunud tema juhtimisstiili üllatav külg. "COVIDi ajal mõistsin, et olen päris hea kriisijuht, kuigi see nõuab erinevaid oskusi võrreldes mulle omase *coach*'i'va ja kaasava juhtimisega," märgib ta.

See tasakaalu leidmine on olnud tema karjääri üks suurimaid õppimiskohti. Tiina rõhutab, et juht ei saa olla ainult tulemusele suunatud, vaid peab pöörama tähelepanu ka oma meeskonna vaimsele ja füüsilisele heaolule. "Tulemus ja hoolivus ei pea üksteist välis- tama – juhina pead suutma igapäevase- lt mõlemad kombineerida," ütleb ta, meenutades, kuidas kriisi ajal läks osa juhte äärmusesse, keskendudes ainu- lult tulemustele, samas kui teised kao- tasid fookuse eesmärgidelt ja kes- kendusid vaid töötajate heaolule.

Õppetunnid multikultuurse keskkonnas

Ligi 19 aastat erinevaid juhirolli Nordea Grupis ning praegune tegevjuhi positsioon Nordea Eestis on pakkunud kiiret arengut ning kohati ka põnevaid väljakutseid. Tegemist on rahvusvahelise ettevõttega, kus üksnes Eestis toime- tavates tiimides on esindatud üle 50 rah- vuse. Eriti just oma Nordea karjääri al- gusaastatel oli Tiina erinevates Nordea Grupi juhtkondades kas ainuke nai- ne või ainuke mitte-põhjamaalane, va- hel ka mõlemat korraga. Tiina rõhutab, et multikultuursete meeskondade juh- timine ning nende liikmeks olemine nõuab juhilt suuremat teadlikkust nii kultuurilistest erinevustest kui ka isen- da hinnangutest ja alateadlikest eelar- vamustest. Samuti on oluline olla tähe- lepanelik tiimidünaamikate ja inimes- te vaheliste suhete osas. "Mida mitme- kesisem tiim, seda rohkem tuleb osa- ta näha, mis tiimis tegelikult toimub

ning võtta aega, et asju selgeks rääki- da," selgitab ta.

Tiina jagab oma kogemust, kuidas ta Taanis sai päranduseks tiimi, mis oli harjunud autoritaarse juhiga. Oma *coach*'i'va ja kaasava juhtimisstiiliga suu- tis ta oma uue tiim esialgu täiesti sega- dusse ajada. "Ma olin šokeeritud, kui sellest tiimist saadud esimesed rahul- oluuringu tulemused olid äärmiselt madalad," tunnistab Tiina. Peale esi- mest ehmatust ja sügavat järelemõtle- mist algatas ta tiimivestlused, et saa- da aru inimeste hirmudest, lootustest ja ootustest ning leidis lõpuks tasakaa- lu nende ootuste ja oma juhtimisstiili vahel. Juba aasta hiljem olid tulemu- sed palju paremad ning täna peab tol ajal kõige kriitilisem ning pahuram tiimiliige Tiinat oma läbi aegade pari- maks juhiks.

"See õpetas mulle, et juhina pead ole- ma valmis kohanema ja oma ootusi sel- gelt väljendama," märgib ta. Ta rõhu- tab, et juhina ei saa eeldada, et tiim ko- haneb automaatselt sinu juhtimisstiili- ga – sa pead olema valmis kohandama oma lähenemist vastavalt olukorrale ja meeskonnale. Ta soovib rasketes olu- kordades isendalt alati küsida: „Mis on minu osa selle olukorra tekkes?“ ja „Kas asjad on päriselt ka nii, nagu nad esma- pilgul paistavad“.

Coach'iv juhtimine ja Nordea kultuur

Üks suurimaid muutusi, mida Tiina on Nordea juhtimises kogenud, on olnud *coach*'i'va juhtimisstiili juurutamine. "2007. aastal juurutasime sel ajal veel väga traditsioonilise maskuliinse juh- timisega Nordeas uued väärtused ja juhtimisprintsipid, mis keskenduvad töötajate arendamisele ja kaasamisele," räägib Tiina. See tähendas ka *coaching*'u kui juhtimismeetodi õpetamist kõigi- le juhtidele, eesmärgiga arendada töö- tajate iseseisvust ja võimekust, paku- des samal ajal tuge ja juhendamist. "See stiil ei ole ilmtingimata kõigile juhti- dele loomuo mane ja mugav, kuid see on juba pea 20 aastat meie kultuuri la- hutamatu osa," lisab ta.

Tiina on täiesti veendunud, et *coach*'iv juhtimine toob pikaajalist kasu nii ettevõttele kui ka töötajatele. "See stiil ei pruugi kohe tulemusi näidata, kuid see loob pikaajalise usalduse, töö- tajate pühendumise ning seeläbi ka pa- remad äritulemused ning edu," usub ta.

Juhtimise õppetunnid ja tippjuhiks kasvamine

Tiina tunnistab, et tippu jõudmine on nõudnud suurt pühendumust ning se-

da kahjuks aeg-ajalt ka tervise ning pe- re arvel. "Tööpäevad olid pikad ja pin- gelised ning uneaeg lühike," ütleb ta ausalt ning soovib eriti alustavatel juhtidel endalt ausalt küsida, kui pal- ju olen praeguses eluetapis valmis ja võimeline panustama ning millest va- jadusel loobuma.

Tiina jaoks koosneb juhiks ning ini- meseks olemise edukus kahest võrdselt olulisest osast: kas olen oma karjääri- teekonnal jäänud truuks oma põhi- väärtustele ning kui paljude inimes- te elu olen samal ajal suutnud pare- maks muuta.

Oma teekonnal on Tiina õppinud te- gema midagi, mis on talle aeg-ajalt ka tä- na veel raske, kuid mida ta soovib eriti naisjuhtidele: võtta aega ja panustada ka iseendasse, küsida abi ning leida mento- reid ja sponsoreid, kes vajalikul hetkel kuulavad, annavad nõu ja avavad uksi.

» Oma teekonnal on Tiina õppinud tegema midagi, mis on talle aeg-ajalt ka täna veel raske, kuid mida ta soovib eriti naisjuhtidele: võtta aega ja panustada ka iseendasse, küsida abi ning leida mentoreid ja sponsoreid, kes vajalikul hetkel kuulavad, annavad nõu ja avavad uksi.

Ta on väga tänulik kõigile oma elu- tarkadele ning suure südamega toeta- jatele erinevatest eluetappidest, kõigi- le oma väga erinevatele juhtidele, kes on kas oma positiivse eeskuju või siis vastupidi just juhtimisvigade kaudu õpetanud juhtimistarkust ning kõigi- le oma Nordea suurepärastele tiimi- liikmetele, kes on võimaldanud tal ise- endaks jäädes koos nendega kasvada.

Tippjuhtideks ei sünnita – sinna jõudmine on pika ja õpetliku teekonna tulemus, mida Tiina on hästi tunneta- nud. "Karjääris tippu jõudmine pole ol- nud lihtne teekond, kuid iga raskus on midagi kinkinud ning tänulikult olen juba aastaid saanud õppetunde edasi andnud *coach*'i ja mentorina nii alus- tavatele kui ka tippjuhtidele Nordeas," märgib ta. Täna on Tiina Käsi üks mõju- kamaid naisjuhte Eestis ja tema lugu on inspireeriv näide sellest, kuidas, hooli- vus ja õppimisvõime aitavad jõuda soo- vitud eesmärkideni.

MAKSUEELSE KASUMI TOP 100

koht	firma nimi	maksueelne kasum eurodes	koht TOPis
1.	Swedbank AS	498 405 000	1.
2.	SEB Pank AS	272 440 000	2.
3.	Luminor Bank AS	266 459 000	4.
4.	Eesti Gaas AS	265 342 000	61.
5.	LHV Group AS	161 054 000	3.
6.	Tallink Grupp AS	77 697 000	79.
7.	Telia Eesti AS	72 267 000	19.
8.	Skinest Grupp AS	72 239 853	9.
9.	Merko Ehitus AS	51 982 000	18.
10.	Riverito AS	51 768 000	102.
11.	Rabatti OÜ	50 289 078	8.
12.	Bigbank AS	48 491 000	6.
13.	If P&C Insurance AS	46 586 000	7.
14.	TKM Grupp AS	43 006 000	143.
15.	Riigi Kinnisvara AS	39 568 000	30.
16.	Tornator Eesti OÜ	37 775 538	127.
17.	Stora Enso Eesti AS	36 444 347	72.
18.	Vestman Energia AS	35 587 510	99.
19.	Maag Grupp AS	34 265 000	68.
20.	BLRT Grupp AS	34 258 000	129.
21.	Coop Pank AS	32 643 000	5.
22.	Elering AS	30 377 000	71.
23.	Toyota Baltic AS	30 237 702	10.
24.	Utilitas OÜ	28 198 000	328.
25.	Nortal AS	24 465 000	125.
26.	Nordmet AS	24 311 000	16.
27.	Graanul Invest AS	21 347 000	447.
28.	Lemeks AS	21 255 000	306.
29.	Ülemiste Center OÜ	19 911 000	45.
30.	Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal	19 415 972	23.
31.	Keystone Shipping OÜ	19 268 894	119.
32.	Tallinna Sadam AS	18 867 000	259.
33.	Net Systems Group OÜ	18 799 198	95.
34.	OB Holding 1 OÜ	18 097 000	158.
35.	OG Elektra AS	17 756 780	96.
36.	Adole Invest AS	17 677 077	14.
37.	Stiltsoft Europe OÜ	17 298 530	11.
38.	Yaico AS	16 492 000	191.
39.	Mootor Grupp AS	16 014 039	32.
40.	Ramirent Baltic AS	15 411 386	51.
41.	Utilitas Tallinn AS	14 996 000	69.
42.	A. Le Coq AS	14 976 000	53.
43.	Eesti Loto AS	14 919 649	126.
44.	Aqua Marina AS	14 683 652	-
45.	Silvano Fashion Group AS	14 559 000	347.
46.	Tallinna Vesi AS	14 206 000	82.
47.	Breakwater Technology OÜ	13 564 971	12.
48.	Tavid AS	13 508 000	454.
49.	Aktiva Finance Group OÜ	13 100 732	91.
50.	Moonrider OÜ	12 892 411	33.
51.	Iute Group AS	12 849 000	291.

koht	firma nimi	maksueelne kasum eurodes	koht TOPis
52.	Glamox AS	12 687 000	116.
53.	Elisa Eesti AS	12 489 000	56.
54.	Prysmian Group Baltics AS	12 448 494	66.
55.	AS Citadele Banka Eesti filiaal	12 388 000	22.
56.	Sportland International Group AS	12 162 000	284.
57.	Circle K Eesti AS	12 145 000	292.
58.	Go Group AS	11 957 617	50.
59.	Coop Eesti Keskühistu TÜH	11 930 844	138.
60.	Connecto Eesti AS	11 906 000	26.
61.	UPM-Kymmene Otepää OÜ	11 898 703	24.
62.	Maxima Eesti OÜ	11 710 000	238.
63.	Saint-Gobain Glass Estonia SE	11 635 000	36.
64.	Gren Eesti AS	11 253 000	25.
65.	Elke Grupi AS	11 239 629	58.
66.	Helmes AS	11 228 042	193.
67.	Pipedrive OÜ	11 128 643	27.
68.	Compensa Life Vienna Insurance Group SE	11 104 991	80.
69.	Tarmeko KV OÜ	10 744 715	84.
70.	Rimi Eesti Food AS	10 324 000	248.
71.	Mapri Ehitus OÜ	10 299 851	28.
72.	MM Grupp OÜ	10 200 000	-
73.	Synlab Eesti OÜ	10 151 332	373.
74.	Multimodalhd Eesti OÜ	10 028 154	387.
75.	Kaarsilla Kinnisvara OÜ	9 801 204	244.
76.	Kia Auto AS	9 687 667	20.
77.	Summus Capital OÜ	9 639 722	187.
78.	PKC Eesti AS	9 628 872	64.
79.	OP Corporate Bank Plc Eesti filiaal	9 590 000	39.
80.	Kapitel AS	9 405 000	167.
81.	Runikon Retail OÜ	9 341 657	40.
82.	MBR Metals OÜ	9 299 497	145.
83.	Saint-Gobain Eesti AS	9 138 000	67.
84.	Lääne-Tallinna Keskaigla AS	9 071 513	86.
85.	Alexela AS	8 828 000	432.
86.	Ingmar Group OÜ	8 815 436	344.
87.	Nabuminds OÜ	8 759 001	31.
88.	Tallinna Lennujaam AS	8 483 000	122.
89.	Konesko AS	7 938 702	93.
90.	Mainor Ülemiste AS	7 937 000	216.
91.	Reyktal AS	7 844 841	87.
92.	Leab Eesti OÜ	7 826 423	101.
93.	Ericsson Eesti AS	7 807 000	-
94.	Panamir OÜ	7 803 148	13.
95.	Amserve Grupi AS	7 771 000	100.
96.	Ambient Sound Investments OÜ	7 627 000	44.
97.	Tartu Mill AS	7 586 947	37.
98.	Premia Tallinna Külmuhoone AS	7 469 703	83.
99.	Trigon Capital AS	7 439 000	281.
100.	City Service SE	7 437 000	137.

MAKSUEELSE KASUMI KASVU TOP 100

koht	firma nimi	kasumi käive eurodes	koht TOPis
1.	Swedbank AS	265 319 000	1.
2.	Eesti Gaas AS	167 424 000	61.
3.	SEB Pank AS	135 017 000	2.
4.	Luminor Bank AS	133 486 000	4.
5.	LHV Group AS	70 310 000	3.
6.	Tallink Grupp AS	64 770 000	79.
7.	Rabatti OÜ	48 080 071	8.
8.	Maag Grupp AS	35 204 000	68.
9.	Skinest Grupp AS	33 714 104	9.
10.	Nordmet AS	32 357 000	16.
11.	BLRT Grupp AS	31 599 000	129.
12.	Maag Eesti AS	28 579 000	-
13.	If P&C Insurance AS	26 255 000	7.
14.	Coop Pank AS	19 366 000	5.
15.	Pipedrive OÜ	17 849 153	27.
16.	Ambient Sound Investments OÜ	16 587 000	44.
17.	Merko Ehitus AS	14 884 000	18.
18.	Yaico AS	14 677 000	191.
19.	Net Systems Group OÜ	14 108 676	95.
20.	Stora Enso Eesti AS	13 439 938	72.
21.	Elering AS	12 963 000	71.
22.	PKC Eesti AS	11 409 153	64.
23.	Harju Elekter Group AS	11 349 000	117.
24.	Bigbank AS	11 226 000	6.
25.	Telia Eesti AS	11 194 000	19.
26.	Ülemiste Center OÜ	10 781 000	45.
27.	Moonrider OÜ	10 658 191	33.
28.	Toyota Baltic AS	10 433 748	10.
29.	AS Citadele Banka Eesti filiaal	10 431 000	22.
30.	Kodumaja AS	10 146 000	391.
31.	Eastman Specialties OÜ	10 087 000	-
32.	Maxima Eesti OÜ	9 801 000	238.
33.	Runikon Retail OÜ	9 186 458	40.
34.	Mootor Grupp AS	9 054 800	32.
35.	Tarmeko KV OÜ	8 739 406	84.
36.	PRFoods AS	8 619 000	-
37.	Go Group AS	8 503 525	50.
38.	Vestman Energia AS	8 263 655	99.
39.	Karlskroona OÜ	8 195 272	63.
40.	TKM Grupp AS	8 059 000	143.
41.	Euroapteek OÜ	7 943 965	-
42.	Siemens Osakeyhtiö Eesti filiaal	7 305 418	23.
43.	Mapri Ehitus OÜ	6 903 831	28.
44.	Connecto Eesti AS	6 760 000	26.
45.	Stiltsoft Europe OÜ	6 658 146	11.
46.	Rimi Eesti Food AS	6 634 000	248.
47.	Lidl Eesti OÜ	6 490 542	-
48.	My Fitness AS	6 259 882	41.
49.	Prysmian Group Baltics AS	6 245 763	66.
50.	Leibur AS	6 175 222	-
51.	Copymax OÜ	5 949 907	17.

koht	firma nimi	kasumi käive eurod	ess koht TOPis
52.	Coop Eesti Keskühistu TÜH	5 932 953	138.
53.	Ida-Tallinna Keskhaigla AS	5 811 378	105.
54.	Veriff OÜ	5 555 550	-
55.	Breakwater Technology OÜ	5 464 107	12.
56.	Operail AS	5 363 000	-
57.	Utilitas Tallinn AS	5 265 000	69.
58.	Saint-Gobain Eesti AS	5 244 000	6.
59.	City Service SE	5 175 000	137.
60.	Viru Elektrivõrgud OÜ	5 101 479	146.
61.	OG Elektra AS	5 071 842	96.
62.	Ehitustrust OÜ	4 956 540	21.
63.	Pro Farm OÜ	4 950 711	48.
64.	Saint-Gobain Glass Estonia SE	4 879 000	36.
65.	Maru AS	4 750 706	120.
66.	Panamir OÜ	4 654 469	13.
67.	Konesko AS	4 641 775	93.
68.	Sunly AS	4 556 000	-
69.	Arkaadia Investeeringute OÜ	4 522 055	295.
70.	Adole Invest AS	4 509 067	14.
71.	Scoro Software OÜ	4 325 000	-
72.	Farmi Piimatööstus AS	4 257 954	-
73.	Nordic Milk OÜ	4 208 072	-
74.	GRK Eesti AS	4 207 008	390.
75.	Lisako OÜ	4 148 563	42.
76.	Paulig Estonia AS	4 068 147	89.
77.	Baltic Restaurants Estonia AS	3 994 000	123.
78.	Nordecon AS	3 829 000	319.
79.	Enera OÜ	3 759 967	43.
80.	OP Corporate Bank Plc Eesti filiaal	3 636 000	39.
81.	Tallinna Vesi AS	3 560 000	82.
82.	Harju Tarbijate Ühistu TÜH	3 556 144	170.
83.	GPV Estonia AS	3 528 639	195.
84.	Reyktal AS	3 496 879	87.
85.	Filter AS	3 449 892	210.
86.	Räni KV OÜ	3 431 650	35.
87.	Tartu Mill AS	3 356 254	37.
88.	Kohila Vineer OÜ	3 328 515	60.
89.	Lääne-Tallinna Keskhaigla AS	3 290 194	86.
90.	Al Mare Auto OÜ	3 281 818	15.
91.	Elke Grupi AS	3 267 912	58.
92.	Gren Eesti AS	3 265 000	25.
93.	Tradeunion OÜ	3 244 101	90.
94.	Metsä Wood Eesti AS	3 112 946	65.
95.	Balbiino AS	3 069 189	160.
96.	Estiko-Plastar AS	3 045 312	121.
97.	Expertus Invest OÜ	3 022 042	-
98.	AQ Lasertool OÜ	2 859 000	186.
99.	Arco Vara AS	2 855 000	55.
100.	LTH-Baas AS	2 846 821	62.

“Inimesed ei tunne end kindlalt ja siis nad ei investeeeri. Ei kuluta, ei osta ja veel vähem panevad raha ehitusse,” tõdes Meelis Einstein.

FOTO: STEN SEMJONOV

ETTEVÕTJATE SUUR KÜSITLUS NÄITAB LOOTUST:

“VEEL
VIIS KUUD
NOVEMBRIT,
SIIS HAKKAB
PÄIKE
PAISTMA”

Maksutõusud pärsivad tegevust kõige rohkem, vastasid ligi pooled pea 1400 ettevõtlussektori juhist, kelle eeloleva kuue kuu äriplaane Äripäeva Infopank küsis. Üha suuremat leevendust tunnevad nad aga langevatest intressidest ja nõudluse elavnemisest.

SIGRID KÕIV
KRISTEL HÄRMA
KRISTJAN KURG
JANNO RIISPAPP
aripaev@aripaev.ee

Äripäeva Infopanga aastaküsitluses hindas järgmise poolaasta väljavaadet ligi 1400 juhti, kellest 600 veab ehituse ning tööstuse-tootmisega seotud ettevõtteid. Juhid näevad talvel palgarallile jätku, kõige rohkem on paranenud ootus kasumlikkusele, mis peaks püsima senisel tasemel. Kõige aeglasemat töötasu kasvu ootavad taristuehitajad, puidutööstused ja ehitusmaterjalide tootmise juhid.

TARISTUEHITAJAD JA MATERJALITOOTJAD OOTAVAD RAIL BALTICUT

Tsemenditootja Heidelberg Materials Kunda juhatuse liige Meelis Einstein loodab järgmisel aastal kasvunumbreid näha, töötasu jääb pigem samaks või tuleb kerge tõus.

“Inflatsiooni püüame ikkagi kompenseerida,” ütles ta.

Einstein ütles, et tänavu pole tee-ehitusprojekte olnud, ka tsemendi müük kipub mullusele alla jääma. Einstein loodab, et uuel aastal, kas nüüd kohe alguses, aga poole aasta pealt peaks turule mahtu juurde tulema, sest Rail Balticu hange hakkab tööle.

Ehitussektor on Einsteinil sõnul sesoonne, kus esimene kvartal on alati suhteliselt vaikne ja teises näeb, kas midagi toimub. Kuigi tsemenditootjal on aastased lepingud, pole nende pinnalt kerge väljavaadet ennustada, sest kogused pole lukku löödud.

Kuigi maksufestival on lõppenud, mõjutavad tsemenditootmist negatiivselt muud keskkonnatasud, mis siit-sealt tulevad, aga ka üldine ebakindlus. “Inimesed ei tunne end kindlalt ja siis nad ei investeeri. Ei kuluta, ei osta ja veel vähem panevad raha ehitusse.”

Materjalitootjate juhtidest 30% nimetas positiivse margina nõudluse elavnemist. Einstein arvas, et kui intressid tulevad alla, keskkond muutub natuke positiivsemaks ja segadust on vähem, siis tekib inimestel rohkem julgust uuesti raha kinnisvarasse panna. Ehitussektori elavnemist loodab Einstein näha järgmisel aastal. “Me oleme nüüd kuk-

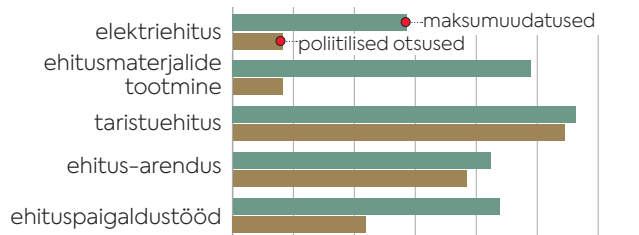

Me oleme nüüd kukkunud nii palju, et kuhu enam? Ei saa enam kukkuda kuhugi.

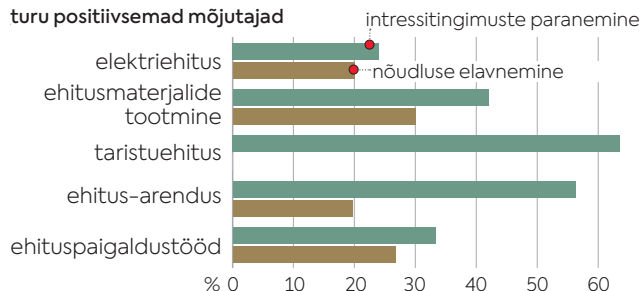
Meelis Einstein

MAKSUTÕUSUD ANNAVAD SUURIMA LÖÖGI

туру negatiivsemad mõjutajad

туру positiivsemad mõjutajad

kunud nii palju, et kuhu enam? Ei saa enam kukkuda kuhugi,” ütles ta.

Tee-ehitusfirma KMG OÜ juhatuse esimees Indrek Pappel tõdes samuti, et kuue kuu ettevaates mõjutab taristuehitust talv, mis on kõigil vaiksem. Rail Balticu põhitrassi hanked on jõudnud lepingutesse ja peaks andma järgmisel aastal päris suure mõju. “Peaks pääsma tammi tagant välja ja kevadel võiksid pinnaseveo ja -tööde mahud ning karjäärades läbimüügid kasvama

hakata – just Põhja-Eestis ja Rapla maakonnas.”

Taristuehitajad paistavad silma sellega, et peavad turu negatiivseks mõjutajaks maksumuudatuste kõrval poliitilisi otsuseid (55% vastanutest), positiivsetest mõjutajatest anti kõrgeim hinnang intressitingimuste paranemisele (64%) ja riigihangetele (46%).

Ühelt poolt on taristuehitus kapitalimahukas, teisalt moodustavad transpordiameti han-

ked 90% sektori müügitulust. Teehoiukava olukord on Pappeli sõnul kurb: asfaldimaht on kolme aastaga kaks korda kukkunud. “Riigi investeringute osas on meie sektor kärpekavas kõige rohkem pihta saanud.”

Viis kuud novembrit enne päikesepaistest

“Mingit eredat valgust tunneli lõpus ei paista. Ma arvan, et sarnane nõrk foon käib kevadeni kaasas,” arvas ehitusettevõtte Mitt & Perlebach üks omanikest ja juhatuse liige Kristjan Mitt. Ta viitas sellele, et kor-

terite müügi maht liigub küll ülespoole, kuid väikeste sammudega.

Kui juhtide küsitlusest paistab, et ehitus- ja arendussektoris prognoositakse järgmisel poolaastal kasumlikkuse langust, siis Miti hinnangul on rohkem surve all ehitajate kasumlikkus. Kuna ehitusmaterjalide hinnad hakkava languse järel taas tõusma, hakkab ka objektide kasumlikkus vähenema.

“Talvel vaevalt siin mingit suurt muutust on, aga kohe, kui majanduses hakkab eredam valgus kuskilt sisse piiluma, nii teevad hinnad suurema hüppe,” arvas ta.

Ehitusturu suurema elavnemise algust ei oska Mitt prognoosida. Nõrgem nõudlus on ehitusturul olnud juba üle kahe aasta. Ta usub, et enamik ettevõtteid on sellega kohanenud. “Aga samas ei kurda ka. Ehituses on väga palju hinnaküsimisi ja väga paljud projektid lähevad käiku ka,” kirjeldas Mitt olukorda.

Mitt & Perlebach'i töötajate arvus ta järgmisel poolaastal muutusi ei prognoosi. Ka suurt palgasurvet Mitt enam ei taju. Ta näeb, et kuna palgad on viimaste aastatega tõusnud, kommunaalkulud normaliseerunud ning euribor langemas, jääb inimestele rohkem raha kätte.

Kõige enam ootavad ehituse ja kinnisvara valdkonna ettevõtjad järgmisel poolaastal nõudluse kasvu, sedastas Mitt. “Selle jaoks on vaja majanduskasvu ja võib-olla üldise rinderiigi fooni vähenemist,” sõnas ta. Seega näeb ta ka Ukraina sõja arengul mõju Eesti kindlustundele.

Enne kevadet ilmselt midagi väga paremaks ei lähe, arvas Mitt. “Nagu öeldakse, viis kuud novembrit on veel, siis hakkab äkki päike paistma,” naljatles ta. “Pikas perspektiivis ma usun, et nii ehitus- kui kinnisvarasektor on head sektorid, kus äri teha, sest Nõukogude ajal sai siin 50 aastat kehva toodet tehtud. Täna-se majanduse ja tänase inimese nõudlus on teises kohas,” rääkis Mitt.

Ehituses on väga palju hinnaküsimisi ja väga paljud projektid lähevad käiku ka.

Kristjan Mitt

PUIDUTÖÖSTUS ÜHTE, METSATÖÖSTUS TEISE SUUNDA

Kõigi sektorite seast on võrreldes aastatagusega kasvuprognoosid keskmiselt enim kerkinud metsavarumisfirmadel, kasumlikkuse kahanemine kiskus tugevalt alla aga puidutööstuste juhtide ootusi.

Nii metsavaruja kui puidutöötajana tegutseva Lemeksi omanik Jüri Külvik selgitas, et metsatööstusel on võimalik ka kehvajal ajal vaadata, olla ja oodata. Puidutööstus tähendab aga reeglina väga suuri investeringuid, amortisatsiooni ning palkade ja intresside jooksmist.

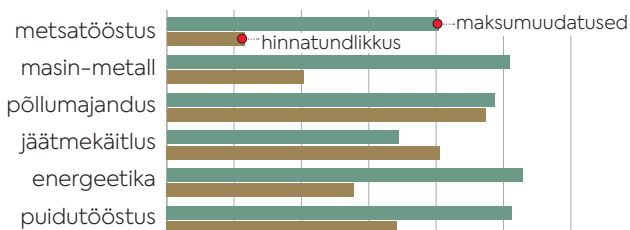
“Kui on juba nii palju alla kukkunud ja paremini ei haka minema, siis puidutööstuse kulused ei saa mitte kuidagi kompenseerida. Ma täiesti mõistan, et nii võib olla,” selgitas Külvik kääre puidutöösturite ja metsavarujate ettevaates.

Kahe kvartali vaates Külvik kummaski sektoris head paranemist ei näe, sest investeerimiskindlus on jätkuvalt kehv, seda nii toormaterjali, energia hinna kui ka õiguskindluse poolest.

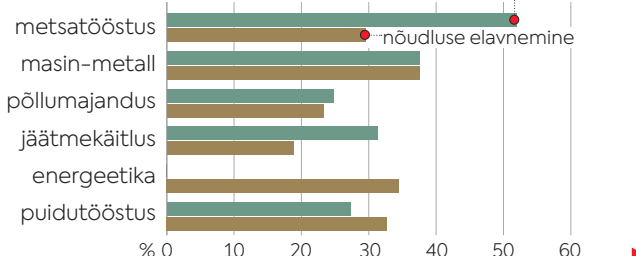
Metsatööstuste juhtidest nimetasid pisut rohkem kui pooled turu negatiivse mõjutajana maksutõuse, enam kui kolmandik tõi välja poliitilised otsused. Äripäeva Infopanga konkurentsianalüütiku Sigrid Kõivu sõnul tekitab juhtides pahameelt riigi ettearvamatut metsapoliitika.

MAKSUDE KÕRVAL KIMBUTAVAD HINNAD

turu negatiivsemad mõjutajad

turu positiivsemad mõjutajad

Kotze
bue

P A R K

TAILOR-MADE
Penthouse

Eksklusiivsed penthouse'id linna südames

AVARAD
TERRASSID

ÖDUS
KODUSPA

MUUDA PLANEERINGUT
JA TUBADE ARVU

LIFTIGA TUPPA –
MUGAVALT JA TURVALISELT

PENTHOUSE –
SEE ON SINU OMA KORRUS

VAIKNE
SISEKVARTAL

ROHELINE
PARK

KOTZEBUEPARK.EE

TUTVU LÄHEMALT

PERTON

PEIDETUD PÄRL KALAMAJAS

“Maksutõuse on kahtlemata väga keeruline kõiki alla neelata. Väike värin on hinges, mida kõik need asjad kokku teevad meie klientidele,” ütles Ragn-Sells juht Kai Realo. FOTO: ANDRAS KRALLA

INVESTEERIVAD RINGMAJANDAJAD

Kõigi sektorite võrdluses plaanivad enim investeerida jäätmekäitlus- ja energiafirmad. Samas ei osanud enam kui veerand ehk 28% jäätmekäitlusfirmade juhtidest tuua välja midagi, mis nende sektorit positiivselt mõjutaks.

Ragn-Sells juhi Kai Realo sõnul toob jäätmekäitlussektorisse investeeringute vajaduse tõenäoliselt jäätmereform, sest turule tuleb jäadet, mida on võimalik sorteerida.

“Praegu suurt investeringuplaani veel eelarves ei ole, aga meie kontsernis on ka põhimõte, et me teeme neid ka aasta jooksul, kui me oleme leidnud piisava põhjenduse,” ütles Realo.

Jäätmereform tõstab prügilate ja põletamise hinda, kuid suurendab ringlussevõttu

Jäätmekäitluse sektor on klientide jaoks ajalooliselt olnud hinnatundlik. “Inimeste ettekujutus sellest, et

jäätmed peaksid kuidagi ise ära kaduma, on ikkagi visa kaduma.” Ta selgitas, et hinnatõusu tajutakse võib-olla eriti valulikul, sest ükski ettevõtte ei saa öelda, et tema jaoks on jäätmed elulise tähtsusega tema tegevuses.

“Me näeme nagu iga teine ettevõtte, et neid maksutõuse on kahtlemata väga keeruline kõiki alla neelata. Väike värin on hinges, mida kõik need asjad kokku

teevad meie klientidele ja mil moel nad ka meid endid mõjutavad,” ütles Realo ja lisas, et tuleviku suhtes on teatud ebakindlus, aga kuna nad on missiooniga ettevõtte, on neil ka väike puhver. “Meie omanik on veendunud, et halvad ajad lähevad mööda ja siis tulevad jälle head ajad.”

Lisaks on olulised tegurid palgaskasv ja töötajate nappus. Realo kirjeldas, et neil on oluline palgata võimalikult inimesi nii kontori poolele kui ka häid autojuhte ja füüsiliselt heas vormis inimesi jäätmevedaja tööle. Kuna turul on vähe kaasaegse jäätmevaldkonna ja ringmajanduse tundmist, on sobivaid töötajaid veelgi vähem leida, mistõttu tuleb inimesi värvates neid lihtsalt kohapeal koolitada.

Käivet mõjutab Ragn-Sellsi äris paljuski see, et nad on olnud viimasel paaril aastal tagasihoidlikumad kohaliku omavalitsuse korraldatud jäätmeveo hangetes. Need lepingud on olnud Realo sõnul ülimadala marginaaliga ning pärast biojäätmekäitluse sorteerimise kohustuslikuks muutmist on enamik lepinguid lausa negatiivse mõjuga, mistõttu kasumit see ei mõjuta.

Kukkuv euribor annab hõlpu

Äripäeva Infopanga konkurentsianalüütik Sigrid Kõiv märkis, et turu positiivsetest mõjutajatest toodi ülekaalukalt esimesena välja intressitingimuste paranemine, mida nimetas keskmiselt 29% juhtidest.

Üsna tihedalt selle kannul oli nõudluse elavnemine, mida nimetas keskmiselt 24% juhtidest. Suurimatest sektoritest ei nimetanud nõudluse elavnemist üldse taristuehitus. Energeetikasektori juhid ei nimetanud turu mõjutajatena üldse intressitingimuste paranemist, kuid enam kui kolmandik sealseid juhte nimetas selles nõudluse elavnemist.

Inimeste ettekujutus sellest, et jäätmed peaksid kuidagi ise ära kaduma, on ikkagi visa kaduma.

Kai Realo

SOOMES TULEB PÕHJA VEEL OODATA

Nii intressilangenetus kui ka nõudluse elavnemist nimetas ettevõtte käekäiku parandava mõjutajana 37,5% masina- ja metallitööstuste juhtidest. Tiki kaubamärgi all haagiseid tootva ja metallkonstruktsioonide pinnakatmisega tegeleva Bestneti grupi juhi Kaupo Sisaski sõnul on järgmise poolaasta väljakutseks Skandinaavia turud.

“Loodetavasti Norral ja Rootsil hakkab paremini mine- ma,” ütles Sisask. “Mingisugused nihked on näha Rootsi ja Norra puhul, seal ehk hakkab midagi paremaks mine- ma ja võib-olla on põhi saavutatud, aga Soome puhul ma ar- van, et põhja tuleb veel oodata. Või põhi on võib-olla saavu- tatud, aga ei tea, kui kaua seal põhjas istutakse. Seal ei ole tõusu veel näha.”

Kõige suurem probleem on Eesti tööstusele endiselt inse- neride puudus, rääkis Sisask. Ta lisas, et niigi on Eesti kõr- gete sisendhindadega turgudel keeruline konkureerida ning seda saab teha vaid asju paremini või targemini tehes, mil- leks on vaja aga jällegi taibukat ja hästi õpetatud tööjõudu.

“Palgasurve võib-olla on tavatööjõu juures mingil mää- ral järele andnud, spetsialistide puhul palgasurvet ei ole, aga neid lihtsalt ei ole,” tõdes Sisask.

Investeeringuid tahaksid nad Sisaski sõnul väga teha ning mingil määral tuleb praegust madalseisu ära kasutada. Suur küsimus on aga, kui suures osas investeerida Eestisse ja kui suures osas Skandinaaviasse.

“See matemaatika ei ole enam niivõrd lihtne, et võid öel- da, et Eestis on alati lihtsam ja odavam teha,” tõdes Sisask. “Võib-olla tuleb ka Rootsis või Soomes odavam teha.”

Sisask märkis, et paljud nen- de kliendid on Soome, Norra ja Rootsi põhjaosas, kus on loo- dud ettevõtjatele head majan- dustingimused. Mingil mää- ral on Bestnetil tootmine juba Soomes, Rootsis ja Norras ole- mas, kuid on mõttes, et seda võiks suurendada. “Aga see ei tähenda, et me Eestis investee- rimise lõpetame. Tahame eda- si investeerida, et tooteportfel- li suurendada, ja töö käib ka uu- te turgudega,” lisas ta.

Käibe ja kasumlikkusega on olukord keeruline. Sisask rää- kis, et turgudel on haagiste registreerimine kukkunud võr- reldes 2019. aastaga 30 protsenti, aga neil on läinud siiski suhteliselt hästi ja suurt kukkumist olnud ei ole, kuna nad on suutnud oma turuosa kasvatada.

Pinnatöötluste pool, mida pakutakse enamikule Eesti me- talliettevõtetele ning ka Soome tootjatele, on Sisaski sõnul keerulisem. “Seal on kindlasti olukord keeruline nagu Ees- ti tööstuses üldiselt.”

Positiivsema poole pealt võiksid olla Norra ja Rootsi tu- rud tärkamas ja sellega hakkab ka Eesti majandusel paremi- ni minema. “Ehk see ka turgutab Eestit, aga kindlasti see tu- leb viibega. Tunne on see, et Eestis ei ole see põhi veel kät- te jõudnud.” **A**

“Spetsialistide puhul palgasurvet pole, aga neid lihtsalt ei ole,” ütles Bestneti grupi juht Kaupo Sisask. FOTO: LIIS TREIMANN

See mate-
maatika ei ole
enam niivõrd
lihtne, et võid
öelda, et Eestis
on alati liht-
sam ja odavam
teha.

Kaupo Sisask

MAJANDUSLIK ILMAPROGNOOS JUHILE

Äripäeva Infopank teeb kaks korda aastas kü- sitluse, milles juhid mitmekümnest ettevõtlus- sektorist hindavad järgmise poolaasta pers- pektiivis ettevõtte müügitulu, toote või teenu- se hinna, kasumi, töötasu, töötajate arvu ja in- vesteeringute muutust.

Ettevõtjad prognoosivad ka järgneva kuue kuu sisendkulude muutust ning seda, millised asja- olud nende valdkonna käekäiku ja väljavaadet lähitulevikus enim mõjutavad.

Juuli lõpust oktoobri alguseni läbi viidud küsit- lusele vastas ligi 1400 juhti. Mullu vastas küsitlu- sele kokku 1859 juhti.

Käesolevas kokkuvõttes annab hinnangu kokku 600 juhti ehitussektorist (ehitus-arendus, ta- ristuehitus, ehituspaigaldustööd, elektriehitus ja ehitusmaterjalide tootmine) ning tööstus- ja tootmissektorist (energeetika, metsatöös- tus, puidutööstus, põllumajandus, jäätmekäit- lus ning masina- ja metallitööstus).

Iga valdkonna tulemusi näeb täpsemalt konkurentsiraportid.ee.

Reaalajas jälgimine - Trailerconnect

TrailerConnect® – andmete integreerimise, reaalajas jälgimine ja treileriteenuste platvorm.

Kasutate Trailerconnect® andmehalduskeskust turvaliseks andmehalduseks, teekonna planeerimiseks ja halduseks Trailerconnect® Tourtrackis. Trailerconnect® FleetTracki abil saate hallata ja jälgida kogu haagisepargi hetkeseisu. Trailerconnect Fleetwatchiga jälgite reaalajas külmikuid. Teie tulevik on digitaalne – oleme kindlalt teie poolel.

www.cargobull.com/ee

SCHMITZ
CARGOBULL
The TrailerCompany.

RENTAABLUSE TOP 100

koht firma nimi rentaablus protsentides koht TOPis

1.	Tornator Eesti OÜ	246,92	127.
2.	Vestman Energia AS	244,68	99.
3.	Rabatti OÜ	201,85	8.
4.	Ülemiste Center OÜ	111,51	45.
5.	Stiltsoft Europe OÜ	87,73	11.
6.	Kaarsilla Kinnisvara OÜ	82,34	244.
7.	SEB Pank AS	76,80	2.
8.	AS Citadele Banka Eesti filiaal	73,91	22.
9.	Moonrider OÜ	72,80	33.
10.	Swedbank AS	72,70	1.
11.	LHV Group AS	64,30	3.
12.	Net Systems Group OÜ	63,61	95.
13.	OP Corporate Bank plc Eesti filiaal	56,08	39.
14.	Breakwater Technology OÜ	51,77	12.
15.	Baltia Trading Company OÜ	50,52	301.
16.	Coop Pank AS	48,80	5.
17.	Skinest Grupp AS	48,67	9.
18.	Ellex Raidla Advokaadibüroo OÜ	48,65	161.
19.	Tarmeko KV OÜ	48,32	84.
20.	Nabuminds OÜ	47,49	31.
21.	Advokaadibüroo Cobalt OÜ	46,06	133.
22.	Pro Farm OÜ	45,02	48.
23.	Mainor Ülemiste AS	43,75	216.
24.	Bigbank AS	42,02	6.
25.	Ambient Sound Investments OÜ	41,84	44.
26.	OB Holding 1 OÜ	41,44	158.
27.	Luminor Bank AS	41,41	4.
28.	Oniar OÜ	40,16	403.
29.	Aktiva Finance Group OÜ	38,99	91.
30.	Yaico AS	38,44	191.
31.	Esto AS	37,45	54.
32.	Pärnu Sadam AS	36,58	112.
33.	Restate OÜ	34,96	287.
34.	Perforce Software OÜ	34,31	313.
35.	Roger Puit AS	33,98	332.
36.	Teslar Trans OÜ	32,46	149.
37.	AHTOL AS	31,64	200.
38.	Södra Forest Estonia OÜ	30,64	202.
39.	Enera OÜ	29,80	43.
40.	Hüpoteeklaen AS	29,46	85.
41.	History & Heraldry Europe OÜ	28,70	465.
42.	Reyktal AS	28,64	87.
43.	Gren Eesti AS	27,62	25.
44.	Mars Eesti OÜ	26,28	49.
45.	Synlab Eesti OÜ	26,25	373.
46.	Eesti Gaas AS	25,95	61.
47.	Väätša Agro AS	25,38	239.
48.	TÜC Majad AS	25,10	278.
49.	Riigi Kinnisvara AS	24,96	30.
50.	Morobell OÜ	24,90	157.

koht firma nimi rentaablus protsentides koht TOPis

51.	Silvano Fashion Group AS	24,85	347.
52.	Kunda Sadam AS	24,77	380.
53.	Summus Capital OÜ	24,68	187.
54.	Zoovetvaru OÜ	24,51	103.
55.	Kalloveen Eesti OÜ	24,47	307.
56.	Mainor AS	24,22	340.
57.	Trigon Capital AS	23,62	281.
58.	Miss Mary of Sweden OÜ	23,51	175.
59.	Eskerton OÜ	23,41	94.
60.	Tallinna Vesi AS	23,23	82.
61.	Räni KV OÜ	23,18	35.
62.	Mangeni Pm OÜ	23,09	163.
63.	Advokaadibüroo Sorainen OÜ	22,53	266.
64.	Toggl OÜ	22,39	243.
65.	Saint-Gobain Eesti AS	21,95	67.
66.	Medicum Valduse OÜ	21,86	273.
67.	Rocca al Mare Kaubanduskeskuse AS	21,85	268.
68.	Coca-Cola HBC Eesti AS	21,34	46.
69.	Katoen Natie Eesti AS	21,04	383.
70.	If P&C Insurance AS	20,89	7.
71.	Pafer AS	20,41	457.
72.	Tootsi Turvas AS	20,34	140.
73.	Esraven AS	20,30	269.
74.	Tallinn Airport GH AS	20,20	221.
75.	Arco Vara AS	20,19	55.
76.	Kristiine Keskus OÜ	20,17	279.
77.	Ria.Com Marketplaces OÜ	20,16	366.
78.	Tartu Veevärk AS	19,94	156.
79.	Lisako OÜ	19,93	42.
80.	Baltoil AS	19,72	343.
81.	Karlskroona OÜ	19,70	63.
82.	Höhle OÜ	19,62	393.
83.	Tradeunion OÜ	19,33	90.
84.	PricewaterhouseCoopers AS	19,22	286.
85.	Stroyrent OÜ	19,22	204.
86.	Linford AS	19,11	398.
87.	OG Elektra Tootmine AS	19,07	171.
88.	Saint-Gobain Glass Estonia SE	19,06	36.
89.	Mootor Grupp AS	18,98	32.
90.	Kapitel AS	18,88	167.
91.	Telia Eesti AS	18,82	19.
92.	Räpina Paberivabrik AS	18,77	439.
93.	AB Medical Group Eesti OÜ	18,68	162.
94.	Reiden AS	18,59	544.
95.	Favorte OÜ	18,05	107.
96.	Glamox AS	17,82	116.
97.	Essity Estonia OÜ	17,62	73.
98.	Eurobio Lab OÜ	17,60	118.
99.	Premia Tallinna Külmoone AS	17,60	83.
100.	Kajax Fishexport AS	17,54	97.

Parimad tööriided
siin- ja sealpool
ekskavaatorit

grolls.ee

GROLLS

TOOLS

LISANDVÄÄRTUS TÖÖTAJA KOHTA TOP 100

koht firma nimi lisandväärtus eurodes koht TOPis

1.	Tornator Eesti OÜ	2 565 743	127.
2.	Stiltsoft Europe OÜ	1 971 858	11.
3.	Ülemiste Center OÜ	1 887 182	45.
4.	Wood Product Trading OÜ	1 536 333	148.
5.	Keystone Shipping OÜ	1 314 196	119.
6.	Nordmet AS	1 144 545	16.
7.	Kristiine Keskus OÜ	1 107 409	279.
8.	Vestman Energia AS	1 090 142	99.
9.	Pro Farm OÜ	1 029 393	48.
10.	Cross Office OÜ	1 017 556	381.
11.	Kia Auto AS	981 398	20.
12.	Mars Eesti OÜ	969 399	49.
13.	Kaarsilla Kinnisvara OÜ	933 243	244.
14.	Mbr Metals OÜ	921 099	145.
15.	Södra Forest Estonia OÜ	898 262	202.
16.	Keystone Group OÜ	881 053	342.
17.	Copymax OÜ	785 692	17.
18.	Toyota Baltic AS	771 906	10.
19.	Räni KV OÜ	770 542	35.
20.	Everwelle OÜ	563 404	371.
21.	Teslar Trans OÜ	560 940	149.
22.	Rocca Al Mare Kaubanduskeskuse AS	540 691	268.
23.	Al Mare Auto OÜ	483 513	15.
24.	Nelgeron OÜ	473 263	361.
25.	Essity Estonia OÜ	468 958	73.
26.	Favorte OÜ	440 220	107.
27.	Mainor Ülemiste AS	417 455	216.
28.	Rabatti OÜ	409 394	8.
29.	Ignition Technology Northern Europe OÜ	395 775	154.
30.	Euroopa Transpordi OÜ	381 119	272.
31.	MFO OÜ	372 329	231.
32.	Meridein OÜ	367 280	92.
33.	Tüc Majad AS	362 263	278.
34.	Bioforce Infra OÜ	351 322	436.
35.	Hepsor AS	350 750	29.
36.	Arco Vara AS	344 000	55.
37.	Swedbank AS	334 190	1.
38.	Zoovetvaru OÜ	331 392	103.
39.	Roger Puit AS	325 310	332.
40.	SEB Pank AS	314 800	2.
41.	Kapitel AS	314 432	167.
42.	Baltia Trading Company OÜ	313 947	301.
43.	Op Corporate Bank Plc Eesti Filiaal	312 732	39.
44.	Eesti Viljasalv OÜ	311 951	354.
45.	Reterra Estate OÜ	311 846	74.
46.	Jetoil AS	308 997	353.
47.	Transfera Logistics OÜ	298 515	298.
48.	Eesti Varude Keskus AS	296 333	245.
49.	Bristol Trust OÜ	294 842	346.
50.	Baltliner OÜ	280 757	443.

koht firma nimi lisandväärtus eurodes koht TOPis

51.	Eften Real Estate Fund AS	277 167	141.
52.	Eesti Loto AS	276 980	126.
53.	Eskerton OÜ	272 296	94.
54.	Ob Holding 1 OÜ	270 095	158.
55.	AS Citadele Banka Eesti Filiaal	261 467	22.
56.	Net Systems Group OÜ	260 800	95.
57.	Argo Trading OÜ	252 404	-
58.	Arrow Electronics Estonia OÜ	239 034	88.
59.	Ingrou Holding OÜ	237 661	-
60.	Esto AS	237 414	54.
61.	Saint-Gobain Eesti AS	237 294	67.
62.	Auto-Bon Baltic OÜ	229 685	179.
63.	Breakwater Technology OÜ	227 186	12.
64.	Summus Capital OÜ	217 488	187.
65.	LHV Group AS	216 691	3.
66.	Enera OÜ	213 218	43.
67.	Monday Media OÜ	211 359	-
68.	Gren Eesti AS	210 831	25.
69.	Riigi Kinnisvara AS	210 322	30.
70.	Squarewave OÜ	205 707	430.
71.	Gt Tarkvara OÜ	204 402	261.
72.	Coca-Cola Hbc Eesti AS	200 094	46.
73.	Hüpoteeklaen AS	196 985	85.
74.	Väderstad OÜ	195 746	225.
75.	Airwave OÜ	195 632	267.
76.	Moonrider OÜ	195 336	33.
77.	Markit Eesti AS	195 332	434.
78.	Ellex Raidla Advokaadibüroo OÜ	192 074	161.
79.	Nabuminds OÜ	191 362	31.
80.	Kemimet International OÜ	185 547	363.
81.	History & Heraldry Europe OÜ	185 266	465.
82.	Arte Bunkering OÜ	184 142	445.
83.	Pkc Eesti AS	181 359	64.
84.	Panamir OÜ	181 007	13.
85.	Tartu Mill AS	178 469	37.
86.	Eventus Ehitus OÜ	178 242	271.
87.	Pay Perform OÜ	177 358	-
88.	Reyktal AS	174 868	87.
89.	Puma Aviation Europe OÜ	171 504	-
90.	Tartu Ehitus AS	171 164	38.
91.	Ab Medical Group Eesti OÜ	171 149	162.
92.	Ehitustrust OÜ	171 087	21.
93.	Regreta OÜ	170 661	-
94.	Büfa Composites Baltic OÜ	170 443	-
95.	Barong KV OÜ	168 431	139.
96.	Petrohim International Carriers OÜ	167 993	226.
97.	Advokaadibüroo Sorainen OÜ	165 194	266.
98.	Infralink OÜ	161 883	458.
99.	Textmagic AS	160 367	-
100.	Megaron-E AS	159 733	98.

Eestis sotsiaalkindlustussüsteemi looma asudes pandi plaanid paika Siim Kallase köögis

Täna näib mõeldamatu tegutseda ja töötada riigis, kus puudub töötukassa ning töötuskindlustus. Ometi kaheldi veel paar aastakümnet tagasi Eestis sotsiaalsüsteemi rajama asudes selle vajalikkuses sügavalt. Veenmist, et tegu on tõesti olulise asjaga, oli selle algatajatel omajagu. Kuidas sai alguse Eesti Töötukassa? Kui palju erineb see teiste lähiriikide omast ja kas mujal riikides on ikka rohi rohelisem ning taevast sinisem?

Eesti töötuskindlustussüsteemi sünnikohaks nimetab Mart Laari valitsuses sotsiaalministriks olnud Eiki Nestor transporditöötajate ametiühingut, kohta, mille juhiks ta 90ndatel oli ja kus töötutoetuste süsteem toimib täienduseks üleriigilisele veel ka täna. „Süsteem sai loodud teadmises, et saabumas on uus aeg, kus inimesed võivad jääda töötuks, nende sissetulekud kukuvad ja vaja oleks turvapatja,“ sõnab ta. Eeskujuks ja aluseks võeti Põhjamaad, eelkõige Soome, kus lahendati siis ning lahendatakse ka täna erinevaid küsimusi ning muresid kolmepoolset – ametiühingute, tööandjate ja valitsuse vahel. „Mulle selline ühiskonnakorraldus istus siis ja istub ka täna. Me peaksime ka täna otsuste langetamisel usaldama rohkem kodanikuühiskonda. Töötukassa on suurepärane näide, et see toimib. Töötukassa juhtimisega on minu arvates väga hästi hakkama saadud,“ räägib Nestor.

Pikk lobitöö teemal „kes on töötu?“

Töötuskindlustussüsteemi juurutamine oli 7. riigikokku kandideeriva noore poliitiku Eiki Nestori valimislubadus. „Kahjuks oli tollal palju teisi asju, mis riigis korrastamist vajasisid. Töele au andes pidin ma 90. aastatel pikalt tegelema üldse sellega, et selgitada, kes see töötu selline üldse on. See oli aeg, mil mõeldi veel nõukogudeaegses plaanimajanduse stiilis. 1999. aastal, kui juba kolmandat korda töötuskindlustuse loomine lubatud sai ning valitsusse läksime, oli juba lihtsam,“ meenutab Nestor.

Kõik suuremad sotsiaalkindlustusreformid said läbi arutatud kolmepoolset – ametiühingute, tööandjate ja valitsusega. Nii ka töötuskindlustuse küsimus.

Sotsiaalkindlustusreformi jaoks loodi valitsuses komisjon, mille juhiks sai Eiki Nestor ning aseesimeheks tollane rahandusminister Siim Kallas.

Tähtis sündmus: töötukassa juht Meelis Paavel määramas ning maksmas esimesi töötuskindlustushüvitisi aastal 2003. Foto: erakogu

„Peaminister Mart Laari ütles, et leppige omavahel asjad kokku ning esitlege. Nii me Siim Kallase köögis istudes ning arutledes viimased plaanid paika panimegi,“ meenutab Nestor.

Esimesele lugemisele läks kipakas eelnõu

Kui suuremas osas jõuti ka tööandjate ning ametiühingutega põhimõttele kokkulepeteni kiirelt, siis lahkarvamusi tekitas maksumäära suuruse teema. „Siis aga saabus hetk, kui riigi-

kogule tuli eelnõu ära esitada, ehkki täit kolmepoolset kokkulepet polnud veel saavutatud. Esitasime selle riigikesksena, mis ka mulle endale ei meeldinud, ent aeg surus takka. Kui riigikogus esimene lugemine tehtud sai, jõuti ka kokkuleppele,“ räägib Nestor. Valminud kokkuleppe alusel kirjutati seadus ümber, loodi avalik-õiguslik isik – töötuskindlustuse seaduse alusel tegutsev Eesti Töötukassa, ning üks eelnõu asendati teisega. „Sotsiaalkomisjoni juhtisid tollal kaks väga mõistlikku

inimest, sotsiaalvaldkonda hästi tundvad Raivo Paavo ja Toomas Vilosius, kes seda tegid, ja plaan sai paika. Avalikõiguslik isik, nagu töötuskindlustus täna on, on kodanikuühiskonna ja valitsuse koostöö.“

Hüvitiste saajate ring võiks olla laiem

Tänaest töötuskindlustussüsteemist kõneldes arvab Nestor, et selle saajate ring võiks olla palju laiem ning hüvitist võiksid saada ka need, kes vabastatakse töölt poolte kokkuleppel. „Kui kindlustust on makstud, peaks õigus olema ka

hüvitisele. Paljudes riikides sellist töölepingu lõpetamise vormi nagu „poolte kokkuleppel“ ei eksisteeri. Meil ta on ja arvan, et tegu on väga kultuurse ja inimliku töösuhte lõpetamise vormiga, kuid hüvitise õigus peaks inimesel olema.“

Nestor meenutab, et erksa seigana on meelde jäänud ka esimese töötuskindlustusmakse tasumine. „See läks teele interneti teel, ühe nupu vajutusega. Teguts oli väga suure ja olulise asjaga,“ sõnab endine sotsiaalminister.

TASUB TEADA

Viimane Ida-Euroopa riik, kus töötuskindlustussüsteem loodi

Lauri Leppik oli aastatel 1997–2001 sotsiaalkindlustusreformi komisjoni liige, 1998–1999 aastal selle esimees ning üks pensionireformi ning töötuskindlustuse seaduse autoreid. Ta meenutab, et töötuskindlustuse käivitusel 2002. aastal oli Eesti Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest viimane, kus turumajandusele ülemineku järel töötuskindlustussüsteem loodi. „Teistes selle piirkonna riikides oli kindlustuspõhine töötute sotsiaalse kaitse süsteem loodud valdavalt juba 90. aastate esimeses pooles,“ sõnab ta.

Süsteem disainiti nii, et sel oleks arvestatav rahaline puhver

Leppiku sõnul ei järgi Eesti töötuskindlustussüsteem otseselt ühegi teise riigi eeskujut, vaid pigem mõjutasid süsteemi käivitamise ajal tehtud konkreetsemaid poliitikalavakuid tolleks ajaks kujunenud siseriiklikud tingimused, aga ka mõned laiemad taustategurid. „Esiteks, kuivõrd pensionikindlustuse ja ravikindlustuse rahastamiseks kehtestatud sotsiaalmaks on Eestis olnud tööandja tasuda, siis langes töötuskindlustusmakse rohkem töötaja koormuseks. Selline koormuse jaotus pigem ei ole Euroopa tavapärane,“ arutleb Leppik.

Sagedamini on Euroopa riikides pensioni- ja ravikindlustuse finantskoormus olnud jagatud tööandja ja töötaja vahel, samas kui töötuskindlustuse rahastamisel on tööandjal enamasti suurem koormus kui töötajal. „Teine keskne valik puudutas rahastamisskeemi. Eesti töötuskindlustus disainiti nii, et süsteemil oleks arvestatav rahaline puhver ning töötuse määra muutumine ei tingiks kohest vajadust makse määra muuta. Paraku pole seda vastutsükliilise põhimõtet suudetud tegelikkuses alati järgida.“

Lauri Leppik sõnul mõjutas töötuskindlustuse tagatava sotsiaalse kaitse taseme valikuid ühelt poolt soov tagada vastavus Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksi ja Euroopa sotsiaalharta miinimumstandarditele nii hüvitise määra kui ka maksmise kestuse osas. „Ent teisalt, algsel kujul töötuskindlustushüvitised neid miinimumstandardeid ka sisuliselt ei ületanud, kuivõrd kõrgem tase oleks ühtlasi tähendanud kõrgemat maksemäära. See tähendas, et nii hüvitise määra kui ka maksmise kestus jäid võrdluses teiste Euroopa riikidega pigem skaala madalamasse otsa.“

Nüüdseks, enam kui 20 aasta pikkuse ajaloo vältel, on Eesti töötuskindlustussüsteemi tingimustesse tehtud mitmeid parameetrilisi muudatusi, kuid kesksed põhimõtted on siiski suuremas osas jäänud endisteks.

Läänemere riikide töötuskindlustused – millised need on?

Milline on olukord töötuskindlustussüsteemis täna? Seda, millist abi ja kellele töötukassa pakkuda saab, asutakse uurima tavaliselt siis, kui teema end otseselt puudutab. Toimuva kursis olla võiks aga igaüks ning laiemalt. Läänemere riikide tööturu ülevaate leiad interaktiivse kaardina Äripäeva veebist.

Ettevõtmine saab hoogu: 2001. aasta detsembris toimunud sotsiaalministeeriumi pressikonverentsil tutvustas sotsiaalminister Eiki Nestor töötukassa uut nõukogu esimeest Raivo Paavot.

JÕUSAALID KASVATAVAD KÄIBE- JA KASUMI- MUSKLEID

“Võimlema peab,” ütlevad Eesti spordi- ja fitnessiklubide eestvedajad, aga mitte oma keha liigutamise, vaid klubide laienemise kohta. Suuremad ketid avavad aina uusi saale, väiksemad leiavad uusi kasumlikke nišše, tegijate sõnul jätkub turul kasvuruumi kõigile.

LINDA EENSAAR
linda.eensaar@aripaev.ee

Täna ei ole hooajalist mõtlemist, treenitakse aasta läbi.

Erkki Torn

Raskete aegade kiuste on praegu just spordiklubid ja jõusaalid need, kel nii käibed kui kasumid üles ronivad. Spordiklubi Gym! avas sügisel kõigepealt hii-gelsuure, 1800ruutmeetrise jõusaali Rocca al Mares ja seejärel klubi ka Narvas. Veel kaks tükki avatakse Riias ja Daugavpilsis. Suurketi MyFitnessi grupil, kuhu ka Gym! kuulub, on praegu kokku 72 klubi kolmes Balti riigis.

Nende suurim konkurent 24-7 Fitness avas eelmisel aastal neli uut klubi, sel aastal avatakse kaks, järgmisel aastal kolm.

Ühe jõusaaliga tegutsev Sparta spordiklubi ütles, et nad laienevad hoopis uute spordialade pakkimisega.

Kõik loetletud spordiklubide juhid võrdlevad end enamasti Skandinaaviaga – meil läheb hästi, aga kui eestlased nii palju sporti teeks kui rootslased!? “Skandinaavias on 20 protsendi ringis spordiklubi liikmelisusega inimesi, meil on seda nii 5-6 protsenti,” täpsustas Gym! Eesti tegevjuht Ats Lahi.

Seega on Eestis spordiklubidel teoreetiliselt ruumi mitmekordseks kasvuks.

“Kui eestlased nii palju sporti teeks, nagu Skandinaavias tehakse, siis jääks meil praegu ruumidest puudu,” on 24-7 Fitness OÜ juhataja Andrus Murumets kindel.

Treenimise mõte muutub

Spordiklubide hoogsaks kasvuks on praegu kokku langedud ideaalsed asjaolud. Esiteks on koroonaaegne kiratsemine olnud hea madal baas, kust kiiret kasvu näidata. Teiseks on aga inimeste spordikultuur muutumas.

MyFitnessi Grupi tegevjuht Erkki Torn meenutab, et 15 aastat tagasi oli vähe klubisid, treeniti end suveks vormi ja mindi ära. “Täna ei ole hooajalist mõtlemist, treenitakse aasta läbi,” ütles Torn. Kuigi enamasti on spordisaalide

Rocca al Mare Gym!-i jõusaal oli avatud vaid 30 sekundit, kui juba esimesed huvilised atribuutikat sisse õnnistama jooksid. Kõige rohkem oli huviliste seas näha verinoori spordiharrastajaid. “Tulime otse pärast matemaatikatundi,” kostus septembris avamisüritusel.

FOTOD: LIIS TREIMANN

kõige tihedam tööaeg ikkagi suveks ette valmistavas märtsis, märkis ta.

Spordiklubi Sparta juht Mart Kajari näeb, kuidas sport on saanud aina rohkem elu loomulikuks osaks. "Enam ei püüta olla spordis võistluslik, naabrist parem. Hakatakse aru saama, et see on osa päevast. Teed trenni, tervis paraneb. Ei pea tingimata tulemusi saavutama," selgitas ta.

Spordiklubide pidajate sõnul on inimeste sportima saamine ehk nende puhul endale kliendiks püüdmine paradoksaalne käik. Inimesed ei kipu ennast liigutama, kui selleks pole mugavas kauguses kohta, aga kuidas riskida pimesi uue saali avamisega?

"Kui tulebki uus saal juurde, siis tegelikult ikka minnakse vaatama ja tekivadki uued harjumused," lihtsustas Murumets.

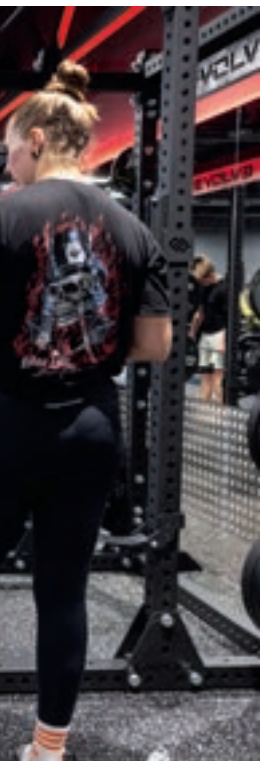
"Meie kogemus ütleb, et pead alati avama midagi uut ja huvitavat. Midagi sellist, mis toob sihtrühma," märkis Torn.

Igaüks täidab oma niši

Paistab, et enamik Äripäevaga vestelnud spordiklubide juhte on veendunud, et just nemad on leidnud konkurentide ees oma kavaluse, kuidas erinevaid sihtrühmi leida ja neid ka hoida.

Gym! ja 24-7 Fitness konkureerivad omavahel odavkettidena ning hoides kogu ööpäeva uksed lahti. Gym!-i tegevjuhi Lahi sõnul on nende müügisaladus pakkuda mahtu, aga selliseid suuri saale ei ava nad igal pool.

"Meil on soodsa hinna hoidmiseks paigas liikmebaasi miinimum, oluline on ka, et saal opereeriks vähemalt küm-

DECOREST
D I S A I N

Dekoratiivsed liistud, seinapaneelid,
põrandaliistud ja laekarniisid
Belgia tootjalt Orac Decor.

ORAC[®]
DECOR

Decorest Disain sisustussalong
Liivalaia 21, Tallinn

www.decorest.ee

VALPAINT[®]

*Efektvärvid,
dekoratiivvärvid
ja krohv*

Decorest Disain salong
Liivalaia 21, Tallinn

Renaissance OÜ,
projektimüük, Ringtee 26, Tartu

www.valpaint.ee

Meil on soodsa hinna hoidmiseks paigas liikmebaasi miinimum, oluline on ka, et saal opereeriks vähemalt kümme aastat.

Ats Lahi

me aastat. Meil on raske teha uusi klubisid Võru või Raplasse,” selgitas Lahi. Nemad püüavad suuremate linnade noori, kellele on ligi 20eurone kuupakett taskukohane.

See-eest on väiksemad linnad just 24-7 Fitnessi silmis võimalus. “Oleme läinud nimelt väiksematesse linnadesse, kus polegi ühtki korralikku klubi varem olnud,” üt-

lientidele ning kõige värskemas jõusaalis on rastatoolitõstuk. 24-7 Fitness avab Tallinnas Marati tänaval jõusaali, millel pole duširuumi, vaid lihtsalt riietuskabiinid. “Skandinaavias on see väga popp. On inimesi, kes ei soovigi võõras kohas duši alla minna,” selgitas Murumets. Eks hoiab see madalal ka kulusid.

Kõige eduka keskel ütleavad spordiklubide juhid, et nende jaoks on Eestis praegu ikkagi väga ebastabiilne majandada. “Hinnatõusud peame tihti esimese hooga alla neelama, sest meil on klientidega aastased lepingud,” tõi Lahi näite.

Tahaks kasvada rohkem, aga ei julge

“Me võiksime ju veel hoogsamalt kasvada, aga väljakutse on euribor, mis piirab laenuvõtmist ja edasi arenemist. Maksutõusud pole ka just lihtsamate killast,” ütles Murumets.

Sparta pakub erinevate spordialade treeninguid lastele ja noortele. “Meie näeme kokkuhoidmist laste pealt ja et just lastega peredel on eelarve kitsaks läinud. Kui laps käib kahes trennis, siis öeldakse, et vali üks. Me korraldame ka laagreid. Enne võis laps suvi läbi laagrites olla, nüüd ütlevad, et raha pole. Üks laager ja kõik,” kirjeldas Kajari.

Tippjuht Erkki Torn sooviks näha, et riik mõtleks tema valdkonna ettevõtjatega kaasa. “Kahju oleks näha, kui klient loobub kokkuhoiu nimel just meist. Rahvas vananeb, tervisekulutused on suured. Me saaksime mõelda koos ennetavaid tegevusi, et kümne aasta pärast poleks riigil liiga suuri kulusi,” lausus Torn. **A**

les Murumets.

On nad ju varem pea ees tundmatusse hüpanud ja läinud keset koroonakriisi Kuressaarde. Sel aastal avab ettevõtte uue klubi Viljandis, järgmisel aastal on neil lepingud Keilas, Kiilis ja pigem jõusaalihõredas Põhja-Tallinnas.

Erkki Torn märkis, et nende grupis on MyFitnessi põhifookus rühmatreeningutel. Sparta tugevus väikese spordiklubina on jällegi seltsiline tegevus, märkis Kajari. “Meil on tõeline klubi, liikmed suhtlevad omavahel, pakume rohkem ühist ajaveetmise võimalust,” kirjeldas ta.

Üleilmsed trendid Eestis

Kõik otsivad lisainnovatsiooni ja maailmatrendidega kaasa minemist. Möödunud aastal avati Tallinnas näiteks ainult naistele mõeldud jõusaal Wimin. Gym! püüab mõelda liikumisraskustega

Karl Storzi arengutee Eestis

Karl Storz lugu Eestis sai alguse 30 aastat tagasi. Noorte inseneride ettevõtlikkus ja ambitsioon avas uke meditsiinitehnika maailma, täpsemalt painduvate endoskoopide arendusse ja tootmisesse.

20 aastat tagasi jõudsid Eestis disainitud ja toodetud instrumendid Euroopa suurima MedTech ettevõtte Karl Storz tooteportelli ning avanes võimalus ühineda globaalse tippetijaga. Tuleval aastal tähistab 9400 töötajaga Karl Storz oma 80. sünnipäeva.

Tallinna tehas startis 50 inimesega ning on jõudnud 300 töötajani

Karl Storz Tallinna tehases töötas ühineamise hetkel 50 inimest. Täna panustab toodete arendusse, tootmisesse ja instrumentide remonti enam kui 300 töötajat. Uute toodete loomine ning spetsiifika toob sageli kaasa muudatusi ja arendusi tootmises ning tugiprotsessides, milleks ollakse igati valmis.

Kasvav nõudlus hoogustab ettevõtte arengut

Tallinnas asuvas Karl Storzi tütarettevõttes on pikaajaline kogemus meditsiiniliste korduskasutatavate videoendoskoopide arenduses ja tootmises. Tulenevalt haiglate vajadusest ja patsiendiohtusest on turul kasvav vajadus steriilsete ühekordseks kasutamiseks mõeldud paindendoskoopide järele. Nõudlustest tulenev tootarendus esitab uusi nõudmisi tootmiskeskonnale, paneb arendama tehnoloogiaid, automaatikat ja logistikat ning katsetama uusi plastmaterjale. Lisaks tegeleb Karl Storz tootmise ja tugiprotsesside digitaliseerimisega, mis kõik omakorda peab olema kooskõlas meditsiinitehnika tootmisele kehtivate regulatsioonide ja nõuetega.

Vaja on erinevaid spetsialiste

Täna on selge, et ettevõttesse on vaja uusi kompetentse ja täiendavat spetsialistide ressursi erinevates valdkondades. Näiteks on steriilsete toodete tootmiskeskonnana kasutusele võetud nõuetele vastava klassiga puhasruumid. Puhasruumide käitamine ning tõhusa steriiliseerimise protsessi tagamine vajab aga

Karl Storzi tootmisdirektor Riivo Ranniku. Foto: Aleksandr Böbov

ka teadmisi mikrobioloogias. Paar aastat tagasi sellist kompetentsi ettevõttes veel ei olnud.

Seeriatootmine seab uusi ülesandeid protsessi- ja automatsiooniinseneridele. Võtmetähtsusega on kogemus massitootmisest, toote tundmine ja koostöö arendusinseneridega. Ühekordseks kasutamiseks mõeldud toodete arendamisel on üks olulisi väljakutseid sobivate materjalide, sealhulgas bioplastide väljatöötamine, et täita keskkonnamärgi ja vähendada keskkonnamõju.

Kontaktid ülikoolidega annavad noortele praktilist kogemust

Eestis on MedTech ettevõtteid väga vähe ning spetsiifiline praktiline kogemus piiratud. Puudus on inseneridele mõeldud õppekavadest, mis arvestavad meditsiini valdkonnast tulenevate nõuete ning trendidega. Kust ja kuidas leida valdkonna spetsialiste, kui Eestis on üldine inseneride pöud?

Olukorra parandamiseks pikemas plaanis teeb Karl Storz omalt poolt koostööd Eesti ülikoolidega. Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogia Instituudi (EIT) toetatud partnerlusprogrammi abil luuakse kontakte ka Euroopa ülikoolidega. Eesmärk on pakkuda tudengitele uurimistöö teemasid ja seeläbi praktilist kogemust MedTech valdkonnas.

Oma spetsialistide hoidmine on kõige olulisem

Selleks, et noored üldse kaaluksid ülikooli inseneriteadust õppima minna, on ettevõtte korraldanud juba aastaid gümnaasiumiõpilastele mõeldud töötubasid. Täna on olukorras on väga oluline oma inseneri ja spetsialisti hoida. Eksklusiivne koostöövõimalus Eesti arstidega annab inseneritööle lisaväärtust ning aitab katta puudujääki meditsiinitehnika spetsiifilises insenerihariduses.

Koostöö nii Saksamaa kui ka Ühendriikide kolleegidega annab samuti vajalikku toetust ning arenguvõimalusi. See kasvatab teadmisi ning annab võimaluse panustada ning saada vajalikku tunnistust. Viimastel aastatel on värbamisel heidetud pilk Eestist kaugemale ning üha rahvusvahelisemaks on muutumas Tallinna tiim.

Lisainfot ettevõtte kohta võib küsida estonia.personal@karlstorz.com

MASINA- JA METALLITÖÖSTUS

DEFSECINTEL SOLUTIONS

“Arendame ning toodame nutikaid ja innovaatilisi autonoomseid ja mobiilseid seiresüsteeme ning droonitõrje süsteeme, mis on rikastatud tehisintellektiga,” kirjeldas Defsecintel Solutionsi strateegia- ja kommunikatsioonijuht Getter Oper 2018. aastal asutatud ettevõtte tegevust. Põhilisteks toodeteks on treileri baasil ehitatud mobiilne torn koos droonijaamaga – *Surveilspride* ehk *mobile autonomous surveillance platform* (MASP), ning 4 x 4 sõidukitele paigaldatav süsteem *Caiman*, mis sisaldab mitmesuguseid sensorsüsteeme seire teostamiseks, seisab aastaaruandes.

KAITSE- TÖÖSTUS ASTUB VARJUST PROŽEKTORI- VIHKU

Kuigi pangad on pikka aega kaitsetööstust vaadanud samal real hasartmängude ja prostitutsiooniga, on masina- ja metallitööstuse edetabeli tipus kaks selle ala ettevõtet ja ka rahastajate suhtumine on muutumas.

TOOMAS KELT
toomas.kelt@aripaev.ee

 [Toostusuudised.ee](https://twitter.com/Toostusuudised)

Masina- ja metallitööstuse edetabeli võitnud Defsecintel Solutions teeb luuresüsteeme ja droonitõrjesüsteeme, ja kui esimeste ekspordilepingute saamise järel plaanis ettevõtte rahulikku tootearendust, muutus aasta pärast kõik. Venemaa tungis Ukrainasse ning kaitsetööstustel algas kiire aeg.

Sõjas said droonid olulisteks tegijateks ja nende vastu võitlemine üha pakilisemaks. Defsecintel Solutionsil algas koostöö Saksa Rheinmetalliga.

Eelmise aasta mais andis Rheinmetall teada, et tarnib Saksa valitsuse tellimusel Ukrainasse automaatseid luuresüsteeme – Eestis toodetuid.

Defsecintel Solutionsi strateegia- ja kommunikatsioonijuhi Getter Operi sõnul on nende eeliseks julgus teha kiireid ning lõppkasutaja vaatest vajalikke arendusi. “Oleme viimase 1,5 aasta jooksul tulnud välja kahe uue tootega, mis on selgelt Ukraina vajadustest ja kogemusest lähtuvad,” tõi ta näite.

Eestis võib alata droonide masstootmine

Defsecinteli tormilist kasvu näitab selgelt müügitulu – 2020. aastal oli see 166 000, 2021. aastal 316 000, 2022. aastal 6,9 miljonit ja 2023. aastal 30,4 miljonit. 2022. aasta alguses oli ettevõttes kuus töötajat, selle aasta kolmandas kvartalis 79.

Ja eesmärgid on veelgi suuremad – ettevõtte juht Jaanus Tamm sihib kolme aasta pärast käivet sada miljonit eurot.

Getter Operi sõnul sobivad nende tooted ka piirivalveks, kuid ka kriitilise taristu ning keskonnakaitse jaoks. “Lähiaastate perspektiivis on meie eesmärk jõuda kogu ELi idapiiri kaitsjaks,” lisas ta.

Ka edetabelis kolmandaks tulnud Threod Systemsi käive kasvas järsult 2022. aastal. See ettevõtte arendab vaatlusdroone ja -seadmeid. Siis teenis ettevõtte 6,9 miljoni eurose käibe juures üle 150 000 euro ärikasumit, 2023. aastal ulatus müük juba 20,4 miljoni ja kasum 4,5 miljoni euroni, selgub majandusaasta aruandest.

Defsecintel on välja töötanud mõned uued droonivastased süsteemid. Pildil neist üks – Eirshield, mis suudab drooni signaali vahelt lõigata kilomeetrite kauguselt.

FOTO: DEFSECINTEL SOLUTIONS

MASINA- JA METALLITÖÖSTUS

Threod Systemsi tegevjuhi Arno Vaigu sõnul on nende edu võtmeks järjekindlus ja kindel soov midagi suurt ära teha. “Natukene on õnne ka ilmselt olnud,” lisas ta.

Vaik ütles, et nende tooted on mitmes mõttes unikaalsed ja turul nõutud, kuigi konkurents järjest tiheneb. Ettevõtte püüab tema sõnul leida järjest rohkem koostööpartnereid ja koos nendega pakkuda turule mitte ainult üksiktooteid, vaid juba suuremaid kaitsealaseid terviklahendusi.

Metsamasinatootja tunneb jahenemist

Masinatööstuse esikolmikusse mahtus ainsa nn traditsioonilise masinatootjana kaubamärgi BMF all põllu- ja metsamasinaid valmistav Lisako OÜ. Eelmisel aastal ulatus Lisako müügitulu 30,7 miljoni euroni ja tegevuskasum oli 6 miljonit eurot. 2022. aastal oli ettevõtte müügitulu 26,3 miljonit ja tegevuskasum ligi 2 miljonit eurot.

Erinevalt kaitsetööstusettevõtetest, kes tunnetavad praegu ainult nõudluse kasvu, näeb Lisako ekspordijuht Margus Kerm turul langust. “Viimastel aastatel on erinevatest ülemaailmsetest sündmustest tulenevalt olnud erakordselt kõrge nõudlus, kuid eelmise aasta kolmandas kvartalis algas turu jahenemine, mis kestab tänaseni. Praegune olukord tähendab, et tellimuste nimekiri on lühem kui varem ja selleks, et säilitada tootmismahd ja ettevõtte stabiilsus, peame uute oludega kohanema,” rääkis Kerm.

Lääne-Virumaal masinaid tootev Lisako on müünud oma tooteid põhiliselt Austriasest ja Saksamaale. Kermi sõnul pole aga langust tunda mingitel konkreetsetel turgudel, vaid tellimuste maht on langenud ühtlaselt igal pool. “See viitab laiemale ja globaalsemale trendile, mitte üksnes regionaalsetele muutustele,” tõdes Kerm.

Elektrijuhtmeid ja kaablit tootva Prysman Group Balticsi juhatuse esimees Tarmo Leppik näeb samuti põhilise raskusena nõudluse langust, tema sõnul on see aga eri segmentides ja eri riikides erinev. “Üldiselt on Baltikumis ja Põhja-Euroopas, mis on meie põhiturud, raskem ehitussegmendis, veidi parem on olukord elektrivõrkude ehituses,” ütles Leppik.

Swedbanki metalli- ja masinatööstuse sektori juht Marko Keerd märkis, et kuna meie masina- ja metallitööstuse maht on kas või Skandinaavia mahtudega võrreldes väike, on alati võimalik leida mingi võimalus tarnemahtu saada. Peamine küsimus on aga hind.

Kulukomponentidest tõi ta esile tööjõukulude tõusu. “Ennekõike tuleneb see tänapäevasemate seadmete kasutuselevõttust ja spetsialistide vähesusest, kes moodsate seadmetega professionaalselt toimetada suudaksid. Teisalt, automatiseerimine ja moderniseerimine loob kuluefektiivsust,” arutles Keerd.

Lisako ekspordijuht Margus Kerm ei osanud öelda, kas

LISAKO ON TUBLI INVESTEERIJ

Viimastel aastatel on Lisako investeerinud märkimisväärselt tootmise moderniseerimisse ja efektiivistamisse. 2023. aastal ulatus investeringute summa 1,5 miljoni euroni, 2022. aastal oli see 1,65 miljonit. Lisako oli eelmisel aastal TOPis 43. kohal, varasematel aastatel on ettevõtte olnud esikümnes või selle piiril.

Threod Systems valmistab hinnatud vaatlusdroone.

FOTO: THREOD SYSTEMS

Kaitsetööstus pole tõesti pikka aega olnud see koht, kuhu tahetaks palju investeerida.

Threod Systemsi tegevjuht Arno Vaik

turu põhi on käes või on langus veel ees. “Oleme siiski ettevaatlikult optimistlikud ja jätkame kohandumist turuolukorraga. Oleme valmis nii positiivseteks kui ka negatiivseteks arenguteks.”

Investeeringutes suuri hüppeid ei tule

Üldiselt oli investeerimine masina- ja metallitööstuses aktiivne 2023. aastal ja hoog on jätkunud ka sel aastal, ütles Marko Keerd ja tõi näiteks Meteci, Hanza Mechanicsi ja Fortaco tehaselaiendused ning Sami tehase juurdeehituse ja moderniseerimise. Kõik need investeeringud on olnud suurusjärgus 3–9 miljonit eurot, mis näitab, et varasematel aastatel on kogutud ressursi, mida investeerida.

Samas praegune seis järgmisi suuremaid investeeringuid ei ennusta. Keerdi sõnul on müügiturul praegu tunda mahu langust ja konkurentsi tõttu on kahanenud ka marginaal – need tegurid uusi suuremahulisi investeeringuid ei soodusta, isegi hoolimata euribori langustrendist. “Üheks selliseks investeeringuks saavad olla asendusinvesteeringud, mille

käigus vanemad, ka vähem efektiivsed seadmed ja masinad vahetatakse uute vastu. Ka efektiivsusele suunatud investeering on alati pikemas perspektiivis kasulik, olenemata investeerimishetke konjunktuurist sektoris,” leidis Keerd.

“Suurema hoo saab valdkond sisse siis, kui Lääne-Euroopa riigid ja ennekõike Saksamaa on oma majanduse ümberkorraldused läbinud ja tugevamatel pööretel käima jooks-
nud,” ütles Keerd.

Prysmiani juht Tarvo Leppik leidis aga, et investeerimiseks on aeg soodne. “Kui nõudlus hakkab kasvama, oleks hea, kui vajalikud investeeringud on juba tehtud,” leidis ta.

Margus Kermi sõnul jätkab ka Lisako investeerimist. Sel aastal laiendasid nad tootmispinda ja soetasid uusi seadmeid. “Investeeringud on meie jaoks kriitilise tähtsusega, et püsida konkurentsivõimelisena ja valmistuda pikemaks perspektiiviks, kuid loomulikult jälgime olukorda tähelepanelikult ja vajadusel oleme valmis oma plaane kohandama,” sõnas Kerm.

Tootmisse ja toodete arendusse investeerivad ka kaitse-

tööstusettevõtted. Selles sektoris on aga spetsiifilised raskused, nimelt ei ole pangad pikka aega militaarsektoriga seotud ettevõtteid rahastada tahtnud.

“Olukord, kus kaitsetööstus on olnud võrdsustatud hartsartmängude ja prostitutsiooniga, on olnud ausalt öeldes jaur,” ütles Defsecintel Solutioni strateegia- ja kommunikatsioonijuht Getter Oper.

Threod Systemsi tegevjuht Arno Vaik nõustus: “Kaitsetööstus pole tõesti pikka aega olnud see koht, kuhu tahetaks palju investeerida. Valdkond on keeruline, turg on spetsiifiline ja piiratud ning kogu selle kaitsevaldkonna suhtes on kõrvaseisjatel olnud kahetisi arvamusi. See on olnud rohkem niisuguste üksikute entusiastide ala, kes tunnevad siset selle valdkonnaga ja omavad mingisugust laiemat missioonitunnet, miks siia investeerida.”

Vaik ütles, et tegelikult on kaitsetööstuses isegi olulisem leida juba varakult kliente, kes sinu tooteid ostavad ja seeläbi ettevõtet rahastavad, kuid ilma esialgse investeeringuta tootmist tõesti üles ei ehita. **A**

TIPUFIRMAD LISAVAD JÄR

JEST UUSI POODE KETTI

Oma kodusse investeerivad inimesed ka ebakindlal ajal, olgu pandeemia, sõja või kasvava elukalliduse tingimustes, ütles jaekaubanduse edetabeli tippu kerkinud Runikon Retaili juht Marko Pöder.

MARION LEHES
marion.lehes@aripaev.ee

 Kaubandus.ee

Runikon Retail on ettevõtte, mis majandab IKEA poode. Pöder nentis, et keeruline aeg on toonud kaasa muutused tarbijakäitumises. “Ostud on hoolikalt planeeritud ja impulsiivseid oste on vähem,” ütles ta.

Marko Pöder ütles, et kuigi euribori tõus ja maksud on mõjutanud ka IKEA äri toimimist, on tulevik endiselt paljulubav. Ettevõtte lõpetas majandusaasta eelmise aastaga samal tasemel, septembris alanud uueks majandusaastaks planeerib Runikon aga mõeldukat kasvu. “Prognoosime, et 2025. aasta tuleb aktiivsem kui viimased paar aastat,” rääkis Pöder. Laienemine Eestis jätkub, järgmise aasta suvel avatakse Pärnus IKEA väikepood.

Ka edetabelis teisel kohal olev OG Elektra lisab Grossi poeketti järjest kauplusi – eelmisel aastal avati kuus uut Grossi kauplust, tänavu lisandub kolm ja järgmiselgi aastal on lisa plaanis. “Õeldakse, et Eestis on kauplusi palju, ka suhtarvuna elaniku kohta on siin kauplusi palju. Tegelikult on aga olemas endiselt selliseid kohti, kus on mõistlik uus pood avada,” rääkis poeketti omanik Oleg Gross.

Ühtegi kauplust sulgeda ei ole Grossil praegu plaanis. “Kui ikkagi kauplus oleks kahjumis, siis me vägisi sellist poodi lahti ei hoiaks, aga meil pole ühtegi miinusega kauplust,” selgitas ta ja lisas, et loomulikult on kaupluste tulemused erinevad. Tema sõnul ei pruugi maapiirkonnas olla lihtne hooneid müüa, mistõttu on seal vahepeal kaupluse pidamine kõige mõistlikum variant.

Droonide ning nende tarvikute maaletoo-

ja Meridein kerkis jaemüüjate edetabelis muljuselt 11. kohalt tänavu kolmandaks. Merideini juht ja kaasomanik Nemo Vunk rääkis, et 2014. aastal, kui nad turule tulid, olid droonid peamiselt mänguasjad. “Tänaseks on neist saanud olulised töövahendid mitmes valdkonnas,” rääkis Vunk.

Vunk tõdes, et sõda Ukrainas on see, mis on droonid tähelepanu keskpunkti tõstnud. “Binokkel on ajalugu, kui sul on silmad taevas,” nentis ta Äripäeva raadios. Tulevikus näeb Vunk võimalust, et mehitamata lennuvahendi saab ette tellida nagu Bolti. “Istume siit Äripäeva maja eest drooni ja lendame Olümpia katusele,” visandas ta pildi.

Tema sõnul on praegu juba kohal esimesed droonid, millega saab pakke vedada. Neil on juba ka ohutusmeetmed: kui peaks midagi juhtuma, avanevad ise langevarjud, olemas on sensorid. Selleks tuleks aga ette valmistada taristu, hoonetel peaks olema n-ö maandumisplatsid.

Eesti jääb naaberriikidele alla

Nemo Vunk tõdes, et tulemused on tulnud läbi raskuste. “Oleme teinud aga omajagu viigu, millest oleme õppinud ja mille abil oma tegevust tõhustanud,” ütles ta ja lisas, et mehitamata lennundus on keeruline valdkond.

Tänavu on ettevõtte suurendanud töötajate arvu, avanud uue kaupluse Riias, täiendanud lennundusalaseid dokumente, et sooritada keerulisemaid lennuoperatsioone.

Ta sõnas, et Eesti majanduslik olukord teeb teda murelikuks. “Kuna tegutseme kõigis kolmes Balti riigis, on selgelt näha, et Eesti on majandusarengus teiste riikidega võrreldes maha jäänud. See mõjutab nii jae- kui ärikliente, kuna neil ei ole enam võimalik anda eelmise aastaga sarnaseid kulusid,” rääkis Vunk.

Vunk lisas, et ebakindlust tekitavad ka maksusüsteem ning kuludes valitsev ebastabiilsus. “Lisaks seisame silmitsi ebaausa konkurentsiga, kus tegutsevad ettevõtted, kelle käive on märkimisväärne, kuid kelle majandustegevus pole läbipaistev,” leidis Vunk.

Ostud on hoolikalt planeeritud ja impulsiivseid oste on vähem.

Marko Pöder

Odavamas hinnaklassis kodusisustust pakkuval IKEA-l läheb hästi. FOTO: LIIS TREIMANN

EESTLANE OSTAB IKKA LINNAMAASTURI

Sõidukimüüjate tabeli tipp kinnitab kui ühest suust, et linnamaastur on endiselt kõige kuumem kaup ja klientide soovid pole muutunud, olgu aeg milline tahes.

“Vastu turgu ujudes on keeruline saavutada märkimisväärt kasvu, peab olema suurepärane toode, kiire tarneahel ning paindlikkus vastata klientide soovidele,” loetles Al Mare Auto juht Peeter Tiitson edu eeldusi. Kõik algab ja lõpeb ikkagi inimestega, lisas ta. See ettevõtte jõudis sõidukimüüjate edetabelis esikohale üle 100 miljoni euro ulatunud käibe ning üle 6 miljoni suuruse kasumiga.

Tiitson ütles, et kuna sõidukite puhul on juttu üsna pikast tarneperioodist, siis on turg tihti muutunud kiiremini, kui on keskmine tarneaeg.

Suurte raskuste ületamine on aga saanud tavapäraseks – alustades pandeemiast ja sellele järgnenud komponentide kriisist, Venemaa sõjast Ukraina vastu ning hävinenud logistikaahelatest või juba õige pea kehtima hakkavast mootorsõidukimaksust.

Populaarsemad mudelid on Tiitsoni sõnul linnamaasturid ja inimeste soovid on püsivad üsna muutumatult. “Enam jälgitakse mootoritüüpe, kus tahe on liikunud traditsiooniliste sisepõlemismootorite pealt üha enam väiksema CO₂ mõjuga variantide peale – see tähendab pistikhübridide ja elektriajamiga autode suurenunud nõudlust,” rääkis Tiitson. Kindlasti pole tegemist revolutsiooniga autoturul, vaid tasakesi laieneva turuosa evolutsiooniga, lisas ta.

Ta ütles, et ootab stabiilsust makromajanduslikus ja geopoliitilises mõttes ja ka riigi juhtimises.

“Oleme pidanud viimased viis aastat kohanema suurte muudatustega ning kindlasti on sellest tulenevalt mõnin-

gad detailsemad asjad jäänud varju, mis vajavad tähelepanu,” selgitas Tiitson.

Auto 100 juht Janek Aavik ütles, et autodega seondud kaubandus võib väliselt tunduda lihtne, tegelikkuses on aga kogu ahelas väga palju lülisid, millel kõigil on oma roll. “Läbimõeldud plaan ja põhjalik ettevalmistus,” nimetas ta stabiilse müügi aluseid. Pluss fookuse säilitamine õigetele asjadele ning valikute tegemine. Nii Škoda kui ka Porsche maaletooja Auto 100 on edetabelis teisel kohal.

Janek Aaviku sõnul mõjutavad kogu turu negatiivset käekäiku siiani inflatsioon ja raha kerkinud hind. “Uue sõiduki hankimine on keskmisele ostjale muutunud keerulisemaks kui varem,” nentis ta. Eelmine auto osteti madalama hinnataseme pealt ja nii mõnegi jaoks tuleb tänane kuumakse sama klassi auto juures negatiivse üllatusena, mis müügile kuidagi kaasa ei aita, rääkis Aavik.

“Endiselt eelistatakse linnamaastureid, mis on meie oludes vast optimaalne valik igapäevaseks tarbimiseks,” märkis ta. Aaviku sõnul tuleb järgmine aasta mootorsõidukite sektoris automaksu tõttu kindlasti keeruline. “Turg kindlasti kohaneb, aasta pärast on uued maksud osa igapäevast majandamisest ja keskkonnast, aga see võtab oma aja,” ütles ta.

Tabelis kolmandal kohal oleva Kia juht Sven Litvinov ütles, et ootab elektrisõidukite kiiremat levikut, milles Kia plaanib mängida olulist rolli. Ka Kias klientide lemmikud on linnamaasturid. “Klientide soovid ajas väga palju muutunud ei ole. Auto peab meeldima väliselt, olema tehnoloogia viimane sõna, kindlasti turvaline, kulutama vähe kütust ja muidugi peab olema vastupidav,” ütles Kia juht. **A**

AUTOMAKS AUTOÄRI EI SOOSI

On selge, et maksutõusudel on alati negatiivne mõju majandusele ja tarbimisele. Eelkõige tähendab see ju tehingute arvu vähenemist. Kui rakenduva automaksu puhul võeti aluseks 2023. või 2022. aasta autoturu tehingute arv, on see esimene põhimõtteline valearvestus riigi poolt selle summa tulevikus laekumise kohta riigile. Ka teine ilmselt narratiiv rahandusministeeriumi poolt ei ole määratud täituma ja see on autopargi uuenemine. Ka siin töötab lihtne loogika sellele vastu: kui juba enne automaksu rakendamist Eesti autopark ei uuenenud, siis uue maksu rakendamisega muutuvad kõik sõidukid veel kallimaks ja raske on näha, mis alustel see autopargi uuenemine aset saaks leida.

JANEK AAVIK, AUTO 100

Auto 100 Tallinna esinduse juht Toomas Kuusk. FOTO: EERO VABAMÄGI / POSTIMEES / SCANPIX

Selveri Kuldne Kolmapäev jõudis e-poodi ja laienes pensionipäevadele

Selveri populaarne kampaania Kuldne Kolmapäev, mis pakub 63+ vanuses klientidele 10% allahindlust, laienes nüüd ka e-Selverisse ja pensionipäevadele. Selveri äriarvestuse juht Kristjan Anderson kinnitab, et kolmapäevad on tööpoolest kuldseks osutunud.

"Alates kevadest saavad 63+ vanuses inimesed Selveris kolmapäeviti osteldes kogu ostukorvilt 10% soodustust. Klientide suur soov oli, et kampaania kehtiks ka e-Selveris. Leidsime tehnilise lahenduse ja nüüd kehtib soodustus ka meie e-poes," selgitab Anderson.

E-Selveri eeliseks on kauba kojuvedu üle kogu Eestimaa ning võimalus tooteid kuni seitsmeks päevaks ette tellida. "E-poe ostukorvi jõuavad rohkem tooted, mida on endal ebamugavam või raskem transportida. E-Selverist tellides tuuakse kõik mugavalt koduuksele," täpsustab Anderson.

Pensionipäevad on nüüdsest samuti kuldseks

Uuendusena kehtib Kuldse Kolmapäeva soodustus ka pensionipäevadel. Järgmisel aastal muudab riik pensionide väljamakseid nendel kuudel, mil see langeb nädalavahetusele. "Võtame seda muudatust arvesse ja avaldame 2025. aasta täiendavate kampaaniapäevade

info selle aasta lõpus. Üks, mis kindel, kolmapäevad on ja jäävad alati 63+ vanusegrupis Selveri püsiklientidele 10% võrra soodsamaks," kinnitab Selveri äriarvestuse juht.

Kampaania toob ostjad kolmapäeviti poodi

Kuldne Kolmapäev on kolmapäeviti toonud Selveri kauplustesse üle 25 000 63+ vanuses püsikliendi, kusjuures ostusumma on sihtrühmas kasvanud üle 60%. Kui üldiselt on kaupluste populaarseim külastuspäev reede, siis nüüd on 63+ vanusegrupi seas ülekaalukalt eelistatud kolmapäev.

Topeltsoodustused sünnipäevaperioodil

Kampaania pakub 10% soodustust kogu ostukorvi lõppsummalt, sealhulgas juba soodushinnaga toodetelt. "Sünnipäeva perioodil kehtib Partnerkaardiga erinevatele peolauatoodetele sünnipäevasoodustus 10%. See tä-

hendab, et sünnipäeva ajal on Kuldse Kolmapäeval sisuliselt võimalus uhke pidupäeva ostukorv saada ligi 20%-lise soodustusega," kinnitab Anderson.

Ostukorvis domineerivad värsked toidukaubad

Kampaaniapäevade ostukorvist moodustavad üle 55% värsked toidukaubad. Menukad on puu- ja juurviljad ning igapäevased n-õ tuumtooted nagu piimad, koored, kohukesed, leivad-saiad, juustud ja vorstid. Lisaks leiab ostukorvist ajalehti, ajakirju ja postkaarte. "Samuti näeb ostukorvis rohkem tavahinnaga tooteid ja tooteid, milliseid vanusegrupi igapäevases ostukorvis muidu pole, näiteks erinevad tooted Selveri liha- ja kalameistritelt ning pagaritelt," lisab Anderson.

Kuldse Kolmapäeva kampaania kehtib kõikides Selveri kauplustes, üle-eestilise kojuveoga e-Selveris, Delice'i kauplustes ja Hiiumaa rändpoes. Kõikidele klientidele, kel vanust 63 aastat või enam, kehtib kolmapäeviti 10% lisasoodustus Partnerkaardiga tehtud ostu lõppsummalt. Soodustus ei laiene ainult ajalehtede-ajakirjadele, tubakatoodetele ning infoletis kolmanda osapoole nimel vahendatavatele teenustele.

Pindi Kinnisvarahalduse seeniorpartner Kalev Roosiväli ütles, et rahul peavad olema nii töötajad, juhid, osanikud kui ka kliendid.

FOTO: ANDRES HAABU

**KINNISVARA
KORRASHOIU
FIRMA:**

KÕIGE KEERULISEM ON LEIDA PISIREMONDIKS TÖÖMEHI

Pindi Kinnisvarahalduse juhid tõdevad, et oskustööliste värbamine on väljakutse. “Ootame spetsialistilt, et tal on natukene rohkem oskusi kui vaid torude lõikamine,” tõdes firma üks juhtidest Ronald Tõnisson.

KUULA

Äripäeva
raadio

“Kinnisvara
korrashoiu TOP:
juhid riisuvad
lehti ja lükkavad
lund”

[aripaev.ee/
raadio](http://aripaev.ee/raadio)

IREENE KILUSK
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

“Pindi Kinnisvarahaldus oli pikka aega ettevõtte, mille kohta öeldakse, et ei idane ega mädane,” tõdes firma seniorpartner Kalev Roosiväli Äripäeva TOPi raadiosaates.

Tänavu aga maandus ettevõtte Äripäeva kinnisvara korrashoiu TOPis kolmandale kohale. Firma kasvatas müügitulu 16 protsenti ja kasumit üle 100 protsendi. Tänavuse aasta lõpuks loodavad juhid näha 25protsendilist käibe kasvu.

Roosiväli meenutas, et kui koos partner Ronald Tõnissoniga kolme aasta eest firmat juhtima asusid, võtsid nad misiooniks ettevõtte fundamentaalselt korda teha.

Juhid tõdesid, et firma on jõudnud harukordsesse olukorda – nii töötajad, juhid, osanikud kui ka kliendid on rahul. “Ma mõtlesin, et brändin selle ära kui “nelja võitja mudel”, muheles Roosiväli. “Selle mudeli oluline tingimus on see, et kõik neli peavad olema võidus. Kui üks ei ole, siis juba asi ei toimi.”

Roosiväli rääkis, et varem oli Pindi Kinnisvarahalduses rahulolematud kaks osapoolt: kliendid ei olnud rahul teenusega ja – nagu ka ülejäänud sektoris – töötajate palgad olid madalad. Sestap oli ka kaadrivoolavus väga suur ning kui töötajad pidevalt vahetusid, oli ka teenuse kvaliteet kehv, möönis Roosiväli.

Seega kaks probleemi sai lahendatud ühe hoobiga ning tänaseks on Pindi Kinnisvarahaldus spetsialistide palka tõstnud. Tõnissoni sõnul tõusis välikoristajate ja tehnohaldurite palk 20 ja sisekoristajatel 15 protsenti. Kõige suurema palgatõusu said kinnisvarahaldurid, ligi 30 protsenti.

“Palga korda saamise oluline eeldus oli ka see, et me ise tegime enamiku töödest läbi. Nii me saime aru, kui palju võtab aega mingi töö tegemine,” rääkis Roosiväli. Mõlemad partnerid on lund lükanud või halduri töö teinud, et tööprotsessid parem aimdus saada.

Roosiväli sõnas, et nad pole firmas eraldi rahulolu-uuringut teinud, kuid personalispetsialist on talle suuliselt kinnitanud: töötajad on nüüd palgaga rahul. Roosivälja sõnul on ka kollektiiv paremini püsima jäänud.

Korteriühistud ootavad kuldsete kätega töömeest

Pindi Kinnisvarahalduse kõige tasuvam tegevusala on Tõnissoni sõnul tehnohooldus ja remont. Seal sektsioonis on neil kvalifitseeritud spetsialistid, kelle järele on turul nõudlust. “Kliendi jaoks maksab remondimehe kuldne käsi kõige rohkem,” sõnas Roosiväli.

Firma üks põhilisi klientuure on korteriühistud, kus on vaja kõikvõimalikke süsteeme – ventilatsiooni ja automaatse tuleohutuse – üle vaadata ja parandada, rääkis Tõnisson. Ta tõdes, et sageli korteriühistu juhatuse liikmetel puuduvad selles vallas tehnilised teadmised ning sestap on nad valmis teenuse eest ka heldemalt maksuma.

Hetkel on firmas tööl kokku 62 töötajat, sealhulgas osalise koormusega töötajad. Roosväli lisas, et eraldi peavad oma majandusstatistikas järke, mille ametimehe töötund kõige rohkem maksab. Ka sealt tuleb välja, et tehnohoolduse remondimehe tund on kõige kallim. Ja elektriiku töö eest makstakse rohkem kui sanitaartechniku töö eest. Ent lõppkokkuvõttes on kõige rohkem hinnas oskustöölised.

Korterielanikuga lobisemise eest palka ei maksta

Roosväli tõdes, et heade oskustöölise leidmine on aga praegu üks keerulisemaid missioone. Järjekordakse taga ei ole. Roosväli rääkis, et nad on paaril korral võtnud inimese tööle, kuid pärast ühe-ka-

henaädalast katseaega siiski suhte lõpetanud.

Enamasti seetõttu, et uus töötaja pole olnud piisavalt pädev, nendib Roosväli. “On tulnud tööle, räägitud üht juttu, aga teod on hoopis teised.”

Tõnissonil on eredalt mees, kuidas nad värbasid uue sanitaartechniku ja saatid ta proovipäeval koos ühe oma töötajaga ühe kliendi koju radiaatorit parandama. “Me ootasime, et see uus töömees ikka agaralt mängib kaasa ja läheb ise kohe vaatab, et mis seal siis viga on,” rääkis Tõnisson. “Aga ei, ta

jäi kliendiga jutustama ja siis hakkas veel kõrvale meie enda töömeest käsutama.” Tõnisson sõnas, et nad tegid uue töötajaga veel proovikatseid erinevatel töödel, ent mehe käekiri oli sama.

Samas tunnustab Roosväli, et neil Pindi kinnisvarahalduses on ka suurematest firmadest töötajatele kõrgemad nõuded. “Meil on omamoodi butiik. Tänu sellele, et meil on head palgad, me ootame kindlasti ka spetsialistilt, et tal on natukene rohkem oskusi kui vaid torude lõikamine.”

Roosväli sõnas, et ootavad töömehelt multifunktsionaalsust – teeb ära pisiremondid, vajadusel vahetab lambipirn, uksekuku, aga ka töökojas mõne põrandaplaadi.

Roosväli sõnas, et on uute töötajate värbamisel alati olnud kahe käega asja küljes. Ta meenutas, kuidas ühel sügisel värbasid heakorratöötajaid. Suurel õuealal, mis oli lehti täis, pidid kandidaadid täpselt kahe tunniga panema kokku nii palju lehekotte, kui suudavad. “Lugesime pärast kotid kokku ja vaatasime, kui kiired nad on, kui töökad inimesed on,” rääkis Roosväli. “Üks asi on see, et mis mulje ta üle laua jätab. Teine on see, mis päris tööolukorras.”

Roosväli märkis, et kuna Pindi Kinnisvarahalduses peavad töötajad käima peamiselt inimeste kodudes, on hea suhtlusoskus töötaja puhul väga oluline. Kõik nende tehnikud räägivad eesti keelt, ent nad jälgivad, et enamik töötajaid saaks ka vene või inglise keelega hakkama.

Kliendid otsivad partnerit, kes kõik kinnisvaramured enda peale võtaks

Roosväli sõnas et täna on Pindi veel pigem väike või keskmise suurusega ettevõtte ning nad suudavad ise oma tööprotsesse hallata. Kuid tõdeb, et nad on maad kuulunud ka ühelt Soomes suurettevõttes töötavalt eestlaselt, et saada aimu, kuidas neil asju aetakse. “Kui meie mahu kasv on samasugune, nagu ta praegu on – selline 20–25% aastas –, siis üks hetk me enam ei ole nii väikesed ja siis on vaja need tööprotsessid üle vaadata. Täna on selles osas lihtsam, me suudame väga personaalset teenust teha.”

Digitaliseerimisega on Pindi Kinnisvarahaldus alles algusfaasis. Näiteks BIM-tehnoloogiat, mis võimaldab tervet hoonet hallata, nad veel kasutusele võtnud ei ole. Roosväli sõnab, et neil on grupi tasandil plaanis tuleva aasta teises pooles süvitsi digilahendustele otsa vaadata. Roosväli naljatleb, et nad käivad siiski ajaga kaasas. “Meil väga halvassti ka tegelikult ei ole. Palgapäeval meil A4 pabereid laua peal ei ole. Kõik käib ikkagi läbi erinevate tarkvarade ja arvuti.”

Tõnissoni sõnul tahavad kliendid aina enam kinnisvarahalduse tervikteenust. Ehk hinnas on partner, kes suudab võimalikult palju kinnisvaraga seoses ära katta – pakkuda halduri teenust, raamatupidamist, tehnohooldust ja heakorda.

Tõnisson lisas, et ärikinnisvaras on näha, et kliendid soovivad, et neil oleks komplektis ka maaklerteenus ja hindamine. Just sellist pakett-teenust nad hetkel Pindi Kinnisvarahalduses välja töötavadki. Tõnissoni sõnul on teinud juba ka klientidega esimesed testid.

Samas liiga suureks firma oma süsteeme ei aja. Roosväli märkis, et nende sihtgrupp on eelkõige väikese ja keskmise ärikinnisvara omanikud. “Suured on juba nii suured fondid, et neil on väga palju enda tarkust ja korraldust. Kui me saame väiksematel ärikinnisvara omanikel aidata paremini asju korraldada, siis see on meie selline väike missioon praegu.”

Kui Kalev ja Ronald koos firmat juhtima hakkasid, oli Tõnisson vaid 26aastane. “Uskumatu, milline julgus unistada sellega kaasneb,” sõnas Roosväli. “Aga usutav unistamine. Sa juba näed, et operatiivtasandil on tegutsemine taga ka.”

Roosväli meenutas, et kui nad olid Pindi Kinnisvarahaldust kolm kuud reforminud, tundus talle, et kõik on justkui tehtud. “Me oleme nii palju ära teinud, mis nüüd edasi saab?” küsis ta toona Tõnissonilt. Noorel juhil oli aga peas valmis mõeldud veel vähemalt seitse-kaheksa sammu, kuidas firmat edasi arendada.

Praegu unistab Tõnisson, et aastaks 2030 võiks Pindi Kinnisvarahaldus kasvada Eesti suurimaks korteriühistute korrashoiuga tegelevaks firmaks. Lisaks mõlgutab Tõnisson mõtteid Baltikumi ja ka veidi kaugemale Euroopasse laienemisest. **A**

Palga korda saamise oluline eeldus oli ka see, et me ise tegime enamiku töödest läbi.

Kalev Roosväli

RAND & TUULBERG

MÄNGIME
PIKKA MÄNGU,
MEIE LOODU ON
RAJATUD PÜSIMA

TR

Ehitusfirma Rand Ja Tuulberg

Alates 1993

KUULDEAPARAADID.EE

Sest iga sõna on oluline.

Pakume Teile tasuta konsultatsiooni, paigaldust, kuulmisuuringuid ning soovi korral ka **12 kuud järelmaksu 0% intressiga**. Esindame üht maailma suurimat kuuldeaparaatide brändi GN Resound Taanist.

Broneeri aeg personaalsele ja turvalisele nõustamisele!

Leidke endale lähim kuulmiskeskus ja broneeri aeg tasuta konsultatsioonile kodulehel **kuuldeaparaadid.ee** või lihtsalt helistage meile lühinumbril **17800**.

Selle reklaami ettenäitamisel iga uue kuuldeaparaadi ostjale **tasuta 2 aastane varu patareisid** (120 patareisid).

 17800

KIIRELT
vastuvõtule!

TASUTA
kuulmisuuring!

PARIMAD
aparaadid!

TALLINN Tulika 19 C, 2. korrus
Telefon: 53 011 529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

TARTU Medita trepi kõrval
Teguri 37B, I korrus
Telefon: 5380 7287
Tartu@kuuldeaparaadid.ee

NARVA Kerese keskus
Kerese 3, 3. korrus, kab 311
Telefon: 53 011 529
Narva@kuuldeaparaadid.ee

PÄRNU Ülejõe Tervisekeskus
Jannseni 7a
Telefon: 53 011 529
Parnu@kuuldeaparaadid.ee

Lasnamäe Medicum, Punane 61,
kab 142, I korrus
Telefon: 5301 1529
Tallinn@kuuldeaparaadid.ee

RAKVERE
Tuleviku 1, kab 19
Telefon: 324 3253
Rakvere@kuuldeaparaadid.ee

VILJANDI Tervisekeskus, I korrus,
B korpus, sissepääs Turu tänavalt
Telefon: 433 3783
Viljandi@kuuldeaparaadid.ee

PAIDE AS Järvamaa Haigla
Tiigi 8, kab. 412
Telefon: 53 011 529
Paide@kuuldeaparaadid.ee

VALDKONDADE EDUKAIMAD

ADVOKAADIBÜROOD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Ellex Raidla Advokaadibüroo OÜ	13 106 006	281 653	Ants Nõmper, Arne Ots, Martin Mäesalu, Antti Perli	51
2.	Advokaadibüroo Cobalt OÜ**	15 478 041	548 619	Sanjay-Jaanus Mody, Martin Simovart, Kristel Raidla-Talur	56
3.	Advokaadibüroo Nove OÜ	1 924 775	328 378	Mari Past, Veikko Puolakainen, Arsi Pavelts, Andrus Kattel, Kristjan Tamm	65
4.	Advokaadibüroo Trinit OÜ	3 901 394	129 930	Erki Vabamets, Siim Maripuu, Ergo Blumfeldt, Karmen Turk	69
5.	Advokaadibüroo Pohla & Hallmägi OÜ	1 570 781	185 302	Toivo Viilup, Asko Pohla	73
6.	Advokaadibüroo TGS Baltic AS	6 849 084	571 508	Helmut Pikmets, Kadri Kallas, Leonid Tolstov, Sander Kärson	77
7.	Advokaadibüroo Concordia OÜ	740 504	95 572	Helen Hääl, Mihkel Tasa, Ott Saame, Senny Pello	83
8.	Advokaadibüroo Tark OÜ	1 317 603	133 763	Aare Tark, Allar Aru, Tanel Tark	100
9.	Advokaadibüroo Palmits & Partnerid OÜ	388 526	136 032	Andrias Palmits	101
10.	Advokaadibüroo Rask OÜ	2 446 807	152 772	Tarmo Peterson, Ramon Rask	107

** andmed 01.01.2023–31.12.2023

AUDIITORFIRMAD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	I.S. Audiitorteenuste OÜ	645 117	470 130	Irina Somova, Vladimir Somov	41
2.	Audit Advisory OÜ	901 687	221 365	Liina Tamm	46
3.	Audiitorbüroo PL OÜ	267 309	197 369	Priit Luming	47
4.	Audiitorbüroo RKT OÜ**	1 002 844	395 847	Roland Kaurov	53
5.	E-Audit OÜ**	596 878	178 133	Ellen Tohvri	56
6.	Audest Audiitorteenuste OÜ**	345 538	176 707	Tatjana Minzatova, Juri Nedaškovski	61
7.	Lahendused Pluss KV OÜ	433 284	229 618	Viktor Kisseljov, Aleksei Kisseljov	68
8.	Ruut & Partnerid Audiitorbüroo OÜ	318 212	151 052	Kersti Ruut, Margus Reintam	68
9.	Audiitorbüroo Fides OÜ	585 226	227 480	Andrus Siibak, Vilja Kübar, Toivo Alajõe	69
10.	Grant Thornton Baltic OÜ*	8 622 531	1 363 630	Mati Nõmmiste	70

* 2023 andmetena kasutatud ettevõtte esitatud andmeid 2023./2024. majandusaasta kohta

** 2023 andmetena kasutatud 2022/2023 lõppenud aruandeaasta andmeid

AUTOTRANSPOORDIETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Ves-Vil OÜ	7 623 799	1 849 249	Mark Villenthal	32
2.	Speedline Service OÜ	2 941 139	820 567	Pavel Popovitš	84
3.	Sumros Grupp AS	4 621 972	409 608	Helikar Haabma	120
4.	European Express OÜ	5 725 578	481 345	Olesja Gnutenko, Artjom Gnutenko	130
5.	Sivitrans OÜ	2 689 310	312 599	Marco Pals	134
6.-7.	Carnet OÜ	2 829 034	405 511	Virgo Unt, Erik Raadom	145
6.-7.	Lajos AS	9 524 713	372 952	Einar Vallbaum, Erko Vallbaum	145
8.	Adams Logistics OÜ	2 655 569	236 986	Kari Ilmari Alatorvinen, Anatoli Steinberg	183
9.	Trektal AS	2 768 155	247 516	Herkko Krinpus	192
10.	Alonewolf OÜ	5 044 542	369 523	Andrus Laul	197

EHITUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Merko Ehitus Eesti AS	253 020 000	28 608 000	Veljo Viitmann, Jaan Mäe	52
2.	Tartu Ehitus AS	35 675 492	4 133 123	Indrek Kann, Alar Loo	76
3.	Optimus Ehitus OÜ	9 226 404	2 005 549	Timo Luhar, Alar Saarik, Urmas Kivistik	83
4.	Ehitustrust OÜ	90 830 719	7 015 378	Alar Jõgi, Kaido Somelar, Marko Raudsik	83
5.	Megaron-E AS	15 173 493	2 064 802	Kristjan Mark	92
6.	Bauest OÜ	25 902 274	2 683 924	Jürgen Rannama, Toomas Toompuu, Märt Mägi	99
7.	Jaagor Grupp OÜ	7 248 561	1 072 751	Ingmar Kiidjärv, Kristel Kivari	107
8.	Mapri Ehitus OÜ	161 345 991	10 299 851	Priit Jaagant, Tarmo Roos	107
9.	Balti Vara Ehitus OÜ	18 287 734	1 649 827	Kristjan Soomets, Meelis Karro, Aimar Unt	117
10.	Fund Ehitus OÜ	33 788 709	4 731 951	Reigo Marosov, Olivia Maimre, Lauri Pikkpõld	134

EHITUSMATERJALIDE TOOTJAD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Metsä Wood Eesti AS	59 982 139	6 928 000	August Killing, Jouni Aukusti Laakso, Kalle Pekka Olavi Parviainen	64
2.	Saint-Gobain Eesti AS	41 632 000	9 138 000	Hellart Kala, Marko Kaupmees, Mart Arro	73
3.	Eesti Killustik OÜ	15 247 773	2 047 785	Ole Sein, Kaire Lukkanen-Jaas, Tarvo Sikka	89
4.	Heidelberg Materials Kunda AS	37 794 000	3 966 000	Meelis Einstein	95
5.	Krah Pipes OÜ	10 465 353	1 749 927	Peeter Kirts	116
6.	Tammer OÜ	33 070 907	2 904 888	Erkko Linnas, Anti Tammo	125
7.	Haka Plast OÜ	15 522 925	1 797 962	Heikki Antero Markkanen, Kaul Augasmägi	130
8.	Ramirent Modular Factory AS	28 747 258	2 715 940	Heiki Onton, Kristjan Edula	145
9.	Monik OÜ	11 831 292	1 631 361	Andrei Filtšagin, Anton Suvorov	161
10.	Sateba Estonia OÜ	8 595 486	888 163	Ergo Sepp	161

betoonisegude
tootmine
ja
transport

elementide
tootmine

vundamendid

postid

trepid

plokid

talad

sillused

seina-
elemendid

eritellimused

laboriteenused

Rb sillused

VMT Betoonest

VMT BETOON
KAUBABETOON JA ELEMENDID

AS VMT Betoone betoon@vmt.ee
Kaubabetoon: tel 5331 4792
Betoone elemendid: tel 5331 4751

www.vmtbetoon.ee

EHITUSPAIGALDISE ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Ke Infra As	37 600 223	3 747 161	Mart Rahuoja, Vladimir Kostin	35
2.	Clik As	18 170 982	2 352 385	Kalev Kundla, Niilo Lukkonen, Karl-Hendrik Põldmäe, Jüri Naumov	42
3.	Bti Service OÜ	5 095 465	921 574	Marek Merendi, Igor Šilin	84
4.	Abertson OÜ	5 872 439	895 508	Fred Juurma, Kristi Nero	94
5.	Firetek OÜ	8 613 477	694 360	Georg Kangur	114
6.	1Kelvin OÜ	6 367 189	575 112	Allan Susi, Marko Smirnov, Virgo Soe	116
7.	Estral Grupp OÜ	2 001 015	413 679	Ragnar Lepp	123
8.	Agr OÜ	3 372 300	623 524	Grigori Sovpenets, Aleksei Sovpenets	130
9.	Valnes As	5 743 501	591 251	Kuldar Saun	153
10.	Selko Security As	3 547 623	344 624	Neeno Seli	153

EKSPEDEERIMIS-, AGENTEERIMISE ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Vigolin AS	7 607 000	897 000	Viktor Golinskii	87
2.	Via 3L Freight OÜ*	17 116 249	901 075	Alger Närska, Meelis Saaresalu, Antoon Hubert van Rens	105
3.	Eesti Chem OÜ	7 319 850	762 178	Anna Lepetukhina, Igor Lepetukhin, Nikolai Grigorev	108
4.	Euroopa Transpordi OÜ	19 931 211	2 091 579	Mikk Mäe, Priit Mäe	113
5.	Raben Eesti OÜ	3 980 225	532 885	Audrius Losunovas	122
6.	Transfera Logistics OÜ	26 677 239	845 134	Giedrius Plepys, Gintaras Augulis, Deividas Vaicikauskas	126
7.	Four Side Logistic OÜ	3 515 561	283 677	Taras Potapov	131
8.	Maardu Raudtee AS	7 650 793	624 748	Nikolai Stolfot	147
9.	Ball Transport OÜ	8 048 896	459 381	Aimar Lilienberg, Ergo Jair, Andrus Joasaar	149
10.	Split Logistic OÜ	4 695 179	465 351	Madis Lukanenok, Marten Uibo	150

* majandusaasta erineb

AUTRA
PUIDU- JA MATERJALIKÄITLUSSEADMED

KOMPTECH
MATERJALI- JA JÄÄTMEKÄITLUSE TEHNIKA

**PURUSTID
JA SÕELAD**

METSATEHNIKA

MATERJALI- JA
JÄÄTMEKÄITLUS

PUIDUTÖÖTLUS

info@autra.ee
+372 675 5440

www.autra.ee

ELEKTRIEHITUSE ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Enera OÜ	15 548 636	4 634 196	Mark Orav	53
2.	Eltech Solutions OÜ	30 418 192	4 451 869	Harri Valtri, Markko Kärner	56
3.	Kemeri OÜ	11 551 252	1 759 955	Ken Ollino, Maario Merirand, Marti Merirand, Vahur Torim, Valev Paukson	81
4.	Connecto Eesti AS	104 940 000	11 906 000	Janek Sulev, Tanel Kutsar, Aivar Hein	94
5.	ESB-MVS OÜ	9 526 717	881 745	Ain Uusna, Roland Elbre	124
6.	S-Power OÜ	14 921 352	1 354 943	Rain Purge, Erki Purge	136
7.	Prysmian Group Baltics AS	163 060 638	12 448 494	Tarvo Leppik	138
8.	Leab Eesti OÜ	53 194 050	7 826 423	Erki Hirv, Alf Ivan Mattias Vincent	150
9.	Kagu Elekter OÜ	10 238 840	1 817 725	Karmo Kase, Eiko Jõgi, Heikki Sohard, Siim Salandu	156
10.	Glamox AS	71 182 000	12 687 000	Valdo Ruul, Virve Jõgeva, Illo Limmart	159

ELEKTROONIKATÖÖSTUSE ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Electro-Hill Eesti OÜ	7 121 590	1 242 146	Jukka Pekka Oskari Heikkinen, Keijo Antti Kristian Kurki, Aivo Aunapuu	55
2.	Alfred & Partners OÜ	2 355 502	1 033 480	Kristiina Koort, Alfred Vassilkov, Alissa Vassilkova-Rajatalu	57
3.	Stoneridge Electronics AS	101 559 751	6 682 204	Archie Nimmer III, Per Mikael Lindberg	64
4.	Glasstress OÜ	1 374 451	707 293	Johan Anton	66
5.	Tradex AS	4 809 923	961 891	Urmas Tingas	86
6.	GPV Estonia AS	213 588 144	5 545 079	Henrik Tornbjerg, Veiko Vaher, Bo Lybæk	94
7.	Rantelon OÜ	9 364 305	2 877 518	Priit Kinks, Karl Taklaja	95
8.	Eolane Tallinn AS	63 216 079	3 621 688	Tuuli Tromp, Redrik Rahu	98
9.	Note Pärnu OÜ	52 939 295	4 381 570	Frida Frykstrand, Risto Talv	100
10.	Scanfil OÜ	110 421 043	4 890 577	Timo Juhani Sonninen, Jüri Feirik	100

ENERGEETIKAETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Elektrilevi OÜ	287 198 000	34 246 000	Kristi Ojakäär, Ardi Ratasseppe, Rasmus Armas, Mihkel Härm, Rudolf Penu	41
2.	Gren Eesti AS	40 736 000	11 253 000	Margo Külaots, Kevin Vaher	60
3.	Aravete Biogaas OÜ	3 234 844	1 225 030	Siim Jaas	69
4.	Utilitas Tallinn AS	176 942 000	14 996 000	Lauri Lugna, Janek Trumsi, Robert Kitt	88
5.	Elveso AS	7 434 811	1 784 684	Indrek Metusa	105
6.	Utilitas Eesti AS	14 481 000	1 470 000	Lauri Lugna, Janek Trumsi, Robert Kitt	109
7.	Danpower Eesti AS	6 614 976	929 048	Markus Friedrich Süßmann, Burkhard Vogel	111
8.	Gaasivõrk AS	27 105 665	635 897	Eerika Pentel, Triinu Tamm	119
9.	Sunsa OÜ	656 600	277 485	Ryhor Leukavets	131
10.	Vinni Biogaas OÜ	1 914 956	1 431 974	Kristjan Stroom	134

ERAKLIINIKUD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Bariatric Services AS	3 839 816	1 564 297	Ilmar Kaur	65
2.	Almeda Kliinik OÜ	2 694 253	668 447	Alexey Vylegzhnin, Aleksei Detotšenko, Andrei Detotšenko	74
3.	Refocus Silmakeskus OÜ	3 617 357	1 969 836	Tiia Teesalu, Pait Teesalu	97
4.	Tervisekeskus Silmarõõm OÜ	1 696 029	489 209	Sigrid Mihhailova	113
5.	Piiri Eriarstiabi OÜ	944 414	580 314	Kaja Pauklin, Meelis Pauklin	128
6.	Nõmme Silmakeskus OÜ	1 765 632	446 884	Tõnu Kuddu	136
7.	Plastilise Kirurgia OÜ	1 296 862	967 518	Jüri Kullamaa	138
8.	Laservisioon OÜ	1 394 317	403 873	Tiina Pakosta	148
9.	Viljandi Tervisekeskus OÜ	1 495 898	476 237	Marek Metsmaa, Ülle Lumi	149
10.	Estmedica Tervisekeskus OÜ	2 807 291	600 363	Andrei Detotšenko	150

HAMBARAVI TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Maxilla AS	13 637 825	1 149 719	Mari-Ann Abel, Rein Abel, Ragnar Abel	94
2.	Liidental Hambaravi OÜ	975 722	306 798	Lii Uibonurm	114
3.	Hanzadent OÜ	5 457 344	1 078 659	Alla Kuningas, Regina Kuningas-Ott	125
4.	Reinesberg Grupp OÜ	1 462 347	228 126	Jekaterina Reinesberg	135
5.	Nigul ja Orn Hambaravi OÜ	1 212 017	240 559	Jan Orn, Merike Nigul	147
6.	SNV Invest OÜ	1 579 027	254 297	Alari Veske, Tauri Narits, Lauri Soopalu	157
7.	K3 Hambaravi OÜ	1 493 341	354 959	Katttri Arge, Kristina Saarepera, Kristel Ellervee	162
8.	Jannseni Hambaravi OÜ	873 982	236 037	Karmo Vunk, Eva Markson	164
9.	PHR OÜ	1 179 697	131 728	Jukka Petri Kuosmanen	174
10.	Lõuna-Eesti Kliinik OÜ	3 039 699	381 845	Aira Tokko	179

HULGIKAUBANDUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Nordmet AS	176 594 000	24 311 000	Marika Raiste, Nikita Grigoryev, Jelena Litvak	81
2.	Copymax OÜ	78 410 260	6 203 878	Aleksei Dubovitski	82
3.	Maag Grupp AS	382 359 000	34 265 000	Toomas Juhani	120
4.	Siemens OY Eesti filiaal	214 564 864	12 110 554	Margit Tempel, Julia Mägi, Vaidotas Bareisis, Jaana Maria Kupila, Janne Mikael Lappi Öhman, Arto Veli Olavi Iivanainen	121
5.	Coca-Cola HBC Eesti AS	34 608 000	7 385 000	Ireen Paas, Ruža Tomic Fontana	130
6.	Pepsico Eesti AS	40 264 260	3 972 663	Anton Bzhelenko, Merle Saviauk, Nuno Maria Simões De Almeida Pinto Leite	143
7.	Elenger Marine OÜ	22 474 629	3 771 946	Margus Kaasik	148
8.	Arrow Electronics Estonia OÜ	103 551 000	5 283 000	Arne Christian Brusdal, Moa Eriksson	153
9.	Mars Eesti OÜ	20 675 166	5 433 146	Marian Bogdany, Mindaugas Gutauskas, Mykhailo Melnychuk	159
10.	Karlskroona OÜ	32 929 848	6 487 652	Sami Oskari Laine, Pertti Oskari Laine	159

IDUETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Wallester AS	9 140 830	-770 981	Dmitri Logvinenko, Fred Sooläte, Sergei Astafjev, Aivar Paul	155
2.	Silen OÜ	16 473 579	753 361	Endrus Arge, Sparry Kivilo, Martin Kull	212
3.	Threod Systems AS	20 355 314	4 503 677	Arno Vaik, Mikk Murumäe	221
4.	Pawatech OÜ	20 503 296	1 966 336	Jüri Sidorenko, Kresten Buch	259
5.	Modash OÜ	3 352 893	-1 406 375	Hendry Sadrak, Avery Dylan Schrader	277
6.	Spacedrip OÜ	1 005 271	-357 690	Joonatan Oras, Siim Kangur	282
7.	Auve Tech OÜ	2 742 733	-2 471 050	Johannes Mossov, Kaarel Variksaar, Andreas Rebane	285
8.	Elcogen AS	7 017 281	-11 973 447	Enn Õunpuu	305
9.	R8 Technologies OÜ	2 332 572	-948 226	Ahmet Köse, Siim Täkker	319
10.	Skeleton Technologies OÜ	8 443 590	-3 117 383	Jaak Ennuste, Taavi Madiberk	325

INSENERIBÜROOD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Eesti Soojustusprojekt OÜ	1 165 434	408 343	Aimar Unt, Meelis Karro	69
2.-3.	Resand AS	1 262 505	493 305	Andres Neeme	73
2.-3.	Norte OÜ	3 581 890	596 418	Margus Klementsov	73
4.	Workboats Consulting OÜ	2 889 518	466 489	Edgar Peganov, Ernst Siniorg	74
5.	Infragate Eesti AS	7 185 583	1 287 408	Jüri Ligi, Urmas Aaskivi, Helena Metspalu	80
6.	Stricto Project OÜ	1 156 440	284 934	Andreas Papp, Dmitri Gorbatsjuk, Ando Funk	81
7.	Hepta Group Energy OÜ	756 571	231 138	Tanel Lomp, Henri Klemmer	115
8.	Mistralwind OÜ	1 091 053	215 445	Alexey Valerievitch Myshkin	124
9.	Inseneribüroo Telora OÜ	3 935 851	608 049	Oliver Napits, Toomas Sein	132
10.-11.	Sweco Projekt AS	4 232 289	471 577	Keijo Vaher	134
10.-11.	ITK Inseneribüroo OÜ	1827397	266 500	Riho Kirss	134

INFOTEHNOLOOGIA-, ARVUTIETTEVÕTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Stiltsoft Europe OÜ	19 718 306	17 298 530	Maksim Kuzmich	31
2.	Breakwater Technology OÜ	26 201 074	13 564 971	Nicklas Fredrik Barman	48
3.	Nabuminds OÜ	18 444 618	8 759 001	Hatice Beril Göncü, Aaron Caruana, Nicklas Fredrik Barman	64
4.	Microsoft Development Center Estonia OÜ	63 400 865	5 166 255	Benjamin O. Orndorff, Tanel Erm	120
5.	Crowdin OÜ	6 536 017	2 388 971	Serhiy Dmytryshyn	124
6.	Getid OÜ	3 796 459	1 534 400	Carl Michael Christian Karlsson	137
7.	Datacatering OÜ	4 788 696	1 852 246	Ranno Saarmann, Janek Palo, Kristjan Värton	139
8.	Womith OÜ	3 930 000	3 204 363	Risto Kask, Ronald Jesse Freson	145
9.	Pawatech OÜ	20 503 296	1 619 731	Juri Sidorenko, Kresten Buch	153
10.	Heathmont OÜ	46 379 622	3 787 794	Reio Piller, Maarja Pärt	157

JAEKAUBANDUSETTEVÕTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Runikon Retail OÜ	95 197 875	9 341 657	Inga Filipova	51
2.	OG Elektra AS	229 490 752	17 756 780	Rita Uukkivi, Kertu Olu, Raigo Mölder	93
3.	Meridein OÜ	20 094 969	2 229 829	Uku Liive, Nemo Vunk	105
4.	Harju Tarbijate Ühistu TÜH	155 074 266	6 309 476	Piret Luberg, Jaan Marjundi	134
5.	RRLektus AS	73 677 846	4 650 578	Rein Reinvee, Aili Umblia	137
6.	Apranga Estonia OÜ	17 779 721	1 598 892	Ilona Šimkuniene, Ramunas Gaidamavicius, Aušra Tartiliene	155
7.	Tartu Tarbijate Kooperatiiv TUÜ	114 463 177	4 183 349	Tarmo Punger, Madis Suiste, Enn Pokk, Kaire Krevald	171
8.	Miss Mary of Sweden OÜ	22 008 536	5 173 250	Anna Elisabet Sandström, Kairit Tammoja	190
9.	Circle K Eesti AS	400 660 000	12 145 000	Piret Kask, Skirmantas Mačiukas	201
10.	Depo Diy EE OÜ	52 522 341	1 580 730	Andris Kozlovskis, Artis Kozlovskis, Vera Matisone, Vineta Atvara	215

JOOGITÖÖSTUSETTEVÕTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	A. Le Coq AS	105 076 000	14 976 000	Jaanus Vihand	23
2.	Saaremaa Vesi OÜ	2 850 244	542 521	Meelis Lonn, Siiri Lonn, Taivo Esko	35
3.	Anora Estonia AS	38 727 851	1 325 973	Imre Avalo, Kirsi Marjaana Puntila	37
4.	Liviko AS	159 732 641	6 649 369	Janek Kalvi	41
5.	Värskas Originaal AS	15 233 286	1 415 610	Oliver Jõgeva, Rauno Jõgeva	42
6.	Õselwise OÜ	434 378	64 911	Katrin Sagur, Taavi Sepp	68
7.	City Cider OÜ	898 102	113 468	Lauri Sild, Martin Kaljuste	71
8.	Verska Mineraalvee OÜ	1 274 012	64 803	Toomas Sein	72
9.	Saku Õlletehase AS	72 233 000	5 516 000	Rolandas Viršilas, Jaan Härms	74
10.	Põhjala Brewing AS	7 094 572	160 241	Peeter Keek, Ardo Uudmäe, Kristi Hagel	76

JÄÄTMEKÄITLUSEETTEVÕTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Epler & Lorenz AS	6 867 909	4 847 703	Argo Luude, Janis Lorenz	26
2.	Truckparts Eesti OÜ	5 892 845	798 830	Virgo Mihkelsoo, Margit Mihkelsoo	48
3.	Ecometal AS	24 803 280	1 189 519	Marko Kippa, Tõnis Kaasik	84
4.	Metanex OÜ	1 617 612	907 382	Raul Tõnissaar	93
5.	RVM Systems OÜ	2 870 549	337 103	Erik Niklas Engström, Tarmo Koreinik	98
6.-7.	Ivazo Maardu OÜ	871 782	366 248	Deniss Aleksandrov	99
6.-7.	Kuusakoski AS	73 017 000	189 000	Urmo Viisitamm, Toomas Kollamaa	99
8.	GW Grupp OÜ	620 473	120 959	Rauno Mesipuu	110
9.	Sibelco Green Solutions Estonia OÜ	1 751 147	136 614	Niels Ledinek, Rafał Janusz Łuszczek	111
10.	Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	3 949 876	629 553	Kristiina Dreimann	113

— Mida talle kinkida? —

Kingi elamusi!

Kasuta kinkekaarte siin:

APOLLO
FOOD+SHOP

APOLLO
KINO+CINEMA

O'Learys

my *sushi*

IceCafé

VAPIANO

KATUSE-, FASSAADIEHITUSETTEVÖTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Katusefirma OÜ	11 690 192	1 740 408	Teet Torila, Erki Heliste, Riho Reispass	76
2.	Cancun OÜ	1 474 232	425 604	Jekaterina Levai	96
3.	Rändmeister OÜ	993 674	138 605	Juhan Kilumets	130
4.	Lamekatused OÜ	1 525 986	108 936	Kaspar Hunt	137
5.	SEMT OÜ	3 396 341	271 732	Edgar Toots	141
6.	Warmeco OÜ	8 557 587	394 047	Armand Kaber, Kristo Tamm	143
7.	Rainter OÜ	4 453 707	129 310	Raido Kübar	146
8.	Knoobus OÜ	3 429 998	251 218	Rainer Ottis	149
9.	Kariss Katused OÜ	1 268 445	201 274	Heiki Ploompuu	152
10.	AT Prateko OÜ	1 097 256	347 011	Andreas Tiik, Eerik Aps	155

KEEMIA TÖÖSTUSETTEVÖTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Eurobio Lab OÜ	25 416 457	4 473 654	Irina Trubnikova	41
2.	Baltoil AS	11 232 824	2 214 745	Aarne Pekka Juhani Mononen	57
3.	Gamlac OÜ	2 546 710	947 293	Veronika Kookmaa, Angelika Maalmann	69
4.	Nordol OÜ	2 641 911	698 107	Artjoms Denisovs	80
5.	Tallinna Farmaatsiatehase AS	5 886 712	532 053	Kadri Randveer	83
6.	Henkel Balti Operations OÜ	7 300 281	582 991	Stephanie Imm, Olavi Post	90
7.	Acino Estonia OÜ	24 013 000	906 000	Marge Kärp, Mario Benoit Ricard, Katrin Madissoo	95
8.	Icosagen Cell Factory OÜ	13 347 905	2 475 854	Mart Ustav	97
9.	Estko AS	10 395 016	546 132	Liina Kikas	98
10.	Wolf Group OÜ	140 488 997	7 226 689	Jaan Puusaag, Jaanus Paeväli, Eddi Joost, Peeter Tohver	98

KINNISVARAHALDUSETTEVÖTTED **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Dynamo OÜ	1 593 770	191 406	Hardo Pajur	82
2.	SPS Grupp OÜ	4 249 751	358 666	Silver Bakhoff, Janar Pops	92
3.	Pindi Kinnisvarahaldus OÜ	2 764 586	277 649	Kalev Roosiväli, Ronald Tõnisson	95
4.	Arkaadia Puhastuse OÜ	5 426 726	669 042	Annela Tiitson	110
5.	Olemar OÜ	2 684 152	508 967	Mihhail Baiburin	117
6.	Aru Hooldus OÜ	1 178 428	140 088	Kaius Markus, Jaanus Kekk	120
7.	Vivatex Holding OÜ	1 670 570	2 225 459	Ülari Niinemägi, Gert Jostov	125
8.	Keila Haldus OÜ	1 307 066	136 396	Igor Onkel	125
9.	Stell Eesti AS	34 401 000	1 334 000	Kaur Õllek, Margus Välling, Mikk Sillamaa	140
10.	Arkaadia Halduse AS	3 290 706	281 052	Alo Rauk, Toomas Laan	141

KINNISVARABÜROOD **TOP 10**

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Dreamland OÜ	1 945 824	9 595 395	Aivar Aigro	14
2.	Uus Maa Tartu Büroo OÜ	929 406	141 988	Kristi Tobreluts, Sven Jalakas	42
3.	Lahe Kinnisvara Hindamine OÜ	720 857	116 668	Taavo Vainomaa, Virgo Laansoo, Kadri Pohlak	49
4.	Kinnisvarabüroo Uus Maa OÜ	2 928 567	926 450	Jaanus Laugus, Igor Habal, Mika Erik Sucksdorff, Kaie Kass Ağçay, Marek Kirjanen, Argo Pilleson, Eno Juul, Karlis Kolk	54
5.	1Partner Kinnisvaragrupp OÜ	18 095 200	222 064	Martin Vahter, Tanel Tarum	56
6.	LVM Kinnisvara OÜ	3 919 844	500 887	Ingmar Saksing, Andres Sutt	58
7.	Ruutmeetrid Kinnisvara OÜ	311 631	161 219	Aleksei Meršin	60
8.	Domus Kinnisvara Vahendus OÜ	3 448 909	15 671	Rando Vanaveski, Toomas Vaks, Ingvar Allekand, Raul Reino	60
9.	Albiorix OÜ	1 326 839	33 852	Roman Stepanov	69
10.	Colliers International Advisors OÜ	1 507 121	44 808	Maile Oja, Jekaterina Zupsman	81

KINNISVARASEKTORI ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Ülemiste Center OÜ	17 856 000	19 911 000	Frode Grønvold, Guido Pärnits, Jaroslava Nurmsalu	59
2.	Räni KV OÜ	19 559 966	4 534 792	Ronald Blumenau, Aren Pöder	68
3.	TKM Kinnisvara AS	14 651 000	16 653 000	Peeter Kütt	87
4.	Arco Vara AS	17 581 000	3 550 000	Miko-Ove Niinemäe	95
5.	Hepsor AS	41 134 869	3 480 000	Henri Laks	95
6.	Riigi Kinnisvara AS	158 532 000	39 568 000	Tarmo Leppoja, Janek Lepp	111
7.	Kinnisvara Info AS	6 775 632	3 255 118	Eveken Valmann, Mati Trink	116
8.	Favorte OÜ	26 505 139	4 784 325	Rainer Hinno	124
9.	Põlluvara AS	3 311 082	17 452 337	Vello Teor	127
10.	Raial Invest OÜ	6 567 298	4 216 736	Rait Allik	127

KOOLITUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Multilingua Keelekeskus OÜ	1 503 816	437 908	Malle Nei, Hannela Tamagno	41
2.	Keelelabor OÜ	371 113	253 808	Kristel Toomel, Jaan-Hendrik Toomel	64
3.	Keeltekeskus Kaja OÜ	353 022	163 733	Kaja Pöld	66
4.	Kersti Võlu Koolituskeskus OÜ	737 205	150 123	Kersti Võlu	77
5.	Algus OÜ	982 970	400 685	Diana Luptova	83
6.	Change Partners OÜ	1 266 927	206 144	Ekke Sööt, Mati Sööt	100
7.	Juunika Koolitus OÜ	1 330 185	170 848	Britta Ennus, Katrin Koonukõrb, Raul Ennus	102
8.	Tark Impuls OÜ	749 413	150 392	Roman Pankratov, Tatjana Romanova	110
9.	Macte OÜ	755 454	217 924	Svetlana Šiškina	113
10.	Tallinna Mänedžeride Kool OÜ	427 130	87 830	Vladimir Tarassov, Helle Kelder	115

Kvaliteetsed soojuspumbad tõeliselt soodsalt!
NÜÜD KA EESTIS

**U-ENERGY õhk-vesi soojuspumbad
(R32) 6-35 kW otse tehasest väga
konkurentsivõimelise hinnaga!**

Uusimad R290 mudelid alates 2999 €.

Soojuspumpad alates 299 €.

Teenindame teid e-posti teel (eesti • soome • inglise • vene keeles): info@ultimatemarket.com.
Telefoniteenindus (soome • inglise keeles) +358 2 2590 200.

ultimatemarket.com
TARK MAKSAB PALJU VÄHEM

MEEDIAETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Äripäev AS	20 732 000	2 482 000	Igor Rõtov, Toomas Truuverk	32
2.-3.	Litau Büroo OÜ	350 508	43 674	Jelizaveta Litau, Dmitri Litau	47
2.-3.	Ühinenud Ajakirjad OÜ	2 683 688	192 042	Marko Tamme, Virge Must	47
4.-5.	Nuti Grupp OÜ	786 088	149 432	Tarmo Tuule	52
4.-5.	Delfi Meedia AS	35 452 957	2 292 099	Urmo Soonvald, Erle Laak-Sepp, Piret Põldoja, Tarvo Ulejev, Argo Virkebau, Sander Maasik	52
6.	Kuma AS	2 964 149	292 775	Rauno Raivo Runnel, Mihkel Lõhmus	57
7.	Agapics AS	2 670 838	119 851	Ville Oskari Laakso	64
8.	Postimees Grupp AS	30 647 000	2 161 000	Priit Heinaste, Toomas Tiivel, Raido Soom, Martin Havik, Silver Soomre, Priit Hõbemägi	73
9.	Celsius Healthcare OÜ	1 366 781	98 016	Siim Nahkur, Agne Annist	79
10.-12.	Hansekon OÜ	236 541	35 058	Sven Härsing, Urmas Paidre	81
10.-12.	Pirkora OÜ	203 236	26 989	Raivo Alt, Rita Alt	81
10.-12.	Inforing Media OÜ	764 298	22 892	Dmitri Smirnov	81

METALLI-, MASINATÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Defsecintel Solutions OÜ	30 434 681	9 139 693	Jaanus Tamm	39
2.	Lisako OÜ	30 751 564	6 127 620	Aivo Saar	72
3.	Threod Systems AS	20 355 314	4 527 143	Mikk Murumäe, Arno Vaik	77
4.	LTH-Baas AS	50 342 326	5 457 091	Aleksandr Maljugin	88
5.	Prysmian Group Baltics AS	163 060 638	12 448 494	Tarvo Leppik	104
6.	Stoneridge Electronics AS	101 559 751	6 682 204	Archie Nimmer III, Per Mikael Lindberg	107
7.	PKC Eesti AS	180 365 893	9 628 872	Younes Saâdi, Merle Montgomery	108
8.	Konesko AS	95 086 958	7 938 702	Mart-Järvo Hirtentreu, Jarkko Markus Ijäs, Tauno Suitsberg	117
9.	MS Balti Trafo OÜ	19 999 131	2 302 235	Dr Roger Robin Pierenkemper, Jaanus Luberg	146
10.	Tammer OÜ	33 070 907	2 904 888	Anti Tammo, Erkko Linnas, Kaimur Kivi, Liis Kokk	161

METSATÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Metsamaahalduse AS	7 252 572	15 281 777	Taavi Raadik	45
2.	Baltwood AS	10 574 932	7 754 878	Andras Kaasik	63
3.	Metsatervenduse OÜ	2 608 100	9 024 326	Ants Erik	84
4.	Amikor TR OÜ	1 440 914	368 462	Taavi Taklaja, Kaido Leiten	87
5.	Eramaa OÜ	5 111 829	405 141	Sander Tiisler	91
6.	Södra Forest Estonia OÜ	16 566 096	5 075 914	Björn Anders Paul Fredriksson	92
7.	Perinor OÜ	801 182	389 584	Gunnar Kanter, Kristel Kuusik	101
8.	Roger Puit AS	18 736 686	6 366 021	Margus Meimer, Marti Piirimäe	105
9.	Lemeks Sadamad AS	15 177 906	633 612	Tõnis Tamm	112
10.	Paadenurme Puit OÜ	1 414 990	1 031 857	Tõnu Leeben	119

MÖÖBLITOOTJAD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Kitman Thulema AS	23 274 428	3 047 994	Herki Hälvin	34
2.	Fennobed OÜ	7 590 322	1 555 670	Kalle Mikael Lehtonen	42
3.	Tiksoja Puidugrupp AS	18 339 076	1 718 500	Janno Ritsberg, Martin Valdo Randpere, Hanno Murrand	59
4.	Preab AS	6 309 177	1 561 957	Hannu Heino Tapio Törmälehto	60
5.	Silen OÜ	16 473 579	702 782	Endrus Arge, Sparry Kivilo, Martin Kull	79
6.	Motor OÜ	4 849 972	572 901	Ott Sarapuu, Andrus Kõresaar, Ott Roots	81
7.	Falkonet Metall OÜ	6 648 660	1 492 255	Toomas Laan, Vladimir Kuzovkov	82
8.	Projektimööbel OÜ	1 214 909	549 279	Rivo Hani	95
9.	Timbermeister OÜ	3 199 593	420 416	Tõnu Hiob, Ivo Hein	104
10.	Evo Design OÜ	7 172 076	277 426	Tarmo Talpsepp, Aleksandr Lapidus	118

PEREETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	United Loggers OÜ	16 235 246	873 747	Peeter Volke	79
2.	Hüpoteeklaen AS	15 049 713	4 433 993	Raido Roos, Tea Kaasik, Toomas Paju	101
3.	Balmax OÜ	5 650 891	337 326	Pille-Riin Raudsepp	168
4.	Prike AS	129 362 273	2 789 546	Armin Mähhar, Lauri Pöldemaa	178
5.	TIFC OÜ	59 936 502	3 315 181	Anti Tammo, Herty Tammo, Raigo Tammo	191
6.	Estanc AS	26 905 001	446 157	Gary Kaljuvee, Priit Haldma	193
7.	Multilingua Keelekeskus OÜ	1 503 816	437 908	Malle Nei, Hannela Tamagno	212
8.	Bergerreisid OÜ	1 740 507	240 229	Tarmo Kalmist, Urve Kalmist	224
9.	Värskä Originaal AS	15 233 286	1 415 610	Rauno Jõgeva, Oliver Jõgeva	232
10.	Perekliinik OÜ	4 396 390	512 894	Ingmar Lindström, Anna Melan, Marge lidel	232

PÕLLUMAJANDUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Rakvere Farmid AS	33 860 000	10 459 000	Priit Dreimann, Silver Kaur, Kalev Korbun	31
2.	Mangeni PM OÜ	12 659 317	2 923 173	Maarika Susi	44
3.	Saimre Seakasvatuse OÜ	6 459 015	1 071 802	Teet Soorm, Mati Tuvi, Toivo Teng	77
4.	Eesti Muna OÜ	4 550 355	1 075 969	Ats Albert, Rivo Kenk	86
5.	Väätša Agro AS	19 553 687	4 962 458	Lenno Link	95
6.	Linnu Talu OÜ	3 438 079	984 351	Astre Jaagant, Jarno Hermet	97
7.	Dava Foods Estonia AS	12 309 384	1 071 490	Allan Tohver	110
8.	Kõpsta Seafarm OÜ	2 359 001	877 879	Timo Vunder	116
9.	Sanlind OÜ	2 138 121	879 243	Andres Puksov	132
10.	Viru Peekon OÜ	2 041 302	581 042	Teet Soorm, Mati Tuvi, Toivo Teng	148

TORM

form.ee

USALDUSVÄÄRNE PARTNER, KVALITEETNE TULEMUS

ISO 9001:2015; ISO 14001:2015; ISO 4500:2018;
ISO 3834-2:2005; EN 1090

PUIDUTÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	UPM-Kymmene Otepää OÜ	87 001 137	11 898 703	Juuli Anniina Räsänen, Antti Hannu Matias Nevalainen, Tommi Juhani Talvia	38
2.	Kohila Vineer OÜ	52 500 927	6 226 372	Anna-Maria Maksin, Andres Laht	57
3.	Metsä Wood Eesti AS	59 982 139	6 928 000	Kalle Pekka Olavi Parviainen, Jouni Aukusti Laakso, August Killing	67
4.	Stora Enso Eesti AS	213 225 105	36 444 347	Romek Hunt, Kati Kilk	81
5.	SLG Energy OÜ	7 932 037	1 111 427	Jan Peitre, Janar Eelmaa	109
6.	Ramirent Modular Factory AS	28 747 258	2 715 940	Kristjan Edula, Heiki Onton	120
7.	Aikkon Est OÜ	3 241 241	950 533	Rainer Hoff, Ike Lilleorg	134
8.	Puidukoda OÜ	49 104 000	2 263 000	Michel Jean Ange-Marie Rose, Bertrand Pierre Jean Yraeta, Jean Philippe Lemaitre, Thierry Christian Yves Marie Bergerault	137
9.	Tartu Graanul AS	11 391 979	1 301 841	Kaido Parv	139
10.	Estnor OÜ	6 250 680	793 135	Renee Mikomägi	150

RAAMATUKIRJASTUSED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Studium OÜ	771 098	297 678	Aavo Kennik, Ülle Kurm	35
2.	Koolibri AS	3 373 558	310 732	Kristina Sarapuu, Tiit Tõnurist, Kalle Kaljurand, Kadri Rahusaar	37
3.	Bit AS	4 883 599	100 155	Ly Rammo	45
4.	Hea Lugu OÜ	718 711	89 711	Vallo Kalvik	50
5.	Egmont Estonia AS	977 138	85 827	Anna Christina Gustafson	52
6.	Maurus Kirjastus OÜ	1 201 184	71 328	Jaan Rosental	58
7.	Atlex OÜ	274 928	36 940	Viljar Suitsev	60
8.	Felistella OÜ	321 686	49 151	Valeri Sepp, Maria Sepp	61
9.	Eesti Raamat OÜ	863 650	22 488	Tiit Treimuth, Anne Kask	62
10.	Tänapäev AS	1 199 617	163 611	Sven-Erik Moorlat	63

RAAMATUPIDAMISBÜROOD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Accept OÜ	291 020	184 159	Enre Oru	79
2.	Companioestonia OÜ	1 298 351	152 271	Miguel Piñas Rodriguez, Jonathan Levine, Ignacio Nieto Carvajal	80
3.	MR Trade OÜ	364 966	148 037	Maris Lampe	85
4.	IMG Numeri OÜ	2 864 634	499 523	Kadri Kuk, Piret Tootmaa	94
5.	Grow Finance OÜ	2 436 393	410 676	Anna-Liisa Orglaan, Helari Pallas, Ulvi Tallo, Veiko Nüüd	112
6.	Staria One OÜ	1 435 000	143 242	Henna Maria Pilt, Artti Eljas Henriikki Aurasmaa	116
7.	Rödl & Partner OÜ	855 467	151 542	Alice Salumets, Tiina Mirka	121
8.	E-Residency Hub OÜ	1 134 762	217 046	Kristiina Kõll-Grünberg, Andrus Ümarik, Martin Lään	121
9.	CXO OÜ	645 342	110 117	Kairit Tammoja, Silja Mikli	125
10.	Ülemiste Raamatupidamisbüroo OÜ	453 397	82 217	Kaire Vühner	134

RÕIVA-, TEKSTIILITÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Frictape Net OÜ	3 247 681	754 679	Nils Martin Sirvell, Siim Sadrak	63
2.	Mistra-Autex AS	28 432 120	2 386 569	Priit Tamm	67
3.	Danspin AS	5 769 353	1 273 939	Joel Veskilt, Kurt Høgh Jensen	82
4.	Galvi-Linda AS	5 162 249	690 548	Lea Ridamäe, Marge Laiõunpuu	93
5.	Aclima OÜ	22 460 292	794 146	Maive Saarepera, Kari Hogemo	98
6.	MA Fashion Holding OÜ	4 731 484	738 554	Mart Sillaots, Andrei Lagunov	112
7.	Amõl OÜ	546 672	244 751	Natalja Veetlev, Valery Sharov, Tatiana Sharova	125
8.	Trimtex Baltic OÜ	8 918 354	656 315	Ole Kristian Augland, Tor Eivind Augland	126
9.	Hilding Anders Baltic AS	32 903 189	1 804 804	Janek Haud	127
10.	Hilleberg Eesti OÜ	8 266 302	488 301	Bo-Gösta Hilleberg, Petra Elisabeth Hilleberg, Juta Heinvee	128

SÕIDUKIMÜÜJAD TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Al Mare Auto OÜ	103 993 307	6 201 264	Peeter Tiitson	36
2.	Auto 100 AS	331 232 321	14 082 821	Jussi Pärnpuu, Janek Aavik	38
3.	Kia Auto AS	121 000 484	9 687 667	Sven Litvinov	40
4.	Scania Eesti AS	96 340 151	6 980 177	Alar Prääm, Veljo Barbo	64
5.	Veho Baltics OÜ	528 572 140	20 107 675	Andres Aguraiuja, Maarja Kens	72
6.	Info-Auto AS	67 576 197	7 238 986	Kaupo Katkosilt, Juta Kase	76
7.	Aasta Auto AS	40 784 937	1 843 452	Tarmo Uffert, Andrias Tammistu	96
8.	Elke Tallinn AS	57 168 824	2 579 528	Katrin Tori, Raido Rosenfeld,Viljar Sillamaa, Henrik Henk	99
9.	Reval Auto Esindused OÜ	108 221 844	1 854 257	Mikk Varjas, Tomas Tibbing	119
10.	Viking Motors AS	50 817 372	1 447 546	Raimo Koppel	122

SÕITJATEVEO ETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Lux Express Estonia AS	43 074 313	14 150 552	Age Käos, Ingmar Roos	28
2.	Alltours OÜ	3 070 160	870 995	Üllar Sai, Greta Tammeleht	36
3.	Gobus AS	49 443 539	9 883 873	Andrei Mändla, Marek Toome	51
4.	T.A.Bussid OÜ	1 001 409	420 524	Marek Aasamets, Tambet Aasamets, Kristi Aasamets	55
5.	Baltic Shuttle OÜ	1 597 489	625 906	Marianna Vlasenko, Igor Pashchuk	57
6.	MK Autobuss AS	3 022 545	658 902	Margus Korka	70
7.	Hansa Bussiliinid AS	10 529 097	705 289	Indrek Halliste, Andres Puskar	72
8.	RTX Lines OÜ	2 559 390	267 567	Risto Laeks, Risto Raie	75
9.	MK Reis OÜ	2 613 656	1 682 611	Margus Korka	76
10.	Merling Reisid OÜ	859 196	163 242	Merlis Hirs, Inge Vill	81

TARISTUEHITUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Viamer Grupp OÜ	7 631 237	2 034 867	Egon Tischler	67
2.	Connecto Eesti AS	104 940 000	11 906 000	Janek Sulev, Tanel Kutsar, Aivar Hein	102
3.	Järelding Inseneribüroo OÜ	5 141 844	1 045 337	Aivar-Oskar Saar	113
4.	Atemo OÜ	17 783 711	1 574 356	Vaino Vald, Ain Pähkel	133
5.	Tallinna Teede AS	30 645 221	2 835 670	Jüri Läll, Marek Rand	157
6.	Sakala Teed OÜ	6 834 042	1 547 337	Toomas Leppik	158
7.	Kagu Elekter OÜ	10 238 840	1 817 725	Karmo Kase, Eiko Jõgi, Heikki Sohard, Siim Salandu	163
8.	Gotrack OÜ	27 175 338	1 367 529	Tavo Sarnik, Kalvi Pukka, Andrei Kletsun	173
9.	Polarwerk OÜ	1 592 882	868 765	Jaan Sonberg, Margo Jäger	185
10.	Leonhard Weiss OÜ	108 215 224	3 653 320	Mait Kesküll, Kalle Kask, Indrek Kaliste, Mihhail Saveljev	185

TELEKOMMUNIKATSIOONIETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Telia Eesti AS	384 006 000	72 267 000	Elis Pikmets, Kristjan Kukk, Holger Haljand, Kristjan Viilmann	27
2.	Elisa Eesti AS	225 607 000	12 489 000	Andrus Hiepuu, Toomas Polli, Mailis Ploomann, Artur Praun, Kaija Teemägi, Karin Kanepi, Triinu Tarkin, Meelis Jurn	34
3.	Rebelroam OÜ	3 222 238	972 410	Henri Ploom, Magnus Rüütel, Tarvo Topolev	35
4.	Boku Network Services Estonia OÜ	11 093 056	521 070	Stuart Paul Neal, Martin Lips	51
5.	Levira AS	14 426 543	1 422 321	Taavi Tapner, Tiit Tammiste, Veiko Sepp, Indrek Lepp	53
6.	Mobi Solutions OÜ	22 526 515	1 042 250	Lauri Kinkar, Silja Mikli, Veiko Raime, Linnar Viik, Rain Rannu, Veljo Otsason	54
7.	Novametro OÜ	15 910 860	1 324 862	Anna Overchuk	56
8.	Wide Media OÜ	1 807 647	468 433	Risto Rosimannus	57
9.	STV AS	13 735 887	1 873 608	Dmitri Kuzmin	63
10.	GoGPS Service OÜ	477 592	88 061	Eduard Vald, Pavel Skvortsov	79

TOIDUTÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Panamir OÜ	73 704 270	7 803 148	Kirill Gorlatš, Aleksandr Viiner	46
2.	Kajax Fishexport AS	16 377 953	2 873 475	Oleg Omeltšenko	77
3.	Tartu Mill AS	72 160 075	7 586 947	Uuno Lausing	105
4.	Santa Maria AS	42 457 817	4 408 902	Rainer Tammet, Mati Kirspuu	111
5.	Premia Tallinna Külkhoone AS	42 442 059	7 469 703	Aivar Aus	115
6.	Puratos Malt OÜ	6 405 410	2 460 092	Stefan Guido C Cappelle, Ursel Kaarna, Ivar Pukspuu, Olivier Luc R. Tilkens	119
7.	Atria Eesti AS	63 467 000	3 770 000	Meelis Laande, Peep Parmakson	122
8.	OG Elektra Tootmine AS	15 860 170	3 024 040	Tatjana Rõmkevitš, Kertu Olu, Raigo Mölder	129
9.	Balbiino AS	37 157 210	2 976 080	Kaido Salurand	138
10.	Morobell OÜ	16 217 719	4 038 103	Aldona Baum, Raivo Baum	142

TRÜKITÖÖSTUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Print24 OÜ	2 445 650	325 193	Jaak Unt, Velvo Metusalet, Jaanus Muts	70
2.	Trage OÜ	3 044 650	401 357	Helen Evart, Andres Ojasu, Kalle Pank, Maris Meister	72
3.	Printstart OÜ	1 222 943	364 548	Ly Garmider	74
4.	Labelprint OÜ	15 469 827	2 217 550	Sten Sarap	75
5.	Printlink Production OÜ	1 939 545	219 228	Leana Pilt	84
6.	Data Print OÜ	14 927 658	2 498 684	Triin Anette Kaasik, Ives Daniel Declerck, Martin Alain Denduyver	96
7.	Future Design OÜ	1 778 296	149 027	Madis Pluum	99
8.	Merkle OÜ	1 601 025	155 022	Alar Merilo, Heli Zilinski	109
9.	Tekstiilprint OÜ	586 301	104 225	Peeter Unt, Rait Itra, Lauri Sisask	121
10.	Mprint OÜ	656 750	91 970	Jana Antonova	123

Pakume tööd kogenud elektrikule.

Teie Elektritööd Realiseerivad Asjatundjad

ELEKTRITÖÖD

- Hooldus ja elektripaigaldise käit
- Sisepaigaldustööd
- Päikeseelektrijaamad
- Elektriauto laadijad

34 aastat AS TERA

www.tera.ee info@tera.ee

klubihind 32,50
tavahind 39,50

LEE FREEMAN-SHOR

ELLUVIIMISE KUNST

Kuidas maailma parimad investorid eksivad ja teenivad ikkagi miljoneid

„Soovin, et oleksin lugenud seda 30 aastat tagasi!“
DENNIS M. BRYAN
PARTNER, FPA FUNDS

Aripäeva raamatuklubi

pood.aripaev.ee/raamatud

Äripäev

Ole kursis sellega, mida on
päriselt vaja teada.

Nüüd on sul võimalus
lugeda Äripäeva

**2 nädalat
tasuta!**

SKÄNNI MIND!

Pakkumine kehtib uuele tellijale.

TURUNDUSETTEVÕTTED TOP 10

koht	firma nimi	agentuuritulu 2023 eurodes	agentuuritulu 2022 eurodes	valdkond	juhatas
1.	Mediabrand Digital OÜ	5 590 843	4 494 007	digiagentuurid	Erki Heinsaar
2.	JCDecaux Eesti OÜ	5 233 335	4 346 678	välireklaam	Kristiina Sepp, Øyvind Markussen
3.	Volume Design OÜ	3 608 345	3 575 709	välireklaam	Lauri Filipjev
4.	Inspired Universal McCann OÜ	2 686 070	2 262 821	meediaagentuurid	Vitali Bondarenko, Meelis Järvela
5.	Initiative OÜ	2 643 251	2 238 618	meediaagentuurid	Heiki Koitla, Indrek Soom
6.	Jolos OÜ	2 613 629	1 823 483	sündmusturundusagentuurid	Tanel Lillepalu, Martin Rauam
7.	Miltton New Nordics OÜ	2 259 406	1 922 170	kommunikatsiooniagentuurid	Sandra Kamilova, Mari-Liis Kitter, Annika Arras
8.	Megameedia Grupp OÜ	2 110 439	2 127 802	välireklaam	René Teimann
9.	Intense Growth HUB OÜ	1 919 201	1 479 020	meediaagentuurid	Liis Oper
10.	Tank OÜ	1 912 092	1 710 023	reklaamiagentuurid	Marge Kari, Villem Valme, Joel Volkov

REKLAAMIAGENTUURID

	käive eurodes	kasum eurodes
1. Tank OÜ	3 648 854	397 723
2. Agentuur La Ecwador OÜ	2 385 301	238 536
3. Adell Taevas OÜ	2 730 927	177 055
4. Taifuun OÜ	587 919	174 667
5.-6. Age Reklaam OÜ	5 515 103	238 143
5.-6. Novot Agentuur OÜ	680 010	143 733
7. Trickster Studios OÜ (end Zavod Advertising OÜ)	1 265 786	78 456
8. Kala Ruudus OÜ	506 444	95 503
9.-10. Imagine AD OÜ	1 605 772	98 416
9.-10. Utopia OÜ	822 459	158 616

MEEDIAAGENTUURID

	käive eurodes	kasum eurodes
1. Inspired Universal McCann OÜ	23 100 577	1 189 363
2.-3. Intense Growth HUB OÜ	11 618 314	509 653
2.-3. Itech Media Solutions OÜ	2 534 053	725 516
4. HBS Estonia OÜ	5 650 941	250 193
5. Mediabroker OÜ	8 312 693	533 211
6. Initiative OÜ	18 432 051	490 105
7. Reflekt Group OÜ	3 062 292	350 877
8. Meediaagentuur OÜ	4 441 377	216 793
9. Trendmark OÜ	8 159 119	319 196
10. Media House OÜ	9 343 008	115 936
11. Havas Media OÜ	9 926 351	36512

DIGIAGENTUURID

	käive eurodes	kasum eurodes
1. WOW Digital OÜ	1 166 569	269 126
2. Mediabrand Digital OÜ	21 032 480	1 168 307
3.-4. Klewer OÜ	246 461	98 516
3.-4. Lavii Marketing OÜ	372 915	67 359
5. Holini OÜ	1 164 229	125 066
6. Goal Marketing OÜ	480 219	62 972
7.-8. Export Digital OÜ	521 578	90 952
7.-8. Nobel Digital OÜ	3 604 157	25 083
9. Convertal OÜ	9 107 984	5 698
10. Intermailer OÜ	261 781	40 892

KOMMUNIKATSIOONIAGENTUURID

	käive eurodes	kasum eurodes
1. Meta Advisory Group OÜ	3 496 847	470 628
2. Callisto Public Relations OÜ	1 370 071	443 531
3. Akkadian OÜ	1 733 894	516 005
4. Agenda Public Relations OÜ	1 497 897	191 100
5. KPMS & Partnerid OÜ	662 354	85 032
6. Baltic ID OÜ	295 083	160 861
7. Powerhouse OÜ	844 805	94 382
8. PR Partner OÜ	537 411	69 089
9. Optimist Public OÜ	1 165 667	152 735
10. Hamburg ja Partnerid OÜ	1 700 720	176 823

SÜNDMUSTURUNDUSAGENTUURID

	käive eurodes	kasum eurodes
1. Jolos OÜ	9 750 159	864 043
2. ID Production OÜ	2 038 242	226 106
3. Üritusturundus OÜ	280 721	123 403
4. Optimist Live OÜ	794 240	92 698
5. Fidoinvest OÜ	2 218 115	163 986
6. Frank Events OÜ	4 028 666	194 439
7. Elamusstuudio OÜ	1 489 598	118 004
8.-9. Pubicon OÜ	935 340	119 572
8.-9. Smuuv Events OÜ	1 712 574	52 014
10. Herman Events OÜ	194 231	50 761

REKLAAMIMÜÜK

	reklaamimüük 2023 eurodes
1. Duo Media Networks OÜ	17 833 494
2. TV3	17 152 657
3. Delfi.ee (koos paberlehtedega)	14 338 600
4. Postimees Grupp*	11 786 000
5. JCDecaux Eesti OÜ	8 765 357
6. MegaMedia	6 775 192
7. Volume Design OÜ	6 384 193
8. Äripäev*	4 101 000
9. Õhtuleht ja ohtuleht.ee, Linnaleht, ajakirjad	2 896 509
10. DAG Reklaam OÜ	2 410 343

* kõik reklaamikäibed kokku

BOHO

kodumaine mooduldiivan

OOT-OOT STUDIO

Rävala 7, Tallinn

www.oot-oot.com

ETTEVÕTJAD: VÄHEM KONTROLLIJAJD, SIIS SAAME HAKKAMA

“Halduskoormus tuleb hoida mõistlikuna. Oma majandustegevusega peame saama ja saame ise hakkama,” võttis Atria Eesti juht Meelis Laande kokku ühe mõtte, mis jäi kõlama mitmest edukate ettevõtete austamis-ürituse vestlusringist.

LISBETH ILVES
lisbeth.ilves@aripaev.ee

OG Elektra omaniku Oleg Grossi arvates saaks riik kõvasti kulusid kokku hoida näiteks andmekaitse inspeksiooni arvel. Ta tõi elust näite, kuidas Tapa kauplusesse sadas sisse seitse andmekaitse inspeksiooni ametnikku valvekaameraid kontrollima. “Ja nad teevad ettekirjutusi ja ähvardavad abisurdsete summadega, kuni 200 miljoniga,” pahandas ettevõtja. Tema sõnul ei ole ju sisulist vahet, kas varastel hoitakse silma peal kaamerateaga või piilub riulite vahel turvatöötaja.

Ning taolisi vormilisi turjakargamisi, millel Grossi hinnangul sisu taga ei ole, on riigiametite poolt väga palju. “Vähem ametnikke, kes lihtsalt formaalsustega tegelevad, ja kohe läheks paremaks,” lausus Oleg Gross. Grossi sõnul takistavad investeeringuid maksutõhusus ja aeglane detailplaneeringute menetlemine. Rahandusministeeriumil on aega planeeringu ülevaatamiseks 60 päeva ja sageli tuleb 60. päeval kiri, et tähtaega on pikendatud, tõi ta välja. “Riik käitub jõupositsioonilt, meil ei ole siin midagi teha, aga paljud investeeringud võivad väga pika molutamise tõttu ära jääda,” lausus Gross.

Sama meelt oli ka Viru Keemia Grupi juht Ahti Asmann, kes tõi enda ettevõtte kogemusest kurioosse näite, kus ettevõtte plaanid löi segi kot-

Vähem ametnikke, kes lihtsalt formaalsustega tegelevad, ja kohe läheks paremaks.

Oleg Gross

Täna tuleb
pöörata väär-
tuseks kõik, ka
tootmisest üle
jäävad jäägid.

Vahur Pindma

kas. Nimelt jõudis ta sel ajal, kui menetleti tuuleparkide arendust, plaanitud alale elama tulla. “Inimestega saad veel rääkida ja selgitada, aga kotkaga kahjuks mitte,” märkis ta.

Järvamaal tegutseva Thermoarena omaniku Vahur Pindma sõnul meeldib poliitikutele jagada soovitusi, et kui teil Skandinaavias müük ei lähe, siis minge teistele turgudele. See pole aga Pindma sõnul nii lihtne, et muudkui lähed. See nõuab aega ja ka raha. Thermoarena ise on Skandinaavia turult kaugemale vaadates edukas olnud. “Oleme sisenenud turgudele, kuhu Eesti ettevõtted varem pole jõudnud,” rääkis Pindma, kuid seal, kus on rohkem raha, on ka konkurents tema sõnul väga intensiivne. “Seal peab olema siis ikka väga eriline oma toodete ja teenustega.”

Scandagra Eesti viljaäri juht Marge Pähkel oli temaga nõus. “Miks peaks olema just Eesti toidunisu parem? Saame reklaamida, et meie toodang on puhas ja põhjamine ning see on ka toimunud,” selgitas ta. Kui aga Pähkel võrdles Eesti ametkondade tegevust Läti ja Leedu omadega, kus ettevõttel on üksused, jääb Eesti alla. “Lätis ja Leedus on ametnikud toetavamad võrreldes Eestiga,” märkis ta.

Investeeringust on kasu

Saarioinen Eesti personalijuht Marelle Pihlak julgustab investeerinuid tegema. Nende ettevõtte kaalus viis aastat, kas teha 5 miljoni euro suurune investeering tootmise efektiivsuse tõstmisesse ning automatiseerimisse. Poolteist aastat tagasi otsustati see teha ning see on aidanud majanduslangusega paremini toime tulla. “Kui mõtlete, kas teha investeering või mitte, siis kindlasti tehke,” soovitas ta.

Noor inimene soovib töötada aastas üheksa kuud ja kolm kuud puhata ning reisida.

Marelle Pihlak

Inimestega saad
veel rääkida ja
selgitada, aga
kotkaga kahjuks
mitte.

Ahti Asmann

FOTOD: ANDRAS KRALLA

Majanduslik keerukus sunnib eestkätt tööstusettevõtteid investeerima tootmise tõhustamisse ja seadmete uuendamisse. Vahur Pindma tõi välja, et oma toodet välismaale müües peab olema oma ala liidertegija ja seetõttu on investeeringud vältimatud.

Puidusektoris tegutsev Thermoarena praegu suuri investeeringuid teha ei plaani, pigem üritab varem tehtud investeeringud uutesse seadmetesse nüüd maksimaalselt ära kasutada. “Täna tuleb pöörata väärtuseks kõik, ka tootmisest üle jäävad jäägid,” ütles Pindma.

Tema sõnul areneb majandus ikka lainetena ja järgmises kasvutsüklis on edukad need, kes suudavad kõige paremini arvestada muutustega. Kehtib hokimängija Wayne Gretzky isa õpetus, et uisutama ei pea mitte sinna, kus on litter, vaid tuleb liikuda sinna, kus see litter on järgmisel hetkel, võrdles Pindma edukat ettevõtet eduka sportlasega.

Kõigi ühine soov oli, et valitsus väldiks maksukoormuse tõstmist. “Raskel ajal võiks loobuda maksude tõstmisest,” märkis Pindma.

Kust leida töötajaid?

Tublide töötajate leidmine on ettevõtjate sõnul paras väljakutse, eriti tööstusesse ja eriti Eesti kaugematesse kohtadesse.

“Noor inimene soovib töötada aastas üheksa kuud ja kolm kuud puhata ning reisida. Tootmises on aga sellist paindlikkust keeruline pakkuda,” ütles Raplamaa ettevõtte Saarionen Eesti personalijuht Marelle Pihlak.

Puidutööstuse ettevõtte Thermoarena juht Vahur Pindma lisas, et spetsialistide leidmine väiksemates piirkondades, nagu Paide on keeruline. “Noorte ligimeelitamiseks tuleb lisada töökohale väärtust,” märkis ta. Selliseks võivad ol-

la näiteks välismaal toimuvad konverentsid ja messid, kuhu siis noori saadetakse. “See võimaldab leida uusi kliente, aga ka harida oma töötajaid ning muuta neile töötamise põnevamaks,” jagas Pindma kogemust.

Üks motivaator on kindlasti palk. UPM-Kymmene Otepää endine personalijuht ning praegu superviisori ja *coach*’ina tegutsev Reet Treial juhtis tähelepanu, et Kagu-Eesti ettevõtted maksavad juba praegu tootmisinseneridele Harjumaal ja Tallinna omast kõrgemat palka. Kõrgemast palgast olulisemgi on tema sõnul aga see, et ka pere teisele vanemale oleks seal sobilikku tööd pakkuda ning elukeskkond oleks selline, et pered sooviksid pealinnast ära kolida. Ei tohi koole sulgeda ja teised vajalikud teenused peavad olema mugavalt saadaval.

Tartumaa TOPI võitnud Bigbankil aitavad tööjõupõuda leevendada üliõpilased, ütles Bigbank Eesti juht Jonna Pechter. Nad on valmis töötama osajaga ning hiljem ettevõttes täiskohaga tööle asuma. “Meie kontaktikeskus Tartus on graafikupõhine, mis sobib tudengitele suurepäraselt,” ütles ta.

Atria Eesti tegevjuhi Meelis Laande sõnul nende ettevõtte tööjõuprobleemi ei ole. “Kui me Valgast inimesi ei leia, siis palkame töötajaid kõrval asuvast Valkast,” märkis Laande.

Saarionen Eesti mure tööjõuga oli aga teistpidine, neil tuli muutunud turuolukorra tõttu selle aasta alguses osa töötajaid ettevõttest välja aidata. “Ma ütlen just “välja aidata”, sest on väga oluline, kuidas inimestega töösuhte lõpetatakse,” selgitas personalijuht Marelle Pihlak. “Ja kindlasti ei tohi keeruliste otsuste langetamist lükata kuhugi lauanurka või laua alla. Need tuleb võimalikult kiiresti ära teha,” soovitas ta. **A**

KAMJO

the art of handmade

KONTINENTAALVOODI

Golden People

0 grammi porolooni, 100% Eesti käsitöö
100% looduslikud materjalid

Sa magad oma elust kolmandiku. Ära tee selles osas allahindlust...

180x200 cm mõõduga Golden People voodis on kokku: 12 600 g villa (60%) ja puuvilla (40%), 6948 g hobusejõhvi ja 1080 g villa ning üle 9000 taskuvedru – 5 erinevat tsooni, millel kõigil on erinev pehmusaste, et toetada kõiki kehaosi just õige tugevusega.

Pärnu mnt 139C/1, Tallinn

info@kamjo.eu

+372 566 44 123

kamjo.eu

**BÜROO
MAAILM**

Büroomaailma

Jõulumailm

on avatud

Toome pühademeeleolu kontorisse:

Jõulukaunistused

Kunstkuused

Kingitused kolleegidele
ja äripartneritele

Jõulumaiustused

Laste jõulupakid

Kingitused
muusikahuvilisele

Vaata meie jõulutooteid siin:
www.byroomaailm.ee/joulumaailm

Büroomaailma kauplused üle Eesti:
www.byroomaailm.ee/kauplused

MAAKONDADE EDUKAMAD

HARJUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Runikon Retail OÜ	95 197 875	9 341 657	Inga Filipova	104
2.	Autolink Group AS	59 141 473	5 309 947	Kristjan-Jaak Reigo	105
3.	Prysmian Group Baltics AS	163 060 638	12 448 494	Tarvo Leppik	114
4.	Stoneridge Electronics AS	101 559 751	6 682 204	Archie Nimmer III, Per Mikael Lindberg	125
5.	Eltech Solutions OÜ	30 418 192	4 451 869	Harri Valtri, Markko Kärner	126
7.	Hesburger AS	41 516 176	4 171 276	Jaana Pakkas, Ieva Salmela, Kari Juhani Salmela, Toomas Veersalu	140
6.	Karlskroona OÜ	32 929 848	6 487 652	Sami Oskari Laine, Pertti Oskari Laine	140
8.	Konesko AS	95 086 958	7 938 702	Mart-Järvo Hirtentreu, Jarkko Markus Ijäs, Tauno Suitsberg	150
9.	Santa Maria AS	42 457 817	4 408 902	Rainer Tammet, Mati Kirspuu	154
10.	Threod Systems AS	20 355 314	4 527 143	Mikk Murumäe, Arno Vaik	160

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Coop Eesti Keskühistu TÜH	528 083 939
2. Rimi Eesti Food AS	471 070 000
3. Baltic Agro AS	347 858 000
4. Harju Elekter Group AS	209 014 000
5. Tamro Eesti OÜ	202 776 000
6. Prysmian Group Baltics AS	163 060 638
7. Exmet OÜ	131 701 781
8. Zein Trade OÜ	130 541 895
9. Inchcape Motors Estonia OÜ	129 153 000
10. ABB AS	128 422 000

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Net Systems Group OÜ	18 799 198
2. Glamox AS	12 687 000
3. Prysmian Group Baltics AS	12 448 494
4. Coop Eesti Keskühistu TÜH	11 930 844
5. Rimi Eesti Food AS	10 324 000
6. Runikon Retail OÜ	9 341 657
7. Konesko AS	7 938 702
8. Leab Eesti OÜ	7 826 423
9. Balti Spoon OÜ	6 719 906
10. Stoneridge Electronics AS	6 682 204

HIIUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Hiiu Kalur AS	6 662 214	4 707 581	Tanel Esta, Urmas Reimann	13
2.	Riburada OÜ	1 241 144	199 728	Denis Lukas	79
3.	Estpak Plastik AS	8 918 263	1 326 256	Marek Harjak	82
4.	Kõriku Puit OÜ	518 505	1 326 256	Kaido Kiin	116
5.	Hiiumaa Tarbijate Ühistu TÜH	20 215 535	967 591	Kaja Antons	117
6.	Dagöplast AS	17 955 254	673 854	Kulvo Pendra, Maiu Toomemäe	130
7.	Avangard Ehitus OÜ	284 022	79 519	Ruslan Dikii	138
8.	Korrashoid OÜ	1 976 433	115 001	Kairi Kõrm, Aivar Kõrm	139
9.	KVA Ehitus OÜ	547 787	85 138	Kristjan Vannas	141
10.	Kai Lauter OÜ	226 786	104 196	Kaie Lauter	152

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Hiiumaa Tarbijate Ühistu TÜH	20 215 535
2. Dagöplast AS	17 955 254
3. M ja P Nurst AS	15 069 718
4. HMPK OÜ	13 207 523
5. Estpak Plastik AS	8 918 263
6. Faasion OÜ	7 504 429
7. Hiiu Kalur AS	6 662 214
8. Pakpoord OÜ	4 022 546
9. Dale LD. AS	3 239 510
10. Aurelicom OÜ	2 318 601

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Hiiu Kalur AS	4 707 581
2. Estpak Plastik AS	1 326 256
3. Hiiumaa Tarbijate Ühistu TÜH	967 591
4. Dagöplast AS	673 854
5. Pakpoord OÜ	635 213
6. Faasion OÜ	463 923
7. Riburada OÜ	199 728
8. Liisbet Tukat OÜ	193 583
9. Männaka OÜ	184 164
10. Steven-VV OÜ	172 435

IDA-VIRUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatas	punktid
1.	Polven Foods OÜ	10 468 897	1 413 675	Sergei Polujanenkov	102
2.	Eesti Energomontaaž AS	18 025 251	2 505 482	Maksim Lonski	105
3.	Enefit Solutions AS	65 810 000	4 265 000	Jelena Danilova, Aleksandr Zahharov, Rait Kalda	105
4.	Viru Elektrivõrgud OÜ	24 325 892	3 118 639	Ivo Järvala	123
5.	VKG Logistika OÜ	15 350 278	1 069 707	Tarmo Vadi	123
6.	Rato Holding OÜ	7 832 867	1 995 606	Küllike Namm	135
7.	Almeda Kliinik OÜ	2 694 253	668 447	Andrei Detotšenko, Alexey Vylegzhanin, Aleksei Detotšenko	139
8.	NV Trade OÜ	4 836 499	830 203	Nikolai Degtjarenko	161
9.	Table Tennis Products OÜ	10 287 675	1 112 017	Sergei Petrov, Aleksandr Vuhka	162
10.	Ecometal AS	24 803 280	1 189 519	Marko Kippa, Tõnis Kaasik	173

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Enefit Power AS	727 765 000
2. VKG Oil AS	326 850 085
3. VKG Kaevandused OÜ	106 985 546
4. VKG Energia OÜ	92 183 801
5. Eastman Specialties OÜ	76 485 000
6. Fortaco Estonia OÜ	75 595 384
7. Farmi Piimatööstus AS	72 249 082
8. NPM Silmet OÜ	66 433 412
9. Enefit Solutions AS	65 810 000
10. Kiviõli Keemiatööstuse OÜ	52 338 348

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. VKG Kaevandused OÜ	7 003 793
2. Enefit Solutions AS	4 265 000
3. Kiviõli Keemiatööstuse OÜ	3 862 056
4. Fortaco Estonia OÜ	3 795 570
5. Viru Elektrivõrgud OÜ	3 118 639
6. VKG Oil AS	2 961 899
7. Eesti Energomontaaž AS	2 505 482
8. Rato Holding OÜ	1 995 606
9. Polven Foods OÜ	1 413 675
10. VKG Energia OÜ	1 189 720

JÕGEVAMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatas	punktid
1.	Estonian Plywood AS	60 156 681	11 920 536	Timo Hermlin	52
2.	Eesti Killustik OÜ	15 247 773	2 047 785	Kaire Lukkanen-Jaas, Tarvo Sikka, Ole Sein	56
3.	Ecommerce Marketing OÜ	3 717 786	749 266	Raivo Sagur	88
4.	MFO OÜ	18 783 816	1 893 729	Lars Elof Åstbom, Indrek Reisenbuk	104
5.	Topgreen OÜ	4 074 244	355 269	Jaanus Annuk, Timo Annuk	122
6.	RI Fors OÜ	1 561 432	334 196	Roland Elbre, Lauri Elbre	123
7.	Moreen OÜ	8 047 350	884 143	Juss Maurer, Märt Maurer	141
8.	Võrgutehnikud OÜ	1 979 451	302 751	Rain Rimmelg	150
9.	Kaltsiit AS	2 784 199	549 848	Raivo Lehiste	151
10.	TM Energy OÜ	10 143 685	423 299	Janek Jefimov, Urmas Jefimov	156

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Scanola Baltic AS	125 888 150
2. Estonian Plywood AS	60 156 681
3. Pro Grupp Invest OÜ	41 385 066
4. Jõgeva Majandusühistu TÜH	38 228 540
5. Birger OÜ	20 490 181
6. MFO OÜ	18 783 816
7. Puit-Profiil AS	18 774 575
8. Eesti Killustik OÜ	15 247 773
9. Eksar-Transoil AS	12 503 107
10. Softcom OÜ	12 079 581

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Estonian Plywood AS	11 920 536
2. Scanola Baltic AS	2 243 662
3. Eesti Killustik OÜ	2 047 785
4. MFO OÜ	1 893 729
5. Jõgeva Majandusühistu TÜH	1 440 758
6. Pro Grupp Invest OÜ	1 363 119
7. Paadenurme Puit OÜ	1 031 857
8. Moreen OÜ	884 143
9. Birger OÜ	845 315
10. Ecommerce Marketing OÜ	749 266

TOO OMA MEESKOND KUURORTI

WASA
RESORT

www.wasaresort.ee

**BRONEERI KOOLITUS- VÕI SEMINARIPÄEV KOOS MAJUTUSE,
TOITLUSTUSE JA KOHVIPAUSIDEGA WASA RESORTI UUTES RUUMIDES!**

VÕIMALUS ON KASUTADA ERINEVA SUURUSEGA RUUME:

- Uhiuus Ovaalsaal, mis mahutab teatristiilis kuni 100 külalist.
- Väike seminariruum, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 24 külalist.
- Seminari-apartment, mis mahutab diplomaadistiilis kuni 16 inimest.

**OLED VÄSINUD SUHTLEMAST KÜMNE INIMESEGA? BRONEERI KÕIK ÜHEST KOHAST!
VÕIMALIK ON BRONEERIDA SEMINARIRUUMID, MAJUTUS, EKSPRESSHOOLITSUSED, KOHVIPAUSID,
LÕUNA-ÖHTUSÖÖGID, MEELELAHUTUS - KÕIK TÄPSELT NII NAGU TEILE MEELDIB!**

- Avarad ja valgusküllased seminariruumid
- Majutus superior-klassi tubades
- Mõnus spaa- ja saunakeskus
- Ekspresshoolitsused kiireks lõõgastuseks
- Kohvipausid ja snäkid
- Lõuna-öhtusöögid
- Värsked kokteilid õhtu veetmiseks

Maini märgusõna "PERSONAL" ja saad ruumi tasuta! Pakkumine kehtib kuni 31.03.2025.

Rohkem infot: events@wasahotels.ee

JÄRVAMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Edelaraudtee AS	11 481 568	6 062 669	Rain Kaarjas	37
2.	Aravete Biogaas OÜ	3 234 844	1 225 030	Siim Jaas	73
3.	Farm In Productions OÜ	9 200 176	480 640	Malle Valdur	100
4.	Verston OÜ	89 645 564	2 973 833	Veiko Veskimäe, Tarvi Kliimask, Erkko Saluste, Jarmo Liiver, Ragnar Kangro	103
5.	Eesti Pagar AS	95 589 873	2 870 439	Ragnar Kõiv	123
6.	Truckmaint OÜ	5 492 511	1 296 199	Avo Lengert, Rainer Hanschmidt	125
7.	Väätša Agro AS	19 553 687	4 962 458	Lenno Link	138
8.	Paide MEK AS	11 657 708	1 936 739	Janek Lohu	149
9.	Tepic OÜ	1 129 895	295 742	Viljar Reemann, Marek Rõkk	154
10.	Paide Arst OÜ	1 173 947	445 524	Ingrid Alt	169

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Järva Tarbijate Ühistu TÜH	140 323 731
2. Eesti Pagar AS	95 589 873
3. Verston OÜ	89 645 564
4. E-Piim Tootmine AS	79 973 467
5. Wihuri OÜ	53 511 053
6. Expertus Invest OÜ	48 213 564
7. Combimill Reopalu OÜ	28 742 212
8. Väätša Agro AS	19 553 687
9. Natural AS	18 134 215
10. Taure AS	18 110 480

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Edelaraudtee AS	6 062 669
2. Väätša Agro AS	4 962 458
3. Verston OÜ	2 973 833
4. Eesti Pagar AS	2 870 439
5. Järva Tarbijate Ühistu TÜH	2 629 647
6. Jalax AS	1 986 995
7. Combimill Reopalu OÜ	1 971 257
8. Paide MEK AS	1 936 739
9. TB Works OÜ	1 372 742
10. Peetri Põld ja Piim AS	1 321 665

LÄÄNEMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Tandem Kaubandus OÜ	18 133 173	1 452 548	Ike Lilleorg	67
2.	Aikkon Est OÜ	3 241 241	950 533	Rainer Hoff, Ike Lilleorg	69
3.	Holm Bank AS	17 886 000	1 837 000	Arvi Lipp, Kaspar Kalvet, Monika Tomberg	78
4.	Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu TÜH	10 156 474	2 288 262	Raivo Baum	79
5.	Morobell OÜ	16 217 719	4 038 103	Aldona Baum, Raivo Baum	82
6.	Merehaldus OÜ	1 438 639	723 238	Raivo Baum	84
7.	Fortem Holding OÜ	1 219 661	530 500	Liidia Vellis	97
8.	Kiwi MT Kaubandus OÜ	749 183	620 861	Marika Kaja	114
9.	Tradex AS	4 809 923	961 891	Urmas Tingas	118
10.	Comodus OÜ	1 421 906	206 091	Heigo Õismaa	136

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Haapsalu Tarbijate Ühistu TÜH	27 207 635
2. Rannarootsi Lihatööstus AS	25 958 117
3. Tandem Kaubandus OÜ	18 133 173
4. Holm Bank AS	17 886 000
5. Morobell OÜ	16 217 719
6. Imatra Elekter AS	14 744 000
7. Haapsalu Uksetehase AS	14 681 715
8. Cipax Eesti AS	13 224 767
9. Est-Trans Kaubaveod AS	12 986 973
10. Swecon AS	12 437 953

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Morobell OÜ	4 038 103
2. Eesti Kutseliste Kalurite Ühistu TÜH	2 288 262
3. Holm Bank AS	1 837 000
4. Tandem Kaubandus OÜ	1 452 548
5. Cipax Eesti AS	1 204 992
6. Haapsalu Tarbijate Ühistu TÜH	1 116 200
7. Tradex AS	961 891
8. Aikkon Est OÜ	950 533
9. Est-Trans Kaubaveod AS	918 424
10. Merehaldus OÜ	723 238

LÄÄNE-VIRUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Lisako OÜ	30 751 564	6 127 620	Aivo Saar	82
2.	Ves-Vil OÜ	7 623 799	1 849 249	Mark Villenthal	118
3.	Kinnisvara Info AS	6 775 632	3 255 118	Eveken Valmann, Mati Trink	131
4.	OG Elektra Tootmine AS	15 860 170	3 024 040	Kertu Olu, Raigo Mölder, Tatjana Römkevitš	136
5.	Electro-Hill Eesti OÜ	7 121 590	1 242 146	Jukka Pekka Oskari Heikkinen, Keijo Antti Kristian Kurki, Aivo Aunapuu	141
6.	Sateba Estonia OÜ	8 595 486	888 163	Ergo Sepp	167
7.	Rakvere Vesi AS	2 664 981	1 034 894	Urmas Krikk	195
8.	Heidelberg Materials Kunda AS	37 794 000	3 966 000	Meelis Einstein	198
9.	Köpsta Seafarm OÜ	2 359 001	877 879	Timo Vunder	203
10.	OG Elektra AS	229 490 752	17 756 780	Kertu Olu, Raigo Mölder, Rita Uukkivi	217

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Kasperwiki Laevaomanikud OÜ	682 562 890
2. OG Elektra AS	229 490 752
3. Maag Eesti AS	204 916 000
4. Aldar Eesti OÜ	151 306 218
5. Estonian Cell AS	86 432 000
6. RRLektus AS	73 677 846
7. Bauroc AS	59 424 000
8. Heidelberg Materials Kunda AS	37 794 000
9. Palmse Mehaanikakoda OÜ	36 284 073
10. Lisako OÜ	30 751 564

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. OG Elektra AS	17 756 780
2. Lisako OÜ	6 127 620
3. RRLektus AS	4 650 578
4. Heidelberg Materials Kunda AS	3 966 000
5. Kinnisvara Info AS	3 255 118
6. OG Elektra Tootmine AS	3 024 040
7. Aldar Eesti OÜ	2 830 523
8. Kunda Sadam AS	2 676 941
9. Kroonikeskus OÜ	2 503 801
10. Pomemet OÜ	2 086 788

PÕLVAMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Eesti Muna OÜ	4 550 355	1 075 969	Rivo Kenk, Ats Albert	66
2.	Resand AS	1 262 505	493 305	Andres Neeme	81
3.	Põlva Haigla AS	11 452 545	1 152 434	Kristin Raudsepp	104
4.	Eltam OÜ	3 231 128	269 613	Marko Liblik	111
5.	EKSO Kogumiskeskus OÜ	4 857 841	223 328	Egrit Viitkin	128
6.	Sanbruno OÜ	2 583 507	251 936	Raul Lepasson	133
7.	Räpina Paberivabrik AS	15 697 741	2 946 017	Kaur Palm	134
8.	RIS Ehitus OÜ	2 825 997	484 805	Raini Tsäko	140
9.-10.	Kanniku OÜ	3 781 868	712 212	Aare Kannik, Henri Kannik	149
9.-10.	Põlva Vesi AS	1 570 483	143 155	Kristo Kivisaar	149

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Coop Põlva Tarbijate Ühistu TÜH	54 212 950
2. Acino Estonia OÜ	24 013 000
3. Peetri Puit OÜ	21 958 189
4. Astel Est OÜ	17 273 187
5. Räpina Paberivabrik AS	15 697 741
6. Arke Lihatoöstus AS	13 652 359
7. Põlva Haigla AS	11 452 545
8. Peri Põllumajanduslik AS	9 674 057
9. Kaska-Luiga OÜ	7 988 159
10. Keskühistu Eramets TÜH	7 634 286

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Räpina Paberivabrik AS	2 946 017
2. Peetri Puit OÜ	1 308 263
3. Põlva Haigla AS	1 152 434
4. Eesti Muna OÜ	1 075 969
5. Acino Estonia OÜ	906 000
6. Kanniku OÜ	712 212
7. Coop Põlva Tarbijate Ühistu TÜH	520 254
8. Resand AS	493 305
9. RIS Ehitus OÜ	484 805
10. Astel Est OÜ	452 033

PÄRNUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatas	punktid
1.	Gren Eesti AS	40 736 000	11 253 000	Margo Külaots, Kevin Vaher	48
2.	Pärnu Sadam AS	12 472 169	4 562 879	Mati Einmann, Sander Kilk	81
3.	Optimus Ehitus OÜ	9 226 404	2 005 549	Timo Luhar, Alar Saarik, Urmas Kivistik	87
4.	Metsä Wood Eesti AS	59 982 139	6 928 000	August Killing, Kalle Pekka Olavi Parviainen, Jouni Aukusti Laakso	92
5.	Skovex OÜ	9 630 048	1 658 728	Hannes Ilves	110
6.	MS Balti Trafo OÜ	19 999 131	2 302 235	Dr Roger Robin Pierenkemper, Jaanus Luberg	135
7.	Tootsi Turvas AS	21 166 023	4 304 728	Urmas Reintam, Marika Tamm	141
8.	Fennobed OÜ	7 590 322	1 555 670	Kalle Mikael Lehtonen	143
9.	Taritvo AS	9 251 665	2 102 516	Hannu Heino Tapio Törmälehto, Kaidi Ilves	147
10.	Tera Ehitus OÜ	8 893 932	898 432	Alar Loo, Indrek Kann, Andreas Raukas	150

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Scanfil OÜ	110 421 043
2. Ruukki Products AS	63 567 000
3. Metsä Wood Eesti AS	59 982 139
4. Wendre AS	57 082 156
5. Note Pärnu OÜ	52 939 295
6. AQ Lasertool OÜ	46 808 000
7. Gren Eesti AS	40 736 000
8. Billerud Estonia OÜ	33 910 368
9. Eesti Puidumüügikeskus TUÜ	32 718 680
10. Tori Timber OÜ	32 679 721

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Metsagrupp OÜ	17 110 555
2. Gren Eesti AS	11 253 000
3. Metsä Wood Eesti AS	6 928 000
4. AQ Lasertool OÜ	5 309 000
5. Scanfil OÜ	4 890 577
6. Pärnu Sadam AS	4 562 879
7. Note Pärnu OÜ	4 381 570
8. Tootsi Turvas AS	4 304 728
9. Reiden AS	2 580 188
10. MS Balti Trafo OÜ	2 302 235

RAPLAMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatas	punktid
1.	Kohila Vineer OÜ	52 500 927	6 226 372	Andres Laht, Anna-Maria Maksin	75
2.	United Loggers OÜ	16 235 246	873 747	Peeter Volke	82
3.	Sokkel Karjäärid OÜ	1 570 756	765 996	Ahto Pregel, Kristjan Tiivas	93
4.	Era Valduse AS	6 474 680	1 569 808	Allar Peek	99
5.	Vh Ehitusteenused OÜ	5 597 639	919 936	Hendrik Villemson	128
6.	Raikküla Farmer OÜ	5 677 461	1 151 468	Meelis Burmeister	146
7.	Kmt Prefab OÜ	5 089 820	325 658	Marko Männik, Sven Laht, Martin Talts	159
8.	Art Link Baltic OÜ	15 540 088	1 379 119	Ailar Laasma, Veljo Toodo	161
9.	Eesti Horisontaalpuur OÜ	2 629 652	292 158	Katri Marketta Ruuhilahti, Andres Pärn, Koit Kreem, Pekka Aukusti Vepsä	163
10.	Rapla Metall OÜ	3 893 530	836 909	Margus Maidre	167

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Salutaguse Pärmitheas AS	62 098 772
2. O-I Estonia AS	60 953 000
3. Kohila Vineer OÜ	52 500 927
4. Rapla Tarbijate Ühistu TÜH	37 839 426
5. Vindor OÜ	26 417 387
6. Ingle AS	20 773 737
7. Saarioinen Eesti OÜ	19 034 680
8. Eesti Töuloomakasvatavate Ühistu TÜH	16 325 329
9. United Loggers OÜ	16 235 246
10. Art Link Baltic OÜ	15 540 088

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Kohila Vineer OÜ	6 226 372
2. Oniar OÜ	5 727 074
3. O-I Estonia AS	3 971 000
4. Salutaguse Pärmitheas AS	3 649 218
5. Vindor OÜ	3 555 021
6. Hõhle OÜ	3 046 545
7. Ingle AS	2 862 742
8. Era Valduse AS	1 569 808
9. Rapla Tarbijate Ühistu TÜH	1 431 705
10. Art Link Baltic OÜ	1 379 119

Luksuslik lahendus,
mis ületab kõrgeimad
ootused ja pakub
privilegeeritud aega
lõõgastumiseks.

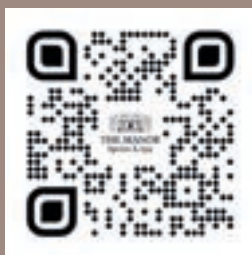

THE MANOR
Sports & Spa

Korralda konverents, seminar, koolitus,
meeskonnaüritus või pidulik sündmus
mõnusa miljöoga luksusvillas
The MANOR Sports & Spa-s!

- 6 elegantset kahekohalist tuba, 4 ühekohalist, 3 eksklusiivset
- *superior*-tuba ja suurepärase privaatse rõduga sviit
- luksuslik restorani- ja puhkeala villa kaminasaalis
- privaatne spaa leili- ja aurusaunaga
- jõusaal

Poole maja rent, kuni 12 inimest koos hommikusöögiga, hind 1790 €,
kogu kompleksi rent 3 ööd, koos hommikusöögiga, hind 6190 €.

themanor.ee
info@themanor.ee
Kirikuküla, Lossi
68611 Tõrva
Valgamaa

SAAREMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Kastanikodud OÜ	9 519 667	2 195 167	Aivar Mäemets, Reimo Nook	84
2.	Johan GTJ AS	2 911 045	5 659 524	Johan Lõuk	111
3.	Monistico OÜ	1 498 258	1 000 346	Arne Salong, Tiit Sõber	122
4.	Composite Plus OÜ	2 523 902	976 584	Andi Tamm, Tanel Šmalko, Andres Rand	122
5.	Saarte Liinid AS	9 330 473	1 700 615	Kaida Kauler	125
6.	Tamhold Investments OÜ	2 305 867	1 003 580	Tarmo Tammel	134
7.	Joogiekspert OÜ	4 882 838	864 629	Oliver Jaakson, Tõnis Juulik	140
8.	Arens Ehitustööd OÜ	9 955 824	921 267	Mart Loik, Oliver Akenpäärg, Olari Aavik	147
9.	Kaabeltau OÜ	2 126 900	747 352	Mihkel Undrest, Mart Undrest	151
10.	Valicecar OÜ	5 441 230	554 581	Vallo Kappak	152

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Saaremaa Tarbijate Ühistu TÜH	56 884 144
2. Saaremaa Piimaühistu TÜH	45 542 029
3. Baltic Workboats AS	42 292 151
4. Incap Electronics Estonia OÜ	32 069 545
5. Reta Puit OÜ	22 234 938
6. Ouman Estonia OÜ	22 116 652
7. Freudenberg Sealing Technologies OÜ	20 667 085
8. Spa Varad OÜ	17 101 388
9. Läätsa Kalatööstus AS	17 057 338
10. Estate Nord OÜ	15 856 683

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Evecon OÜ	9 058 072
2. Johan GTJ AS	5 659 524
3. Kastanikodud OÜ	2 195 167
4. Saarte Liinid AS	1 700 615
5. Reta Puit OÜ	1 667 317
6. Incap Electronics Estonia OÜ	1 342 850
7. Saaremaa Tarbijate Ühistu TÜH	1 270 960
8. Sigma Polymer Group OÜ	1 150 029
9. Baltic Workboats AS	1 125 412
10. Tamhold Investments OÜ	1 003 580

TARTUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Bigbank AS	154 062 985	49 100 000	Ken Kanarik, Argo Kiltsmann, Ingo Pöder, Mart Veskimägi, Martin Länts	33
2.	Räni KV OÜ	19 559 966	4 534 792	Ronald Blumenau, Aren Pöder	100
3.	Ehitustrust OÜ	90 830 719	7 015 378	Alar Jõgi, Kaido Somelar, Marko Raudsik	104
4.	Tartu Ehitus AS	35 675 492	4 133 123	Indrek Kann, Alar Loo	120
5.	Saint-Gobain Glass Estonia SE	61 037 000	11 635 000	Andi Kasak	121
6.	Tartu Mill AS	72 160 075	7 586 947	Uuno Lausing	126
7.	KE Infra AS	37 600 223	3 747 161	Mart Rahuoja, Vladimir Kostin	128
8.	Maag Grupp AS	382 359 000	34 265 000	Toomas Juhani, Silver Kaur	129
9.	A. Le Coq AS	105 076 000	14 976 000	Jaanus Vihand	147
10.	Pepsico Eesti AS	40 264 260	3 972 663	Anton Bzhelenko, Merle Saviauk, Nuno Maria Simões De Almeida Pinto Leite	147

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Aqua Marina AS	597 203 548
2. Maag Grupp AS	382 359 000
3. GPV Estonia AS	213 588 144
4. Foxway OÜ	211 826 529
5. Cronimet Nordic OÜ	207 556 058
6. Lemeks AS	187 708 000
7. Bigbank AS	154 062 985
8. Tartu Tarbijate Kooperatiiv TUÜ	114 463 177
9. Põllumeeste Ühistu Kevili TÜH	108 771 064
10. A. Le Coq AS	105 076 000

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Bigbank AS	49 100 000
2. Maag Grupp AS	34 265 000
3. Lemeks AS	21 255 000
4. A. Le Coq AS	14 976 000
5. Aqua Marina AS	14 683 652
6. Saint-Gobain Glass Estonia SE	11 635 000
7. Tarmeko KV OÜ	10 744 715
8. Gobus AS	9 883 873
9. Kaarsilla Kinnisvara OÜ	9 801 204
10. Tartu Mill AS	7 586 947

VALGAMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	UPM-Kymmene Otepää OÜ	87 001 137	11 898 703	Tommi Juhani Talvia, Juuli Anniina Räsänen, Antti Hannu Matias Nevalainen	56
2.	Raial Invest OÜ	6 567 298	4 216 736	Rait Allik	69
3.	Linnu Talu OÜ	3 438 079	984 351	Jarno Hermet, Astre Jaagant	89
4.	Mapri Ehitus OÜ	161 345 991	10 299 851	Tarmo Roos, Priit Jaagant	91
5.	Atria Eesti AS	63 467 000	3 770 000	Meelis Laande, Peep Parmakson	115
6.	Buildconsult OÜ	1 267 074	272 111	Einar Vettus	118
7.	Sanlind OÜ	2 138 121	879 243	Andres Puksov	119
8.	Tõrva Tervisekeskus AS	877 405	1 230 519	Merily Boisen	123
9.	Valga Haigla AS	14 565 001	1 318 998	Apo Oja	137
10.	Steel Buckle OÜ	2 201 680	894 472	Dmitri Butkevitsš, Valeri Fjodorov	146

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Mapri Ehitus OÜ	161 345 991
2. UPM-Kymmene Otepää OÜ	87 001 137
3. Atria Eesti AS	63 467 000
4. Valga Puu OÜ	51 005 450
5. Combiwood OÜ	38 426 209
6. Engeros Otepää OÜ	27 187 768
7. Aclima OÜ	22 460 292
8. Estrefransservice OÜ	19 262 134
9. Tõrva Tarbijate Ühistu TÜH	16 492 460
10. Keil M.A. OÜ	15 395 977

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. UPM-Kymmene Otepää OÜ	11 898 703
2. Mapri Ehitus OÜ	10 299 851
3. Raial Invest OÜ	4 216 736
4. Atria Eesti AS	3 770 000
5. Valga Puu OÜ	3 547 242
6. Engeros Otepää OÜ	2 503 415
7. Combiwood OÜ	2 215 361
8. Valga Haigla AS	1 318 998
9. Tõrva Tervisekeskus AS	1 230 519
10. Linnu Talu OÜ	984 351

VILJANDIMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatus	punktid
1.	Enera OÜ	15 548 636	4 634 196	Mark Orav	42
2.	Rakvere Farmid AS	33 860 000	10 459 000	Silver Kaur, Kalev Korbun, Priit Dreimann	45
3.	Tradeunion OÜ	25 370 124	4 905 093	Priit Viira	73
4.	Vestman Energia AS	14 544 692	35 587 510	Aivar Berzin	83
5.	Mangeni Pm OÜ	12 659 317	2 923 173	Maarika Susi	86
6.	TRL Partners OÜ	5 798 359	1 165 367	Tõnis Lepa	103
7.	Sakala Teed OÜ	6 834 042	1 547 337	Toomas Leppik	118
8.	Saimre Agro Grupp OÜ	16 521 659	2 890 445	Mati Tuvi, Teet Soorm, Toivo Teng	121
9.	Airok OÜ	8 922 128	1 509 841	Urmas Rohla	132
10.	Eleväli AS	15 039 579	1 692 566	Larvo Klaos, Rein Pius	144

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Scandagra Eesti AS	157 477 000
2. Viljandi Aken ja Uks AS	107 486 714
3. Viiratsi Saeveski AS	63 168 101
4. Viljandi Tarbijate Ühistu TUÜ	51 839 140
5. Puidukoda OÜ	49 104 000
6. Eesti Hõõvelliist OÜ	37 823 116
7. Viljandi Metall AS	36 208 071
8. Rakvere Farmid AS	33 860 000
9. Combimill Sakala OÜ	30 903 902
10. Tradeunion OÜ	25 370 124

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. Vestman Energia AS	35 587 510
2. Rakvere Farmid AS	10 459 000
3. Roger Puit AS	6 366 021
4. Eesti Hõõvelliist OÜ	5 336 006
5. Tradeunion OÜ	4 905 093
6. Enera OÜ	4 634 196
7. Combimill Sakala OÜ	3 190 746
8. Viiratsi Saeveski AS	3 152 067
9. Mangeni PM OÜ	2 923 173
10. Saimre Agro Grupp OÜ	2 890 445

VÖRUMAA TOP 10

koht	firma nimi	käive eurodes	kasum eurodes	juhatas	punktid
1.	Puratos Malt OÜ	6 405 410	2 460 092	Stefan Guido C Cappelle, Ivar Pukspuu, Olivier Luc R. Tilken, Ursel Kaarna	50
2.	Danpower Eesti AS	6 614 976	929 048	Burkhard Vogel, Markus Friedrich Süßmann	75
3.	Lõuna-Eesti Haigla AS	20 665 490	2 676 044	Arvi Vask	75
4.	Kagu Elekter OÜ	10 238 840	1 817 725	Eiko Jõgi, Heikki Sohard, Siim Salandu, Karmo Kase	77
5.	Värskas Originaal AS	15 233 286	1 415 610	Rauno Jõgeva, Oliver Jõgeva	89
6.	Cristella VT OÜ	43 087 263	3 207 523	Priit Koha, Margit Rahuoja	100
7.	Kurmik AS	5 555 226	732 201	Andri Needo	105
8.	MPI Kivipaigaldus OÜ	1 958 450	377 111	Indrek Papp	117
9.	Semuehitus OÜ	5 945 378	580 622	Meelis Minski	118
10.	Eramaa OÜ	5 111 829	405 141	Sander Tiisler	123

KÄIBE TOP 10

	käive eurodes
1. Barrus AS	74 190 191
2. Toftan AS	67 050 000
3. A1M OÜ	54 556 382
4. Võru Tarbijate Ühistu TÜH	44 695 440
5. Cristella VT OÜ	43 087 263
6. KPG AS	35 327 417
7. Charlot OÜ	23 352 850
8. Lõuna-Eesti Haigla AS	20 665 490
9. Saru Lauavabrik OÜ	15 238 188
10. Värskas Originaal AS	15 233 286

MAKSUEELSE KASUMI TOP 10

	kasum eurodes
1. KPG AS	3 875 959
2. Cristella VT OÜ	3 207 523
3. Lõuna-Eesti Haigla AS	2 676 044
4. Puratos Malt OÜ	2 460 092
5. Kagu Elekter OÜ	1 817 725
6. Võru Tarbijate Ühistu TÜH	1 663 036
7. Värskas Originaal AS	1 415 610
8. Charlot OÜ	1 407 036
9. A1M OÜ	1 241 313
10. Danpower Eesti AS	929 048

Vabaduse väljak, Tallinn

**Paketi maksumus
al.32€/osaleja**

Tule korralda

FIRMAPIDU

**ELAMUS-
GOLF**
GOLF, FOOD & FUN

www.elamusgolf.eu
+372 5866 8440

Tähista eriti luksuslikult, broneeri terve hotell 24-tunniks!

Rannahotell, ajalooline ja stiilne hoone, kus luksus kohtub ajatu klassikaga on ideaalne koht unustamatu sündmuse korraldamiseks.

Kas unistad erakordsest ja meeldejäävast peost, mida külalised meenutavad veel aastaid hiljem? Rannahotell pakub võimalust broneerida terve hotell 24-tunniks, et tähistada luksuslikult ja muretult.

Olgu selleks pulm, sünnipäev, juubel või ettevõtte meeskonnaüritus, Rannahotell garanteerib:

- **Maitsev toit:** Meie restoran pakub kõrgel tasemel roogasid, mis rahuldavad ka kõige nõudlikuma maitsemeele.
- **Suurepärase teenindus:** Kogenud ja pühendunud meeskond tagab, et iga detail on hoolikalt läbi mõeldud ja teostatud.
- **Mõnus voodi:** Peale meeldejäävat pidu ootab sind ja külalisi mugav voodi, et end välja puhata ja järgmiseks päevaks energiat koguda.
- **Erakordne hommikusöök:** Alusta järgmist päeva meie rikkaliku ja maitsva hommikusöögiga, mis pakub energiat ja head tuju kogu päevaks.

Lisaeelised

- **Täielik privaatsus:** Terve hotelli broneerimine tagab, et Sul ei ole vaja muretseda teiste hotelli külaliste ega öörahu pärast. Pidutseda võib nii kaua, kuni külalised jaksavad ja nautida tõeliselt privatset ja erilist kogemust.
- **Terviklik teenuste valik:** Vajad DJ-d, õhtujuhti, fotograafi või bändi? Anname kontakte ja ideid, keda võiksid enda üritusele teenusepakkujaks kutsuda.
- **Mitmekülgset tegevused:** Planeeri erilisi tegevusi, alates meeskonnatöö töötubadest kuni lõugastavate spaaprotseduurideni. Terve hotelli broneerimine annab sulle ruumi ja vabadust olla tegevustega eriti loov.
- **Paindlikkus:** Sul on mõni eriti vahva idee, mis eeldab kastist välja mõtlemist ka meie poolt? Teeme ära!

Hind madalhooajal alates **4500€** (september-aprill)

Kui sul on mõttes korraldada mõni vahva sündmus, siis kirjuta meile sales@rannahotell.ee
www.rannahotell.ee | +372 44 44 444

Tallinna Ülikooli koolitus- ja konverentsikeskuse avatud õppe peaspetsialist Marge Kõrvits

Tallinna Ülikooli mikrokraadiprogrammid, avatud õpe, täiendusõpe – mis need on?

Mikrokraadiprogrammidest, avatud õppest, täiendusõppest räägib lähemalt Tallinna Ülikooli koolitus- ja konverentsikeskuse avatud õppe peaspetsialist Marge Kõrvits.

Mis on mikrokraad ja kuidas see erineb tavapärasest kraadiõppest?

Mikrokraad on märksõna, mis on koolitusmaastikul kenasti lendu läinud. Mikrokraadiõpe on tulnud selleks, et jääda, seda on pikalt oodatud. Mikrokraadiõpe ei ole tekkinud tühjale kohale, sellel on oma eelnev lugu. Aastate eest oli bakalaureuse õppekavades lisaeriala moodulid, mida sai õppida ka avatud õppes. Mingil ajal lisaerialade õpetamine ülikoolis lõpetati, aga vajadus seda tüüpi tasemeõppest lühemate õppekavade järel püsis. Maailm on avatud ja teave on levinud, et USA ülikoolid reklaamivad

nanokraade, kuna suured summad, mida tuleb maksta ülikooliõpingute eest, ei ole kõigile jõukohased. Eestis tekkis mõtte pakkuda tasemeõppekavadest välja valitud õppeainetest moodustatud mooduleid pigem sisulise vajaduse pärast. Tosin aastat tagasi olid päevakorral ideed, et ülikooli täienduskoolitus võiks olla mahukam kui tavapärane ja kasutama ära rohkem ülikooli võimalusi, lisaks tasemeõppe ainete õppimisele täienduskoolitusena võiks neist moodustada õppekavu, mis sisaldaks ka täiendusõppe komponenti. Kuna Eestis mikrokraadidest siis veel ei räägitud, siis programm sai ni-

» Mikrokraadiõpe on suunatud täiskasvanule, kes tahab värskendada oma tööalaseid teadmisi ja oskusi või teha karjääripööret.

meks "Aasta ülikoolis". Selle programmi õppekavad koosnesid siiski vaid tasemeõppeainetest, aga tollel ajal välja pakutud ideed täiendusõppe komponendi lisamisest on teoks saanud mikrokraadiprogrammides. Arutluse all oli, kas kasutada terminina hoopiski osakraad, aga mikrokraadi mõiste oli juba levima hakanud. Elu areneb tormiliselt ja vajadus on ka spetsiaalselt loodud mikrokvalifikatsioonide järele, sest täiendusõppe protsess on paindlikum ja kiirem kui tasemeõppes.

Kellele on mikrokraadiprogrammid suunatud? Millised on nende peamised eelised õppijale?

Mikrokraadiõpe on suunatud täiskasvanule, kes tahab värskendada oma tööalaseid teadmisi ja oskusi või teha karjääripööret. Sellisel juhul on inimesel kõrgharidus mingis valdkonnas juba olemas. Mikrokraadiõpe sobib ka juhul, kui alles on plaan omandada bakalaureuse- või magistrikraad. Kui samas valdkonnas tasemeõppesse õppima asuda, siis saab varasemate õpingute arvestamise raames mikrokraadiõppes õpitu üle kanda õppekava täitmiseks.

Milliseid mikrokraade Tallinna Ülikool pakub? Millistes valdkondades?

Tallinna Ülikool pakub mikrokraadi-

õpet kõigis valdkondades, milles pakutakse tasemeõpet. Need on digi- ja meediakultuur, haridusuuendus, kultuurilised kompetentsid, terve ja jätkusuutlik eluviis, ühiskond ja avatud valitsemine. Mikrokraadi õppekavu on üle saja, välja pakutud ja käimasolevad neist on umbes pooled.

Mis on avatud õpe? Millistes tingimustes võiks seda eelistada mikrokraadiõppele?

Avatud tasemeõpe on tasemeõppeainete õppimine täiendusõppena. Õpitakse koos üliõpilastega, täita tuleb samad nõuded, mis on üliõpilastel. Paraku üliõpilase staatust see ei anna. Ka mikrokraadi õppija pole üliõpilane, vaid on täiendusõppija. Avatud õpet tasub eelistada mikrokraadi õppimisele siis, kui mikrokraadi õppekavast leida üks või mitu õppeainet, mis pakuvad huvi, aga tervet mikrokraadi omandada pole soov või mõtet. Tasemeõppeaineid täiendusõppena õppimiseks saab valida nii bakalaureuseõppe kui ka magistriõppe tunniplaanist.

Kas täiendusõppe või mikrokraadiprogrammi läbimine annab samasuguse kvalifikatsiooni nagu kraadiõpe?

Mikrokraad kindlasti ei asenda ei bakalaureuse- ega magistrikraadi, sest mahud on täiesti erinevad. Kui kraadi- ehk tasemeõppes bakalaureuseõppe maht on 180 ainepunkti (EAP) ehk kolm aastat ja magistriõpe 120 EAP ehk kaks aastat, siis mikrokraadide maht on 6 kuni 30 EAP. Juba arvudestki on näha, et mikrokraad ei saa asendada tasemeõpet. Samas ülikoolide tuleviku- plaanides on olemas idee, et mitme mikrokraadi läbimisel ja lisaks uurimistöö kaitsmisel võiks olla võimalik omandada vastavalt kas bakalaureuse- või magistrikraad.

Kuidas toimub mikrokraadiprogrammi kandideerimine? Millised on vastuvõtutingimused?

See sõltub mikrokraadi õppekavast – mõnele mikrokraadile kandideerimiseks on vaja esitada näiteks motivatsioonikiri. Mikrokraadile õppima asumiseks enamasti pole vaja kandidaate, kui täidetud on eeltingimused, näiteks vastav haridustase, töökogemus või võõrkeeleoskus. Kindlasti aga peab mikrokraadiõppes õppida soovija olema digipädev ja hakkama saama veebipõhistes õpikeskkondades. Samuti peab ta olema osav aja planeerimises, sest õpingud tuleb sobitada oma töö- ja pereeluga.

Mis kasu saab ettevõtte või organisatsioon, kui töötaja omandab mikrokraadi või õpib täiendusõppes?

Töötaja, kes on omandanud mikrokraadi, on uuendanud ja värskendanud oma kvalifikatsiooni teaduspõhiste teadmiste ja oskustega, ta on harjutanud tänapäeval eriti nõutavat kriitilist mõtlemist ja arendanud analüüsioskust. Ta on tõestanud, et on sihikindel, suudab süveneda ja viia projekti tulemuseni. Need on töömaailmas väärt omadused. Kiiresti muutuv ja teabeküllases maailmas toime tulekuks on tähtis just õppimisoskus ja teaduspõhisele teadmisele toetuv loovus.

TALLINNA ÜLIKOOL

VÄIKETOOTJA INNOVEERIB:

ENDAL ON
PIINLIK, KUI
MIDAGI
PÕNEVAT
EI TEE

See annab meile konkurentsieelise ja kindluse, et konkurendid kohe kõrval ei saa sama teha, selgitab Eesti käsitööšokolaadi tootja Chocolala asutaja ja juht Kristi Lehtis, miks ettevõtte oluliselt innovatsioonile panustab. “Endal on piinlik, kui midagi põnevat ei tee.”

RIVO SARAPIK
aripaev@aripaev.ee

Tema sõnul mõtlevad tootja töötajad iga päev sellele, kuidas teha Eesti šokolaaditootja huvitavaks välisriikidele. “Tihti tahetakse Prantsuse šokolaadi, Belgia šokolaadi, Šveitsi šokolaadi, aga mitte Eesti šokolaadi,” selgitas Lehtis Äripäeva raadio saatel “Tööandjate tund”.

“Et mis oleks siis see toode, mida meilt tahetakse osta?” Sellepärast ongi ettevõtte tulnud turule selliste toodetega nagu näiteks põdrasamblik šokolaadis, mida teiste riikide

Tihti tahetakse Prantsuse šokolaadi, Belgia šokolaadi, Šveitsi šokolaadi, aga mitte Eesti šokolaadi.

Kristi Lehtis

ro Lode. “See on tuleviku turu loomine,” märkis ta. Samuti aitab kulude kasvuga toime tulla ja efektiivsemalt töötada. Valdavalt koolide toitlustamisega tegelev ettevõtte juht selgitas, et see valdkond on viimaste aastatega palju muutunud, mis eeldab teenusepakkujatel teistsugust teenust ja lähenemisi.

“Koolitoitlustus oli 5–7 aastat tagasi tänasega võrreldes nagu öö ja päev – kui varem tõsteti portsjon taldrikule, siis nüüd on iseteenindusliinid, muutunud on toidu valik ja väljapanek ning toitumistrendid,” selgitas ta. “Toitumises pole enam standardiseeritud maailm ja inimesed söövad usulistel, tervislikel või sportlikel põhjustel erinevalt. Seal tekib vajadust kõike personaliseerida.”

Mõlemad ettevõtted tegelevad uuendamise ja uute ideede otsimisega süsteemselt. Näiteks Lehtis käib meeskonnanaga endast paremate šokolaadimeistrite juures õppimas. “Vaadata, mida nemad teevad ja kuidas me saaksime paremini teha kui nende riikide parimad,” selgitas ta. “See pole ainult retsepti õppimine, vaid laiem – kuidas on köögi puhtus, kuidas nad riituvad, kuidas nad käituvad. See on väga oluline, kus sa käid. Kui positsioneerid end kui luksusbrändi, siis ei saa minna mitteluksusbrändi juurde õppima.”

Ettevõtted jäävad katsetuste juurde pidama

Süsteemsus eristab innovatsioonis erinevale arenguetapile jõudnud ja sinna pidama jäänud või siis arenguhüppe teinud ettevõtteid. Teadlaste, ekspertide ja ettevõtjate koostöös sündinud innovatsioonivõime hindamise tööriist Innotrepp, mis kaardistab ettevõtete hetkeseisu ja pakub järgmised sammud uuele astmele jõudmiseks, jagab ettevõtted

Chokolala eesotsas Kristi Lehtisega mõtleb iga päev, kuidas Eesti šokolaadi huvitavaks teha. FOTOD: LIIS TREIMANN ▶

tootjad järele teha ei saa – samblikku igal pool ei leidu või siis on see kaitse all.

“Need on tooted, mida teised ei saa teha ja mida meie ise saame kaitsta, mitu toodet on patendiga kaitstud. See annab meile väikse kindluse, et konkurendid kohe kõrval ei saa sama teha.” Chokolala investeerib süsteemselt igal aastal arendamisse ja kuulub ka 2% klubisse, mille liikmed investeerivad teadus-arendustegevusse aastas kas 2% käibest või vähemalt miljon eurot.

Uuendused aitavad turgu luua

Lisaks tänase müügi suurendamisele saab süsteemselt teutsedes ja innoveerides ka tulevikunõudlust luua, rõhutas toitlustusettevõtte Baltic Restaurants Estonia juht Aa-

viide kategooriasse – uuenduste huviline, üksikute uuenduste katsetaja, juhitud protsessiga uuendaja, strateegiline uuendaja ja ökosüsteemi kujundaja. Nende võimekust hinnatakse kuue parameetri järgi. Enamlevinud arengu klaaslagi jääb teise ja kolmanda astme vahele ehk katsetatakse, aga need ei muutu süsteemseks.

Oma asukohta trepil testisid ka Chocolala ja Baltic Restaurants Estonia. Esimene sai tulemuseks 3,4 ja teine 2,5. Maksimaalne võimalik on 5. Tööandjate keskliidu innovatsiooninõunik Kati Rostfeldt selgitas aga, et maksimumi on Eestis ilmselt keeruline ja mõttetu taotleda, sest see kirjeldab pigem globaalseid ja radikaalselt innoveerivaid ettevõtteid, millel üleilmne mõju.

“Oleme tugev keskmik,” nentis Lode. Tema sõnul aitab see kaardistus, eriti konsultante appi võttes ja ettevõtte tegevuse valjuhäälnel kirjeldamine, hästi ettevõtte tegevused ja tulemused lahti mõtestada. “Innovatsioon ei ole meil omaette eesmärk, vaid vahend kasumi teenimiseks. Kui me muutuseid ise ei juhi, siis oleme varsti ilmselt turul viimaste seas.”

Kristi Lehtis selgitas, et avastasid selle kogemusega suure probleemi. “Probleem seisneb selles, et meil on kõik head mõtted meie peas, aga ei ole üles kirjutatud. Teeme kõhutunde pealt, aga peaks veidi targemalt talitama,” rääkis ta. Süsteemsemaks toimetamiseks võiks tema hinnangul taotleda värsket innovatsiooni ISO standardit, sest ISO standardist on ta ettevõtte just tegevuste korraldamisel rohkelt kasu saanud. **A**

TURUST SÕLTUVAD JA TURGU LOOVAD ETTEVÕTTED

Ettevõtteid saab jagada viide innovõimekuse tasemesse lähtuvalt sellest, kui suur kontroll on tal enda konkurentsivõime üle. Trepil esimestel astmetel asuvad ettevõtted sõltuvad peamiselt klientidest (keda ise valida ei saa), kõrgemal astmetel paiknevad turgu kujundavad üleilmse haarde ja unikaalse väärtuspakkumisega ettevõtted.

Uuenduste huviline

Tunneb huvi innovatsiooni vastu, plaanib ka ise oma ettevõttes uuendustele rohkem tähelepanu pöörata.

Uuenduste katsetaja

Ettevõtte on katsetanud üksikuid uuendusi ja arendustegevusi. Innovatsioon pole enam segadust tekitav võõrsõna.

Juhitud protsessiga uuendaja

Ettevõtte innovatsioonitaset iseloomustavad selged protsessid ja praktika. Esimestest katsetustest õppinuna on loodud ettevõttes toimivad süsteemid ja sisemised kokkulepped.

Strateegiline uuendaja

Ettevõtte innovatsioonitaset iseloomustavad strateegilised uuendustegevused, mahukad uurimis- ja arendustegevused ja järjest kasvav rahvusvahelistumine.

Ökosüsteemi kujundaja

Ettevõtte on saavutanud globaalse mõju, on oma valdkonnas innovatsiooniliider ja uuenduste eestvedaja ning turgu loov. Tegevusi iseloomustavad ökosüsteemi eri osapooli kaasav koostöö ja avatud innovatsioon.

Baltic Restaurants Estonia juhi Aaro Lode sõnul on koolitoit mõne aastaga palju muutunud.

Legendaarne kõva juust Leedust!

- ✓ Laktoosivaba
- ✓ Kaltsiumiallikas
- ✓ Sobib taimetoitlastele

*Aeg maitsta,
aeg hinnata!*

ETTEVAATUST, JULGE-OLEKUMAKS PEIDAB ENDAS KURIKAVALAID LÖKSE

Ettevõtete kasumist tüki naksava julgeolekumaksu detailides paistab kõvasti ebavõrdsust ja ebaõiglust, lähemalt vaadates leidub ka olukordi, kus maksu peavad maksma need, kel realselt kasumit ei ole.

IREENE KILUSK
ELLEN JÕGI
aripaev@aripaev.ee

Grant Thornton Balticu partner Martin Luik tõi ühe probleemse kohana näiteks, et on levinud tava kajastada kinnisvarainvesteeringuid õiglase väärtuse meetodil – ehk umbes kahe-kolmeaastase intervalli tagant hinnata kinnisvara väärtust. Inflatsioonilises keskkonnas toimub Luige sõnul üldjuhul kinnisvara üleshindlus. See tõus mõjutab otsest perioodi kasumit, millelt tuleb uue eelnõu järgi maksu maksta. Sestap võib ettevõtja jaoks olla tulusam ümberhindlus edasi lükata või siis leida hindaja, kes hindab väärtust võimalikult madalalt.

Grant Thornton Balticu maksuvaldkonna juht Kristjan Järve märkis, et mujal maailmas, kus kehtib kasumi maksustamise süsteem, ümberhindamisest tekkivaid kasumeid ja kahjumeid reeglina arvesse ei võeta.

Lisaks võib Järve sõnul tekkida ettevõtjal soov oma arvestuspõhimõtet muuta ja võtta kasutusele hoopis soetusmaksumuse meetod. Eriti juhul, kui kinnisvarainvesteering on ostetud pigem varem ja hiljem üles hinnatud. Võimalus on ka amortisatsiooni kaudu perioodi kasumit kahandada, lisas ta. “Kui ka tegelikult lõpuks see kinnisvara ära müüakse, siis tekib ka reaalne raha, mille arvel, tegeliku kasumi pealt seda tulumaksu maksta,” ütles ta.

Kasum nagu on, aga tegelikult ei ole

Järve sõnul on kõige olulisem probleem see, kui arvestuspõhimõtete tulemusel tekib raamatupidamislik kasum olukorras, kus tegelikku kulu ega tulu ei ole. Teinekord võib puududa ka vaba rahavoog, mille arvel see tekkiv maksukulu ära tasuda.

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

Siiski hoiatab Järve, et seaduse silmis on hämar tegu minna vahetult enne maksumuudatust üle teisele arvestusmeetodile, kui sel pole ühtki muud eesmärki peale maksude maksmisest hoidumise.

“Mida iganes ettevõtja, maksumaksja, teeb, seal peab olema ka mingi muu majanduslik sisu või eesmärk,” märkis Järve. Kui see on arusaamatu või kui seda ei ole, on Järve sõnul maksuametil õigus sekkuda.

“Tahaks loota, et see 2 protsenti ei muuda nii palju, et kõik sooviksid hästi agressiivseid arvestuspõhimõtteid rakendada hakata, et võimalikult väikseks seda maksubaasi saada,” sõnas Luik.

Luik mõõnab, et arvestuspõhimõtetes on mitu valikuvõi-

malust, mis lubavad manööverdada ettevõtte maksubaasi võimalikult väikeseks. Samas ta loodab, et säilivad läbipaistvus ja õiglase väärtuse kajastamine.

“Et ei teki laias laastus topeltraamatupidamist, et üks aruandlus on siis äriregistrile ja teine aruandlus siis sisemine või pangale,” lausus Luik.

Segadus omanikult tulnud laenudega

Uus seadus tooks kaasa ka segadust omanikulaenudega. Kui eraisik annab oma ettevõttele nullintressiga laenu, tekib diskonteerimise (ümberarvutus, et leida laenu turu- ehk nüüdisväärtus) tulemusena näiline kasum, mis suurendab ettevõtte maksubaasi.

Võtame näiteks olukorra, kus omanik annab eraisikuna firmale 10 miljonit eurot laenu kümneks aastaks nullintressiga, samal ajal kui turul levinud intressimäär on 5 protsenti. Selle tulemusena tekib raamatupidamislik kasum 4 mil-

JULGEOLEKUMAKS

Riigikogus on läbinud esimese lugemise julgeolekumaksu seaduse eelnõu, mille kohaselt koosneb uus maks kolmest osast: 2 protsendi ettevõtete kasumilt alates 2026. aastast, 2 protsendi käibelt alates 2025. aasta 1. juulist ning 2 protsendi inimeste tuludest alates 2026. aastast. Eelnõu kohaselt kehtib maks 2028. aasta lõpuni.

jonit eurot, mille arvel peab ettevõtja uue seaduse ajal maksuma 2 protsenti maksu, olgugi et seda raha tegelikult ei ole ega tule.

Järve sõnul diskonteerimise mõju laenuperioodi lõpuks küll kaob, ent kui laen antakse ajal, mil kehtib julgeolekumaks – aastatel 2026–2028 – võib see ajada maksukoormuse väga suureks. “Tekibki selline ebaõiglus – sõna otseses mõttes,” nentis Järve. Järve sõnul tasub edaspidi omanikele soovitada anda laenu pigem õiglasel väärtuses.

Kohaliku standardi järgi peab maksuma rohkem

Mitu kurioosumit tekib ka sellest, kas ettevõtte tegutseb Eesti finantsaruandluse (EFS) või rahvusvahelise (IFRS) standardi järgi.

Esimene näide ongi laenuudega. Kui eraisikust omanik annab firmale laenu nullprotsendilise intressiga, tuleb EFSi järgi laen kohe diskonteerida, selgitas Järve.

Rahvusvahelise standardi järgi aga läheb see osa otse omakapitali. “Tekib olukord, kus Eesti standardi järgi tuleb sellest tulenevalt 2 protsenti maksu maksta, aga rahvusvahelise standardi järgi ei tule, kuna see ei ole perioodi kasum,” selgitas Järve. Ka lõpptulemusena peab ühel juhul maksuma rohkem, teisel vähem.

Ebakõla tekib ka põhivara ümberhindluses, ütles Luik. IFRSi puhul on ümberhindlus väga levinud, ent EFSis seda reeglina ei rakendata.

Kohalikus arvestuses on üldiselt nii, et kui ettevõtte on äritegevuse tarbeks ostnud kinnisvara ja kasutab seda, siis üldjuhul ta amortiseerib selle vara. Aga näiteks Tallinna Kaubamaja grupil, mis järgib rahvusvahelist standardit, on omakapitalis tekkinud 100 miljoni euro suurune ümberhindlusreserv. See on küll üleshindlus, kuid kajastub otse omakapitalis, mitte perioodi kasumis. Lisaks üleshinnatud vara amortiseerub ja järgnevatel perioodidel suureneb amortisatsioonikulu. Seega vähenevad nii grupi perioodi puhaskasum kui ka maksustamise summa.

Järve sõnul on eelnõu kõige suurem probleem, et pole õigusselgust. “Neid arvestuspõhimõtteid on erinevaid, mida on võimalik erineva loogika ja mõjuga kasutada,” tõdes ta.

Ei tasu ootama jääda

Kuigi Järve sõnul on lootust, et seadusandjad annavad välja täpsemad suunised, ei soovita ta ettevõtjatel liiga kauaks mõttesse jääda – avansilisi makseid hakatakse arvestama juba 2025. aasta kasumilt. Järve sõnul tasub ettevõtjal raamatupidaja või audiitoriga maha istuda ja vaadata, millist mõju uus süsteem firma ärimudelil, struktuuri ja muid iseärasusi arvesse võttes avaldama hakkab.

“Paljudel juhtudel ei pruugigi olla head lahendust või majanduslikke argumente seda maksubaasi oluliselt vähendada, kuid vähemalt on siis teadlikkus ja arusaam, milline see mõju saab olema,” ütles ta. **A**

Vasakul Grant Thornton Balticu maksuvaldkonna juht Kristjan Järve ja paremal Grant Thornton Balticu vandeaudiitor ning partner Martin Luik.

KUULA

Äripäeva
raadío

“Julgeolekumaks võib nõuda osa näilisest kasumist”

aripaev.ee/raadío

Nendel pühadel, soovi midagi erilist

Eksklusiivsed köögid, garderoobid, vannitoad.
Millimeetri täpsusega. Sinu soovide järgi.

Sinu ideest saab teos
www.aunman.ee

AUNMAN

ELAMUS

KINNISVARA

Meie teame
kodude tegelikku
väärtust, sest
iga kodu lugu on
eriline peatükk.

Iga kodu
on ELAMUS.

Maia Karro
518 8883
maia.karro@elamuskv.ee

VÕÕRUTAGEM END SKANDINAAVIAST, LÄHME OTSE SAKSAMAALE

Eesti majanduse uus suur idee peaks olema Skandinaavia allhankest vabanemine ning ise otse Saksamaale ja teistele suurtele turgudele müümine, sest Eesti ettevõtete kiirus ja efektiivsus on seal väga oodatud.

VELJO KONNIMOIS
Eesti Masinatööstuse Liidu nõukogu esimees

Mind teeb murelikuks üks salakaval mõte, mida saab meediast viimasel ajal sageli lugeda. Erinevates sõnastustes on asja tuum üldjoontes selline: meie majanduse vindumise taga on Skandinaavia turgude langus, aga pole vaja karta – küll neil hakkab taas paremini minema.

Niimoodi mõelda on ohtlik, sest niimoodi surume end ise naabritest kehvema sissetuleku lõksu. Süvendame probleemi, et rootslased teevad targemat tööd ja elavad paremini, samas kui meile jääb lihtsam ja mustem töö ning lahjem kasum.

Tahan panna kõigile eksportivatele ettevõtjatele südamele – kui oled juba mujal jala ukse vahele saanud, siis ära lase end uuesti Skandinaavia lihtsa töö mugavusest uinutada.

Rootsi allhange meid rikkaks ei tee

Niikaua, kui Eesti tööstus lepib selle tööga, mida rootslased peavad endale liiga primitiivseks, on meie jõukaks saamine välistatud. Samal ajal pole Skandinaaviaga globaalses tööjaotuses samale pulgale tõusmine, mis veel mõne aja eest võis tunduda ulmelisena, enam midagi mõeldamatut.

Suuremas pildis ja veidi üldistades on nii Skandinaavia kui Baltimaad lõppkokkuvõttes Saksa majanduse tarnijad. Seda vähemalt suurema li-

sandväärtusega tööstusharudes. Aga kui lõpuks jõuab meie toodang igal juhul Saksa brändiga toodetesse, siis miks anda rammus tükk kasumist rootslastele ära? Sama hästi võime ja peaksime ise otse Saksamaale müüma.

See ei tähenda, et me enam Skandinaaviasse üldse ei ekspordiks. Kui hind on hea, tasub ka seda jätkata. Aga uueks eesmärgiks tuleks seada, et müüme võimalikult lähedale lõppkliendile ning mitte odavust, vaid kvaliteeti. Turgude mitmekesisus maandab ka majanduskriiside riske.

Kui kedagi peaks painama valehäbi või alaväärsuskompleks, siis kinnitan masinatööstuse liidu liikmete viimase aasta kogemuse põhjal, et eestlased enamasti ei saa ise arugi, kui heale tasemele oleme oma tööstuse arendanud. Tehnoloogiliselt ning veel enam efektiivsusest on aina rohkem meie ettevõtteid Euroopa tipus.

Muidugi on alati arenguruumi. Saksamaalt või Šveitsilt on meil veel omajagu õppida. Aga Lääne-mere ääres pole meil midagi häbeneda. Lausa vastupidi – just praegu on aeg, et leida üles põhjendatud uhkus oma töö ja kvaliteedi üle ning julgelt otse Kesk- ja Lääne-Euroopasse müüa.

Uks Saksa turule minekuks on lahti

Järgmine suur samm eestlaste rikkuse teekonnal peakski olema Skandinaavia vahendajatest mööda minek ja otsesidemete loomine Saksa klientidega. Praegu on selleks ajalooline võimalus kahel põhju-

Masinatööstusettevõtte Radius Machining asutaja ja juht Veljo Konnimois. FOTO: LIIS TREIMANN

sel. Esiteks, olukord sunnib oma harjumusi muutama, sest Skandinaavia nõudlus on langenud ega taastu kiiresti.

Aga mis veelgi tähtsam, ka Saksamaal on kriis, mis sunnib isegi Saksa suurfirmasid oma harjumusi muutma. Neil on probleeme energia hinnaga, samuti oskustööjõuga. Me peame oma bürokraatiat hulluks, sest me pole Saksa oma kogenud.

Praegu on sakslane sunnitud mugavustsoonist välja tulema. Ta muudab amuseid traditsioone. Mida haavatavam ta on, seda avatum ta on. Masinatööstuse liidu liikmete kogemus kinnitab, et see on meie võimalus.

Täiesti tõsiselt oleme täna meie need, kes saavad pakku da Saksa partneritele neile väga vajaliku abi. Me oleme kohati väga palju efektiivsemad, osavamad ja ka kvaliteedi poolest samaväärsed. Eestis aina laiemalt levinud ISO-sertifikaadid on Saksamaal oluline müügiargument.

Eestlaste korrektsus, samas kiirus ja paindlikkus on praegu kõrges hinnas. Ärme häbene seda näidata ja sellest rääkida. Selleks tuleb minna oma inimestega Saksamaale kohale, vahetult suhelda ja suhteid üles ehitada.

Minu hinnangul on Eesti ettevõtluses ja majanduses kätte jõudnud uus peatükk. Kõigepealt oli tarvis turumajandus üldse taas käima saada – siis kõlbas mistahes ettevõtlus ja allhange.

Järgmiseks tuli kiire tõus kvaliteedis, läbimurre lihttöö juurest inseneritöö juurde, samas kui jäme ots jäi endiselt välispartnerite kätte. Mõelgem Volkswageni või rajatavale ABB arenduskeskusele Tallinnas.

Olgem äriliselt näljased

Uuele tasemele viib meid nüüd aga aktiivne müük ja ise aina parema hinna ning globaalselt mõjuka kliendi otsimine. Eestlane peab harjuma enast lõppkliendi juures põhjendatult kiitma ja enekõike, rohkem tahtma. Küsimus on nutikas naaalsuses, müügienergiast ja endasse uskumises.

Tuues näiteid kõigile teada jaebändidest, pole olnud mingit objektiivset põhjust, miks just rootslased pidid looma H&M-i või IKEA. Asi oli puhtalt ettevõtlikkuses ja parimas mõttes ärilises näljas. Seesama hoiak tuleb nüüd ka meil endas äratada.

Oli loomulik, et Eesti ettevõtlus ei taassündinud kohe sellesama näljaga. Aga nüüd on põlvkond möödas ning aeg käiku vahetada. Meie idufirmadele omane globaalse müügi ambitsioon peab imbuma kõigisse sektoritesse ja igasse ettevõttesse suurest väikeseni.

Seega kokkuvõtteks kutsun üles nii eksportivaid ettevõtjaid kui ekspordipoliitika kujundajaid: ärme lase vaheltvõtjatel meie töö vaeva endale tasaku pista, vaid müüme otse maailmamajanduse suurtele brändidele.

Veljo Konnimois on masinatööstusettevõtte Radius Machining asutaja ja juht. **A**

Niikaua, kui Eesti tööstus lepib selle tööga, mida rootslased peavad endale liiga primitiivseks, on meie jõukaks saamine välistatud.

RENOVEERIME & EHITAME

Pärnu mnt 105, Tallinn | Tel 51 919 352 | E-post: info@estlander.ee

AQVA

HOTEL & SPA

Kingi oma lähedastele
spaamuinasjutt.

Soeta AQVA kinkekaart mugavalt meie veebilehelt **www.aqvahotels.ee**
Lisaks on võimalik kinkekaarte soetada AQVA hotelli vastuvõtust või
telli kinkekaart aegsasti postiga koju, kirjutades meile: info@aqvahotels.ee

Aqva Hotel & Spa, Parkali 4, Rakvere, +372 326 0000.